

Brána

magazín pro návštěvníky
Ústeckého kraje

č. 2

Rozhovor

Brána do Čech a já...
Roudnický patriot Michal Horáček

Příroda

Technický unikát
uprostřed tiché krásy hor

Historie

Hrady, které měly překonat věky

Vinařství

Toulky ve jménu vína

Aktivní odpočinek

Moudrými stezkami do srdce
národního parku

Kulturní kalendář Brány do Čech
naleznete na www.branadocech.cz.

Brána do Čech
Krásu hledejte doma

Obsah

strana 16–17

Memorial Air Show

strana 30–31

Církevní památky litoměřické diecéze

strana 42

Po cestách kolem historické krásy

strana 44–45

Kráska s náručí plnou historie

- 4–5 Architektura**
Čtyři zámecké skvosty
Dolního Poohří
- 6–7 Mikulášovice**
Za výhledy i vůni do okolí Mikulášovic
- 8–9 Labe**
Nejkrásnější putování kolem Velké řeky
- 10–11 Fláje**
Technický unikát uprostřed tiché krásy hor
- 12–13 Rozhovor s Janem Brodským**
O rodinných poutech a krajině plné souvislostí
- 14–15 Děti v Bráně**
Nad zemí i ve vodě aneb Děti v Bráně do Čech
- 16–17 Roudnice nad Labem**
Memorial Air Show
- 18–19 Hradý Dolního Poohří**
Hradý, které měly překonat věky
- 20–21 Zříceniny hradů Českého středohoří**
Kamenné koruny středohorských vrchů
- 22–23 Tradiční výrobky**
Tradice staleté i novodobé
- 24–25 Grünwaldské vřesoviště**
Magické vřesoviště plné poezie
- 26–27 Kulturní akce v Dolním Poohří**
Poněkud slavnostní způsob léta
- 28 Dolní Žleb**
Přívozem na Kamenku
- 29 Dolní Poustevna**
Poustevníci tu už nežijí
- 30–31 Litoměřice**
Církevní památky litoměřické diecéze
- 32–33 Osek**
Putování okolo kláštera pod horami
- 34–35 Naučné stezky**
Moudrými stezkami do srdce národního parku
- 36 Železniční doprava**
Utajený půvab Doupovské lokálky
- 37 Přírodní zajímavosti**
Z krkavčích skal k magickým kamenům
- 38 Hotel a restaurace Větruše**
Chut' a esprit starého mocnářství

- 39 Usedlost Na Stodolci**
S lokálními surovinami na vrchol
- 40–41 Rozhovor**
Mám Krušné hory v genetickém kódu
- 42 Česká Kamenice**
Po cestách kolem historické krásy
- 43 Varnsdorf**
Překvapivě pohledný Varnsdorf
- 44–45 Kadaň**
Kráska s náručí plnou historie
- 46–47 Lázně Mšené**
Japonský půvab v českých lázních
- 48–49 Hornické štoly**
Jak se v hoře krušilo
- 50–51 Zámek Děčín**
O zázračném procitnutí z temného prokletí
- 52–53 Lázně Teplice**
Odvěká síla mocného Pravřídla
- 54 Lodní doprava po Labi**
Krajina zvlněná, z paluby viděná
- 55 Komiks**
200 let od bitvy u Chlumce
- 56–57 Vinařství**
Toulky ve jménu vína
- 58 Pivovar U Orloje**
Samec v ráji pivařů
- 59 Pivovar Kahan**
Mostecký Kahan, oáza z jiného světa
- 60–61 Rozhovor**
Roudnický patriot Michal Horáček
- 62–63 Královské výlety**
- 64 Pivní jarmark**
Kde se pivo vaří, jarmarku se daří
- 65 Kulturní akce v Děčíně**
Děčínská kotva plná barev a vůní
- 66–67 Libochovice**
Barokní skvost na stužce stříbřité Ohře
- 68 Terezín**
Jedinec může vytvořit rozdíl
- 69 Loreta Rumburk**
Po Svatých schodech s pokorou a v úžasu
- 70 Železniční doprava**
Jede vláček motoráček

Rostislav Křivánek

Vážení a milí čtenáři!

At' už patříte mezi nedočkavce, kteří se těšili na toto druhé číslo magazínu Brána, nebo ho snad máte možnost číst poprvé, právě jste prošli Branou do Čech.

Branou do Čech? Kde ji hledat? Jít ze západu a hledat bránu v krajině **Dolního Poohří**, kde letní pohoda plyne královskými městy a jako Ohře omývá břehy, na nichž se netyčí jenom romantické zámky, ale i majáky tradic původního zemědělství, komíny chmelových sušáren? Jít ze severu a hledat ji v hlubokých lesích **Krušných hor**, kde přetěžké krušení nerostného bohatství v hlubokých dolech dalo název i význam lokalitě s krásně drsnou přírodou protknutou cyklostezkami a sjezdovkami? Není brána přece jenom trochu severovýchodnější? Tam někde ve skalách, soutěskách a hlubokých lesích **Českého Švýcarska**? A co z jihu? Jak by ne! I tam může být ukryta mezi vyhaslými sopkami **Českého středohoří**, kterým se jako med line řeka Labe sevřená v úchvatných stráních Labského údolí.

Až budete hledat směrovky k Bráně do Čech, zkuste nejdřív tu osvědčenou – turistický webový portál www.branadocech.cz. Otevře se vám svět plný nabídek, jak trávit volný čas, dovolenou, víkendy, zkrátka každý si tu najde to pravé ořechové.

Prošli jste branou do kraje, kde se nezačíná, kde se nabídka stále vylepšuje. Destinační management Ústeckého kraje již přes rok úspěšně podporují jeho čtyři destinační agentury. Návštěvnost kraje stále stoupá, pátá pozice mezi kraji České republiky v roce 2012 už není v šedivém oparu zažitě neatraktivitu severu. Naopak. Ústecký kraj se vyhoupl nad mraky a je z dálky vidět.

Přeji vám, aby entuziasmus k cestování, který z tohoto magazínu dýchá, vedl vaše kroky do našeho regionu a hlavně – aby se slova na papíře proměnila v krásné zážitky tam, za Branou do Čech.

Jan Szántó
radní Ústeckého kraje

pro regionální rozvoj, zahraniční vztahy a cestovní ruch

Vydal Krajský úřad Ústeckého kraje
Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
Telefon: +420 475 657 111
Fax: +420 475 200 245
E-mail: urad@kr-ustecky.cz

www.kr-ustecky.cz
www.branadocech.cz

Kreativní a grafické zpracování: NOESIS s.r.o.
DTP zpracování, produkce a tisk: NOESIS s.r.o.
Autor textů: Rostislav Křivánek
Fotografie: archiv Ústeckého kraje, archiv Českého Švýcarska, o. p. s.,
archiv DA Krušné hory, o. p. s.,
archiv DA Dolní poohří, o. p. s., archiv města Úštěk,
Tomáš John, Petr Mikšíček, Dan Fiker
© NOESIS s.r.o. www.noesis.cz

Autorovo pozvání

Je, věřte, krásné a povznášející putovat po všech koutech Brány do Čech a objevovat její krásy. Jsem sice Sudeták rodem, narodil jsem se v Děčíně a po Ústeckém kraji jsem tu a tam v mládí cestoval, ale teprve teď, ve zralém věku, znovu a znovu žasnou nad úchvatnou krajinou Krušných hor, nad neopakovatelností Českého středohoří, nad malebností Ohře a měst, hradů i zámků lemujících její dolní tok i nad fascinující zemí skal a roklí, potoků a křehkých chaloupek v rozmařile romantickém Českém Švýcarsku. Cítím se být, jestli dovolíte, takovým vaším předvojem, průzkumníkem. Přivoním, ochutnám, prožiju, zasním se – a pak o tom všem podám zprávu. A doufám, že moje slova dokážou alespoň ždíbínek navodit to všechno, co vás čeká, vydáte-li se po stopách příběhů obsažených na následujících stránkách. Mě to ukrutně bavilo a přeju vám z celé duše, aby to bavilo i vás a abyste, stejně jako já, propadli kouzlu kraje, který je pořád ještě tak trochu neobjevený. A to je přece výzva jako hrom!

Čtyři zámecké skvosty Dolního Poohří

Ohře je blýskavá stužka, na které jsou navlečeny korálky měst, hradů a zámků. Už od nepaměti lidí lákalo stavět si sídla na jejích březích – a tahle podvědomá touha být nablízku životodárné řece přetrvává i v nás. Pojďme se vypravit na čtyři korálky, do čtyř pozoruhodných zámků.

KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ – ZÁMEK Z PORCELÁNU

Na samém břehu Ohře hledí do krajiny temně červený zámek. Bývala to strohá tvrz, než ji její majitelé přestavěli na renesanční sídlo. My ovšem dnes obdivujeme spíše současnou novogotickou podobu stavby i pozůstatky velmi razantní, ale invenční barokní přestavby, do které se pustil Michal Oswald Thun. Ono mu po pravdě nic jiného nezbývalo, protože zámek v roce 1639 důkladně vyhořel. Jeho plán byl ale šťastný – pozval italského architekta Carla Luraga a na břehu Ohře postupně vyrostl čtyřkrídlý zámek s půvabným nádvořím, boční arkádovou chodbou, nádhernou salou terennou a rozsáhlým anglickým parkem. Naproti zámku nechal Michal Oswald vystavět farní kostel Nejsvětější Trojice, jehož součástí je thunská hrobka, do které byl později jako první i pohřben. Na zahradu zámku se v polovině 20. století přesunuly i vzácné barokní sochy Jana Brokoffa, které předtím zdobily jednu z kašen náměstí. To všechno je možné projít a obdivovat i dnes. Mají tu celkem tři vyhlídkové okruhy – první vás zavede do zámeckých komnat, ve kterých už šedesát let sídlí Muzeum porcelánu, vzácná expozice ze sbírek Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Čínský, japonský, evropský i více než 220 let historie porcelánu českého, to všechno v pětadvaceti sálech – opravdu opulentní nabídka křehké krásy. V dalším okruhu se dostanete do sklepení, kde je zase ráj pro děti – pohádkový svět strašidel a historických loutek. Třetí okruh nabízí expozici drahých kamenů i prohlídku thunské hrobky a výstup na zámeckou věž, pod kterou je tenhle křehký zámek i se svým okolím rozprostřen jako ubrousek na lesním palouku u řeky.

STEKNÍK – ZÁMEK V TERASÁCH

Vydáme-li se po proudu Ohře a mineme historický Žatec, dovede nás naše zámecké putování do Stekníku. Už sama vesnice je, přes poněkud nervózní jméno, klidná a pozoruhodná – malebné štíty barokních usedlostí jsou chloubou zdejší vesnické památkové zóny. Dominantou obce je ale zámek. Zdobná a veskrze půvabná rokoková stavba obklopená rafinovaně členěnou zahradou seskupenou do pěti teras propojených schůdky a brankami. Interiéry sice nejsou přístupné – probíhá tu zevrubná rekonstrukce (a dost možná nebude zas až tak dlouho trvat a projdeme se chodbami zámku s hlavou zakloněnou, v obdivu k rokokovým freskám, na které už se třesou ruce odborníků restaurátorů), krásný a důstojný závdavek nám nicméně poskytně zámecká kaple, která je návštěvníkům přístupná. Je vyzdobena freskovou výmalbou související se zasvěcením Panny Marie u svatě Alžběty a blýská se jí na lepší časy, v nejbližší době projde restaurátorskou obnovou. Stekník je ale přitažlivý zejména kvůli zahradám. Procházet se tu, posedět na schodech mezi terasami a nechat se prostoupit omamnou vůní květin a bylin a třeba i trochu mudrovat, kde by asi tak mohl být vstup do podzemní chodby, která vedla ze zámku až k Ohři – neboť to dosud nikdo nezjistil –, obdivovat sochy a torza rokokové dekorační keramiky na ochozech teras – to je vydatná injekce klidu a krásy. A kdo z nás ji nepotřebuje, že?

LÍČKOV – ZÁMEK PLNÝ OBRAZŮ

Chceme-li do zámecké trasy zařadit i Líčkov – a byla by chyba to neudělat – musíme asi sedm kilometrů na jih. V místě opravdu magickém – vždyť tu bývala tvrz už ve 14. století, a dost možná i mnohem dříve – stojí barokní zámek s rokokovými prvky. Příběh tohoto sídla vezme dech – a příběh jeho dnešní paní dvojnásob. Od poloviny 19. století sloužil zámek postupně jako pivovar, lihovar, cikorkárna, skladiště, a pozvolna chřádl. V roce 1925 ho koupil významný český malíř Oskar Brázda. V osmatřicátém ho vyhnali nacisti, o deset let později mu pak komunisti vyčlenili pár místností a přejmenovali zámek na státní statek. V té době už Brázda žil s Mařenkou, dívkou z Líčkova, kterou potkal v lukách a požádal ji, aby mu stála modelem. Skočme do šťastnějších dob – v roce 1992 se zámek vrací vdově Marii Brázdové (ano, té Mařence z Líčkova), která krůček po krůčku, v podstatě vlastníma rukama, navrácí zámku jeho někdejší půvab. Vybudovala tu důstojnou expozici velkých pláten i drobné tvorby svého milovaného muže, navzdory pokročilému věku tu žije sama a nebojí se žádné práce. Budete-li mít štěstí, provede vás po zámku sama, s gustem a neskutečnou vitalitou. Obrazy jsou silným zážitkem, zámek sám o sobě také – uvidíte interiéry i zámeckou kapli, ale paní Mařenka, to je setkání, jakých věru mnoho nezažijete. A až uvidíte její portréty z mládí, to už se vám dech doopravdy zastaví.

NOVÝ HRAD – ZÁMEK NAVRÁCENÝ K ŽIVOTU

Ted' už nás cesta povede zpět k Ohři, nejspíše přes Drahomyšl, kde za vsí trpělivě čeká jeden z největších českých menhirů – Zkamenělý mnich, směrem na Louny, až do vesnice Jímlín. Nad ní se tyčí Nový Hrad, rozsáhlý zámecký komplex. V dobách dávno minulých hrdé a důležité sídlo, které se narodilo jako kamenná tvrz někdy ve 14. století a současnou podobu získalo v době baroka a pak hlavně po roce 1994. Mezitím totiž zámek často sloužil vojsku a v době budování komunismu, jak jinak, zemědělcům. Cítlivá a precizní rekonstrukce se blíží ke konci – Nový Hrad je v majetku Ústeckého kraje – a tak se sem zase po více než sto letech můžeme vydat, aniž bychom spadli do vojenské latriny nebo zahučeli do kupy hnoje.

Naopak, Nový Hrad je ve skvělé kondici. Zvolíte-li prohlídku bez průvodce, projdete všechna tři nádvoří, nahlédnete do sklepení, ba i na věž vystoupáte a do daleka pohlédnete. S průvodcem projdete zámecké interiéry, které jsou o dost pestřejší, než je na zámcích obvyklé. Krom zámeckých komnat (s neskutečnými dřevěnými záklopovými malovanými stropy) tu totiž narazíte i na černou kuchyni, sbírku historických šicích strojů, papírových modelů hradů a zámků, kapli, barokní sušárnu, včelařskou expozici, historickou truhlářskou dílnu, prádelnu s mandlem a expozici pradávných praček. Zámek, ve kterém se můžete dokonce ubytovat anebo tu v kapli vstoupit do manželství, je dějištěm mnoha kulturních akcí včetně zajímavých výstav.

Za výhledy i vůní do okolí Mikulášovic

Mikulášovice jsou městečko ležící v nádherné krajině. Právě odtud má člověk nejspíše na dosah celé Českosaské Švýcarsko (příčemž do toho Saského je to odtud paradoxně blíž), zároveň je to ale východisko do kraje lesnatých kopců a pahorků, země podmanivé syrovosti a neokázalé krásy, do nejsevernějších končin státu, tam, kde se Čechy něžně dotýkají Lužice. Chce to jediné – mít dobré boty a odhodlání toulat se. Dá rozum, že kdysi se to tu hemžilo loupežníky, lapky a pašeráky. Je nesmírně půvabné vydávat se v jejich stopách, protože cesty, které po nich zbyly, jsou cestami logickými, skrytými, a ještě ke všemu co chvíli vyústí na místech, odkud je vidět daleko do kraje.

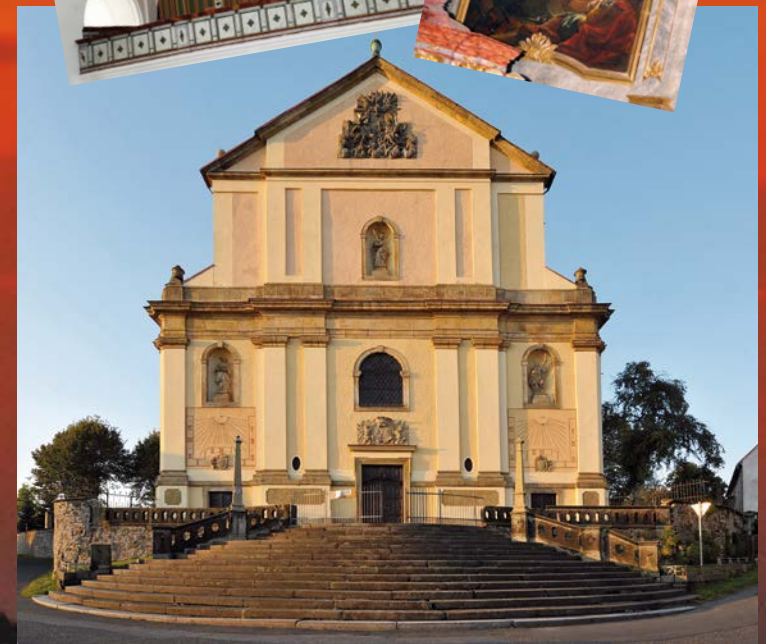
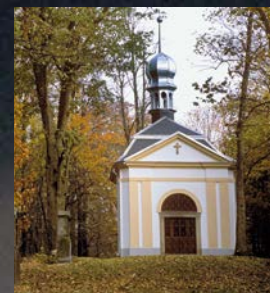
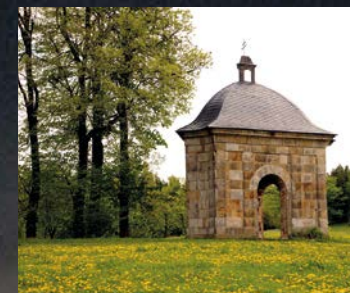
KTERÝMKOLI SMĚREM CHCETE

Pojďme se vydat třeba... na jih. Kolem malebného mikulášovického koupaliště, přes Hraniční vrch, dříve řečený Hančův čili Hantschberg. Obrovské žulové balvany v lese dávají tušit, že tady jsou hranice pískovcového království – a právě tam my míříme. Čeká nás totiž **Weißberg**, jedna z nejmladších rozhleden v okolí, ztepilá dřevěná, sedmatřicet metrů vysoká krasavice, která nám štědře nabídne pohled na téměř celé České i Saské Švýcarsko. Hned pod ní je městečko **Hinterhermsdorf** – i tady je koupaliště jak malované, dokonce přímo uprostřed obce, nádherné podstávkové domky, lesní naučný a hravý areál, ale především – nedaleko odtud, v rozeklané soutěsce řeky Křinice, čeká jedno z největších turistických lákadel Saského Švýcarska, **Obere Schleuse** neboli Horní splav. Tady se dá nasednout do loděk a nechat se provést romantickou tišinou mezi kolmými skalami. A je-li kdo opravdu zdatný turista, vydá se proti proudu Křinice až do Čech a z Kyjovského údolí se přes Brtníky vrátí do Mikulášovic. Anebo je libo vypravit se na západ, po **Zlodějské cestě**, která se letos konečně dočkává nového vyznačení? Tak tahle historická cesta nás dovede na další rozhlednu, mikulášovickou **Tanečnici**, více než stoletou dámu v červených šatech, ze které je rozhled doslova královský, říká se, že nejucelenější v celém Českosaském Švýcarsku. Sestoupit do **Sebnitz**, města hedvábných květin, je hračka – a stojí to za to. Anebo raději na sever? Do kraje vyplazených jazyků luk mezi sveřepě zachumlanými lesy, do **Lipové** k pozvolna z mrtvých vstávajícímu zámku, do křížových cest na vrchy **Annaberg** a **Jáchym**, do **Lobendavy**, **Liščí** a **Severní** – do těch nejsevernějších koutů země české... Zbývá směr východní.

ZA VELIKONOČNÍMI JEZDCI I NA VLČÍ HORU

Ještě než se tam ale vydáme, zůstaňme také na chvíli v samotných Mikulášovicích, protože nechat si ujit prohlídku největšího kostela široko daleko, bílé vymalovaného chrámu **svatého Mikuláše** s pozoruhodnými obrazy, relikviářem nebo varhanami, to by byla vážně chyba. Zejména je-li právě Velikonoční neděle a od kostela po mši odjíždějí **Velikonoční jezdci** na koních v černých oblecích, cylindrech a se zlatočervenými šerpami. Tahle téměř zapomenutá a před pár lety vzkříšená tradice, to je podívaná, na jakou jinde v Česku nenatrefíte. Hned naproti kostelu je zajímavá bývalá Krausova **hvězdárna**, o pár kroků dál příjemné a vlnivé **Informační středisko** a v téže budově i Skloluxus, umělecký ateliér, kde si můžete vyzkoušet malbu na sklo... Teď už ale putujme za hvězdou jitrní, na východ. Zase už jsme na Zlodějské cestě, ze které je moudré odbočit k úchvatné **trojboké kapli Nejsvětější Trojice** a pak po ní jít až do **Brtníků**. Zdejší Informační centrum je velmi výjimečné. Sídli tu totiž **galerie Ametyst** se stálou výstavou kamenů z celého světa i s prodejní výstavou fotografií Zdeňka Patzelta, jednoho z nejuznávanějších krajinářů Českosaského Švýcarska. Jen o kousek dál, na Křížovém vrchu nad obcí, ukrývá se nenápadná, ale krásná **křížová cesta**. Ještě přes kopeček, a objeví se před námi třetí rozhledna v mikulášovickém okolí, cihlová věž na **VLČÍ hoře**.

Kompas si tam s sebou neberte, nebo se vám pomine – zdejší magnetovec ho totiž doslova vytáhá. Lužický přesmyk, celé Šluknovsko i Labské pískovce, další pohled pro bohy. U paty kopce leží vesnice Vlčí Hora. Kdyby nikde jinde, ve zdejší „továrně na vůni a krásu“ se zastavte zcela jistě. Firma **Nobilis Tilia** (latinsky krásná lípa) tu sídlí v domě obklopeném zahradou a arboretem, třemi rybníčky, kolem kterých vede malá vycházková stezka. Na zdejší zahrádce vás nechají číchat k bylinám a také vás naučí je rozeznávat – oni tu totiž z bylin doslova žijí. Vyrábí se tu certifikovaná přírodní kosmetika v té nejširší škále, jakou si umíte představit

– třeba pro děti, sportovce, alergiky – a samozřejmě i pro ženy. Bylinám tu rozumějí jako málokdo. Mají tu i čajovnu, kde si můžete u knížky z příruční knihovny a nad šálkem bylinného čaje odpočinout, prodejničku, kde vám předvedou celou paletu výrobků, zasvěť vás do jejich tajemství a poradí, jak na kterou potíž. A až budete zcela provoněni, můžete zase vyrazit na zahradu a vyzkoušet některé senzorium – třeba bosonohou terapii.

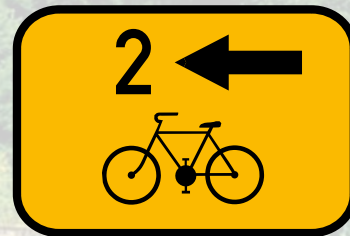
Nejkrásnější putování kol em Velké řeky

Putovat podél řek je člověku dáno od počátku věků. Kolem každé říčky vedou dodnes patrné, byť třeba už nevyužívané stezky, protože zcela jistě byly doby, kdy tudy lidé kráčeli za prací, za vírou, za obchodem, za láskou, za dobrodružstvím, za zábavou... A je-li řeka tak důležitá, že se jí od nepaměti říkalo Velká řeka, je-li to jedna z evropských vodních tepen, stezky, cesty a silnice z jejích břehů nikdy nezmizely. Vydat se podél Labe tedy znamená vstoupit do šlépějí prapředků. To bychom tedy měli – už víme kudy. A teď, jak... Pomalu nám lidem dochází, že pohybovat se vlastní silou je zdravé, smysluplné, ohleduplné, a ještě nesmírně zábavné. Tedy, aut a letadel se jistě nevzdáme, ale jak to jen jde, vyrážíme v čím dál větších smečkách za pohybem produkovaným námi samotnými. A bicykl je nám přítelem čím dál častějším – však je to taky vynález, kterému bude za pár let už 200 roků! Koneckonců, vynalezl ho Karl Drais v Karlsruhe, což je, pochopitelně, na břehu řeky (Rýn). Suma sumárum – jezdit na kole podél řeky je logické a především krásné. A podél Labe zvlášť.

Na strmé skále romantický Střekov zamyšleně shlíží na div divoucí, Masarykovo zdymadlo, pod kterým hladově loví kormoráni. Dopravně živým Ústím projždíme zcela komfortně. Sotva jsme ochutnali víno, už se ve Velkém Březně hrdě hlásí další krev země české, naše pivo. České středohoří nás ještě vyprovodí k Bukové hoře a nechá nás vyhlížet Labské pískovce. Ty se přihlásí, sotva se vynoří štíhlá silueta děčínského zámku a jeho droboučkého oponenta na Pastýřské stěně. To, co se děje teď, je těžké pobrat smysly. Po obou březích se tyčí mohutné skalní masivy, působením eroze filigránsky zdobené skalními věžemi a pískovcovými útvary všech myslitelných tvarů. Pár metrů od cyklostezky zvědavě posedají bobři. Za každou zátočinou se scenerie promění, to jak se hlouběji a hlouběji noříme do skal Českosaského Švýcarska. Ve Hřensku ale nestojí žádná zeď ani závora – cyklostezka vlídně zve k dalšímu nádhernému putování – do Pirny, na Königstein, saské stolové hory a dál, až do saské Florencie, Drážďan a... Ne, zastavme se pro tentokrát a přehrajme si v hlavě film, který naše oči natočily za těch bezmála sto kilometrů takřka rovné cesty. Je to výpravný velkořím, nadto emocionálně vypjatý, protože člověk se těžko zdrží dojetí nad tím, jak je tahle země až nesnesitelně krásná.

SEZNAMTE SE – LABSKÁ CYKLOSTEZKA!

A teď si představte, že existuje jedna jediná, cyklistům na míru ušitá, neustále domazlovaná a dostavovaná cesta z Hamburku až do Prahy – anebo třeba do Krkonoš, abychom zůstali u Labe. V Německu slyší na jméno Elberadweg a v Česku se jí říká Labská cyklostezka. Vede, jak jinak, celou Branou do Čech. Na území Ústeckého kraje má délku úctyhodných 96 kilometrů, z nichž už pouhé tři zbývá dobudovat do nastaveného standardu. Šestadevadesát kilometrů od Hněvic až do Hřenska, abychom si dopřáli vlídnější profil a jeli tak říkajíc „po vodě“. A to ještě každou chvíli do obou stran odbíhají další cyklotrasy, které nás zavedou do vnitrozemí – v případě Krušnohorské magistrály až někde do Karlových Varů. Kdo má cyklistický apetit, smysl pro krásu a plíce v pořádku, může polykat kilometry bez omezení. Může si být jist, že uvidí věci nevídané.

DOBRÁ MYŠLENKA ZASLOUŽÍ PODPORU

Labská cyklostezka se pořád zdokonaluje. Dokončena nebude vlastně nikdy, protože i když už bude mít upravený každý metr trasy, kolem ní to bude neustále žít. Budou přibývat penziony a možnosti ubytování, příležitosti k občerstvení a doplnění sil, nabídka se bude proměňovat a vylepšovat a my, milovníci bicyklů všech typů, se necháme rozmazlovat a budeme se sem vracet a... Dobrá, ono to není tak jednoduché. Ale dokud se najdou osvětlení lidé, kteří chápou, co takováhle cyklostezka může celému kraji přinést, dokud se také najdou ti, kteří se nechají její krásou a pohodlím zlákat, není důvod přestat být optimistou. Ono už dnes je tu spousta příležitostí, kde se dobře najíst, vyspat, kde si odpočinout a dokonce – jak se nechat kousek popovést, třeba na palubě lodi Porta Bohemica či její sestry Poseidonu, anebo se svěřit železnici, která je Labi také už pěkně dlouho věrná.

KRAJINOU MÁMIVÉ KRÁSY

Tak namátkou – začněme třeba na širokých a rovných březích na dohled od Řípu s chmelnicemi a poli obtěžkanými zeleninou a projedme se kolem račického veslařského kanálu s veslicemi o závod. Brzy se s krajinou kolem nás začne dít něco opravdu velmi podivného. Náhle jsou všude kopce, kopečky a vršky, nadto tvarů tak roztočivých a pitoreskních, že se to jinde snad ani nevidí. České středohoří nás vítá svými kupami a homolemi, svou sopkami zvlněnou tvář a pomalu nabývá na majestátnosti. Za bělostnými a vznešenými Litoměřicemi se k vodě ze všech kopců seběhnou vinice a ve Velkých Žernosekách krajina vydá svou červenou i bílou krev. Kopce se náhle nahnou téměř až k řece a na chvíli ji obklopí v neskutečně velebné a spektakulární scenerii – to už šlapeme Portou Bohemikou, samotnou Branou do Čech.

Technický unikát uprostřed tiché krásy hor

Nádherně drsná a úchvatně osobitá je krajina Krušných hor. Někdo říká – je to tu jak v Kanadě, je to tu jak na Šumavě... Ne, je to tu jak v Krušných horách. Ony se totiž nepodobají než samy sobě. Vždycky si někde postaví hlavu, tyhle krušné a nepoddajné hory. Jejich krásu si musíte zasloužit, musíte ji vychodit, musíte se na ni naladit. A potkáte tu, v těch nekonečných lesích, lukách, na hřebenech i v údolích, věci nevídané. Třeba divy lidského umu, které za léta dokonale splynuly s přírodou a hory si je přivlastnily. Takové je vodní dílo Fláje.

FLÁJE – PŘEHRADA V LESÍCH

Sotva dva kilometry od německých hranic, v údolí mezi Klínou, Českým Jiřetínem a Moldavou, leskně se matně rudohnědá hladina jezera napájeného potoky, které si sem derou cestu okolními rašeliništi a přinášejí vodu zbarvenou jako černé pivo. Nádherné místo, kde voda vlídně laská břehy, kde stíny stromů večer co večer umírají v jezeře, kde neklidné hřbety ryb rejdí pod hladinou, kde nízké a houževnaté lesy smácejí kořeny v chladné vodě. A přece tu ještě koncem padesátých let minulého století stála vesnice, která pamatovala i čtyři stovky obyvatel. Fláje. Zbytky domů dnes spí na dně jezera, jen dřevěný kostelík svatého Jana Křtitele byl přemístěn do Českého Jiřetína. Tok Flájského potoka přehradila odvážná a unikátní stavba, která je svou konstrukcí natolik ojedinělá (v Evropě jsou jen dvě), že byla označena za kulturní památku. Proč? Jde totiž o betonovou pilířovou hráz tvořenou 35 pilíři, z nichž 19 je dutých. Hráz je dlouhá 459 metrů, 6 metrů široká a vypíná se nad terén do výše bezmála 50 metrů. Přehradní hráze jsou většinou gigantická masa materiálu, kterou prochází štola. Flájská hráze je jiná. O sebe opřené pilíře vytvářejí „návodní líc“, o kterou se voda opře a kouzlem fyzikálních zákonů hráze neprolomí. A že je to tedy tlak – 22 milionů kubiků vody místy až 57 metrů hluboké, rozložené do 170 hektarů plochy. Je to tedy vylehčená elegantní krasavice s pořádnou výdrží. Může si to dovést, protože všema nohama stojí přímo na žulové skále. Navíc je postavená i ze zdejšího materiálu, kvůli její stavbě vznikl nedaleko kamenolom, cement se sem zase dovážel speciálně vybudovanou lanovou dráhou. A k čemu to všechno je? Fláje zásobují pitnou vodou obrovskou oblast včetně Teplic a Ústí nad Labem. A umějí toho víc – při povodních v roce 2002 dokázala přehrada z tisícileté vody udělat padesátiletou, a lidé tak měli dost času na bezpečnou evakuaci, a to přesto, že za čtyřicet hodin napršelo tolik, co jindy za půl roku.

NA PUKLOU SKÁLU, PODÉL KANÁLU NEBO NAPŘÍČ HORNATINOU

Už jste asi pochopili, že koupat se tu opravdu nesmí. Ale to je právě to, Krušné hory nejsou prostřený stůl, ony jsou ukrytý poklad. Člověk musí hledat, ale když najde, dostane se mu mnohého. Ať už sem sjedete na bicyklu Flájskou oborou z Klínů anebo sem doputujete pěšky třeba z Jiřetína či Moldavy anebo zase z Dlouhé Louky, vždycky budete nadšeni. Toulky kolem přehrady jsou výjimečné. A co je nejlepší – ona ta krása nikde nekončí. Vyšplhejte třeba na půl kilometru vzdálenou Puklou skálu, a uvidíte Fláje zase jinak. Jen dejte pozor, aby se právě neblížila bouřka. To je sice scenerie přehradního jezera obzvláště krásná, zlověstná i romantická, ale zase by do vás mohlo udeřit. Tahle načervenalá skála totiž blesky doslova přitahuje. No jen se tu porozhlédněte – drobné odštěpky skály jsou právě následky úderů ohnivých posílů. Jinak je ale z Puklé skály pohled nebyvalý. Nejen celé Fláje, přilehlá obora, ale také nejvyšší hora široko daleko, 956 metrů nad mořem ční Loučná. A sklopíte-li oči, čeká vás krásné kamenné moře. Nádherné místo. Ale můžete se vydat i dál. Až se dosyta vynadíváte z hráze – a že to je pohled závratný, to si buďte jisti, vždyť hráze je v nejvyšším bodě vzdálená od terénu pod ní téměř padesát metrů – můžete se vypravit po stopách dalšího úctyhodného díla – flájského plavebního kanálu, vybudovaného na počátku 17. století společně saskými kurfiřty a Lobkoviči, jímž se plavilo dřevo po celých dlouhých 243 let, a to na délce 18 kilometrů s ústím v německém Clausnitz. Momentálně se tu horečně pracuje na obnově této stavební památky a na osazení přehradní naučné stezky informačními tabulemi. Anebo se vydejte, souběžně se státní hranicí, po spektakulární naučné stezce Flájská hornatina. Ta je dlouhá třicet kilometrů, začíná v Hoře Sváté Kateřiny a končí v Českém Jiřetíně – vy ji ale můžete jít v opačném směru (už proto, že je to převážně z kopce). Potkáte tu třináct informačních tabulí. No a až tudy půjdete nebo pojedete na kole, přivřete oči a představte si, že všude kolem je bílo, krajina pozbyla barev, stromy jsou vyštafirované ledovými dekoracemi, vítr si hraje se sněhem jako dítě na pískovišti – a vy kráijíte křupající bílou spoustu běžkami. Jste totiž přímo na slavné Krušnohorské magistrále. A odbočíte-li k flájské přehradě, můžete putovat sítí dalších běžeckých tratí – a vždycky budete okouzleni.

O rodinných poutech a krajině plné souvislostí

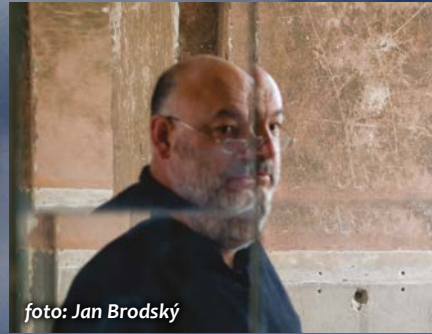

foto: Jan Brodský

Jan Brodský je fotograf, typograf a pedagog. V roce 1976 absolvoval na pražské FAMU uměleckou fotografii u profesora Jána Šmoka, od roku 1985 spolupracuje s Egyptologickým ústavem FF UK v Praze – pět let profesně, dnes externě. Působil také jako pedagog na katedře fotografie FAMU v Praze (v letech 1984–1989) a na katedře výtvarné výchovy UJEP v Ústí nad Labem (1998–2004). Má za sebou řadu sólových i společných výstav. Ve volné tvorbě se často obrací k přírodním inspiracím, ozvláštňeným „magickým“ detailem. V poslední době experimentuje s barevnou manipulovanou fotografií.

VAŠE RODINA JE UŽ VELMI DLOUHO USAZENA V ROUDNICI, NEPLETU SE?

Velmi dlouho. Zmapováno je to do Bílé hory, ale velmi pravděpodobně tu naše rodina z otcovy strany žila ještě mnohem dřív. Máme dokonce jisté náznaky, že Brodští žili v Roudnici nedaleko brodu přes Labe a živil se prodejem kožešin. Dost možná naše příjmení s tím brodem i souvisí. Po Bílé hoře pak byli Brodští pravidelně radními a mívali až do 19. století na starost městskou kroniku, proto se o nich dochovalo hodně informací v archivech. A když se pak na začátku 20. století stavěl poblíž někdejšího brodu nový most, byl jeho stavitelem pro změnu dědeček mé ženy, v té době rektor techniky.

VY JSTE SE ALE NARODIL V LITOMĚŘICÍCH!

To sice ano, ale jen proto, že roudnická porodnice měla přeplněno, a tak se jelo k porodu do Litoměřic. Když se podívám od svého psacího stolu ven, vidím na ten dům. Dnes je v něm hospic. Tak se tam možná nakonec i vrátím a kruh se uzavře. Já totiž už pátým rokem bydlím v Litoměřicích, kde dělám kurátora v Severočeské galerii výtvarného umění, a tak jsme sem s rodinou přesídlili – kvůli práci i školám pro děti. V Roudnici ale pořád máme velký, po dlouhé generace děděný dům.

VRÁTIL JSTE SE DO ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ Z PRAHY, Z BRETANĚ I Z EGYPTA. ČÍM TO?

V Praze jsem studoval, v Egyptě fotografoval pro archeology v Abú Síru a v Bretani jsem hledal stopy Jana Zrzavého, kumštýře, kterého jsem objevil už jako kluk a dodnes mě fascinuje a inspiruje. Jenomže doma jsem tady. V Roudnici, v Litoměřicích. Mám to tu rád a patřím sem.

MÁTE I MÍSTA, KTERÁ MÁTE RÁD OBZVLÁŠTĚ, KTERÁ JSOU PRO VÁS DŮLEŽITÁ?

Mám ve zvyku nahlížet svět, historii i umění v souvislostech. A tak se mi třeba v Bretani povedlo pochopit, co jsem doma jenom tušil. To, že moji předkové museli být i Keltové, protože mě keltské stopy v krajině odjakživa podvědomě přitahují. A tak, ať se z Litoměřic vydám kamkoli, vždycky mě to tak či onak přitáhne k Varhošti. „Ar horst“ je v keltštině vysoko posazené hnízdo dravého ptáka. A já, jak můžu, do toho hnízda vystoupám a dívám se do krajiny. Podobně mě přitahuje i Radobýl s čedičovými sloupy, a všichni víme, jak byly kameny pro Kelty důležité. Anebo Říp. Dokonce možná hlavně Říp. To je stigma.

TO UŽ JSEM SLYŠEL OD MNOHA ROUDNÍČÁKŮ – ČÍM TO JE? V ČEM JE MAGIE TÉHLE HORY?

To místo vyzařuje silnou energii. Já nemám moc rád ty slovanské pseudomytologie o praotci Čechovi. Na FAMU nám profesor Václav Mencl vykládal dějiny hmotné kultury a objevil pro nás Říp jako keltské opidum. Jedním z důkazů je třeba název vesnice Rovné, ležící na úpatí hory – jmenuje se podle pohřbu „na rovno“, protože Keltové pohřbívali své mrtvé natažené, kdežto Slované skrčené. A když tam archeologové kopali, našli výhradně lidské pozůstatky pohřbené na rovno. Pro mě je prostě Říp daleko víc keltský než slovanský. Já chápnu, že se tudy přehnali i Slované, ale předtím tu dost zásadně pobývali Keltové. A k tomu se vracím a chci se k tomu vracet i dál.

VY NEJSTE TYPICKÝ FOTOGRAF KRAJINÁŘ, PŘESTO FOTOGRAFUJETE OKOLÍ ROUDNICE A LITOMĚŘIC...

Já jsem hodně fotografoval především architekturu, ostatně, máme to v rodině – otec i dědeček byli architekti. Třeba o Litoměřicích jsem udělal knihu „350 let biskupství“, to byla úžasná a pro mě dost přelomová práce. Pokud jde o krajinu, já jsem spíš minimalista než romantik. Snažím se dospět k nějakému samoznaku a to se mi zatím nejvíce daří s Radobylem. Pak samozřejmě Říp a jeho jakýsi pendant, Sovici. Kupodivu jsem nikdy nefotografoval Labe, přestože je pro mě zcela zásadním prvkem téhle krajiny.

NEDÁVNO JSTE MĚLI V ROUDNICKÉ GALERII SPOLEČNOU RODINNOU VÝSTAVU. JAKÝ TO BYL POCIT, VYSTAVOVAT SPOLEČNĚ S BRATREM A SESTROU?

Fajn. Opravdu. Nás by to bylo ani nenapadlo, to vymyslela ředitelka galerie PhDr. Potůčková. Bratr Jiří, krom toho, že je restaurátorem, maluje a vytváří objekty, sestra Eva zase tvoří gobelíny. Víte, to jsme zase u toho sepětí rodu s místem i u souvislostí tvorby. Někteří teoretici píšou, že třeba se sestrou máme hodně společného, že určitě spolupracujeme, ale tak to není. Je to něco v nás, co vyvěrá ze společného pramene. Je to v rodině, v tradici i v místě, kde jsme vyrostli.

UŽ SEDMÝM ROKEM JSTE KURÁTOREM LITOMĚŘICKÉ GALERIE. ŘEKNĚTE, PROČ BY SEM LIDÉ MĚLI PŘIJÍT?

Aby načerpali energii. Je to jiný svět, kde si odpočnete od všednosti. Je to, jako když jdete na koncert nebo si přečtete poezii. Dodá to nadhled. A vytanou souvislosti. Letos budeme mít několik velmi zajímavých výstav, třeba Sklo-nování, to je expozice docenta Ilji Bílky a jeho žákyně Luby Bakičové, pozoruhodné objekty ze skla, potom Hudba ve výtvarném umění, díla inspirovaná hudbou, a na podzim výstava inspirovaná výtvarnými protesty Jiřího Sozanského proti devastaci krajiny, měst i duše člověka v souvislosti se zbořením starého Mostu a nástupem normalizace. A za rok nebo za dva už zmiňovaná Bretaň a Jan Zrzavý, výstava, kterou připravuju už dlouho a moc se na ni těším – je to můj celoživotní fotografický projekt.

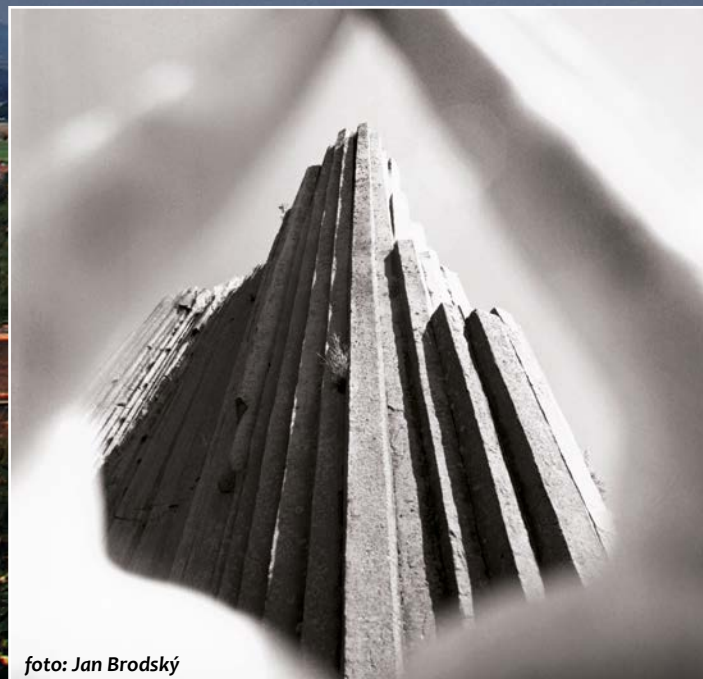

foto: Jan Brodský

foto: Jan Brodský

foto: Jan Brodský

Nad zemí i ve vodě aneb Děti v Bráně do Čech

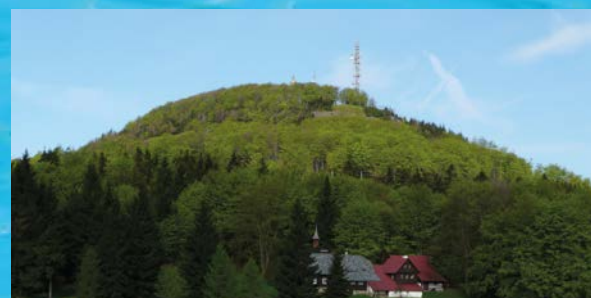
Jestli někdo umí být opravdu nemilosrdně náročný na přípravu výletu nebo dovolené, jsou to děti.

Očekávají vynalézavost, pestrou nabídku rodinné zábavy, chtějí, aby se všichni bavili společně, a zároveň chtějí být středem pozornosti. To jejich „tati, mami – sledujte!“ o tom svědčí každou chvíli. V minulé Bráně jsme zmapovali paletu zoologických zahrad – v Ústí nad Labem, Chomutově a Děčíně, tentokrát si pojdme trochu zašplhat a pořádně se vyřádit ve vodě.

PO LANECH VYSOKO I KOUSEK NAD ZEMÍ

Když je počasí jako vymalované, je dobré vzít děti do lanového centra. Taková zařízení vypadají nádherně nebezpečně, a přitom jsou absolutně bezpečná. Ideální kombinace pro dětské nadšení a rodičovský klid. Ačkoli – nikde není psáno, že se nemůžete do liánového lesa vydat také, i když už jste dětmi jen v duši. Začít můžete třeba v chomutovské zoo, jejíž součástí je lanové centrum Lanáček. Jeho výhoda spočívá především v tom, že není nijak omezené a mohou se v něm vyblbnout i menší děti. Čekají je především sítě – síťové tunely, prolézačky, proskakovadla, ale také provazové můstky, pavoučí sítě, šplhací sítě – a to všechno jen velmi nízko nad zemí, takže žádný strach. Navíc je kdykoli možné odskočit si do největší zoologické zahrady v Česku, která je všude kolem, vydat se do jejího skanzenu nebo se projet vláčkem do safari – a zase zpátky do sítě! O stupeň náročnější adrenalinová zábava vás pak čeká v Lanovém centru Jedlová, na samém vrcholku stejnojmenné hory nad Jiřetínem pod Jedlovou. Tady už se mohou do několik metrů nad zemí vypletených visutých cest v lanoví pustit jen ty děti, které měří 130 centimetrů a více. Je tu dvanáct překážek k překonání, každý je vybaven speciální výstrojí a zaškolen. Nudit se tu ale nebude nikdo – pár metrů odtud je kamenná rozhledna, ze které je vidět celé Českosaské Švýcarsko i Lužické hory, a dolů z kopce se lze dostat několika způsoby. Třeba půjčit si koloběžku a sjíždět právě tím terénem, na jaký si troufnete – po pozvolných cestách,

nebo příkrých sjezdovkách, anebo na speciálních tříkolových sjezdových kárách, kde si můžete svou ratolest posadit před sebe. Koloběžky i káry se dají buď vrátit dole pod kopcem, anebo se můžete nechat vlekm vyvézt nahoru a dát si sjezd nanovo. Mají-li vaše děti více než 150 centimetrů, mohou se vydat do lanové výše i v Lanovém parku Dymník nad Rumburkem. Zase je to ale výlet pro celou rodinu, protože tu mají speciální dětský lanový park, houpačky, letadlo a průlez hrochem – to všechno zdarma. Kdo je ale vzrostlejší, zaplatí si a může se vydat mezi překážky umístěné sedm až devět metrů nad zemí, samozřejmě vybaven a proškolen. Také Dymník nabízí rozhlednu, cihlovou, zvanou Augustova, a nadto Strom života. To je velmi působivé místo, hvězda složená z dvaadvaceti vztyčených pět- až šestimetrových žulových kamenů, které byly opracovány klíny před více než sto lety. Místo zvláštní a podmanivé síly, klidu a vesmírné harmonie.

DIVOKÁ JÍZDA TRUBKAMI VŠECH TVARŮ

Když ovšem počasí nespolupracuje, když se nebe rozhodne kropit nás deštěm, není ideálnějšího místa pro rodinné povyražení než krytý aquapark. O tom mosteckém jsem psal v minulém čísle, takže jen pro připomenutí: mostecký Aquadrom je po střechu plný vodních hrátek – dva tobogany, divoká řeka, lezecká síť nad vodou, perličková lůžka, vířivky, masáže, solária, aquaspinning, aquazumba, když přestane pršet, i minigolf – a to všechno od časného rána do pozdního večera. V Bráně do Čech vás ale čekají ještě tři další aquaparky. Teplické Aquacentrum má pětadvacetimetrový krytý bazén s mohutným toboganem, mělký bazének se skluzavkou, najdete zde saunu, páru, mokry bar, můžete si tu zahrát i squash. A k tomu všemu vás může doslova hřát termální voda ze zdejších proslavených pramenů. V Chomutově je zase velmi moderní, prostorný barevný Aquasvět. Dětinadchnou především dva hojně kroucené tobogany – jeden člunový a druhý klasický, pěkně po zádech. Je tu ale také divoká řeka, perlivý gejzír, masážní sedací lavice, vodní stěna, šplhací síť, vodní zvon, vodopády, vlnobítí, chrliče, dětské brouzdaliště s klouzačkou ve tvaru pirátské lodě, a dokonce i vodní dělo! K tomu samosebou pětadvacítká bazén – prostě vodní hrátky na celý den. Aby byl výčet vodních parků úplný, musíme se vypravit ještě do Děčína. Ve zdejší Aquaparku se dá proletět do vody dokonce třemi tobogany. Dva z nich mají převýšení devět metrů – červený je dlouhý 82 a žlutý 56 metrů – a většinu jízdy se člověk řítí venkem, aby se zase vrátil do haly. Třetí tobogan je umístěn přímo v hale a je 65 metrů dlouhý. Prostě toboganový ráj. K tomu bazény a všelijaké ty vířivé a proudové radosti, od divoké řeky přes dnový rošt a chrliče či whirlpools a nádherné solária, sauny, masáže... Dobré je ovšem vědět, že když se počasí umoudří a slunce vysuší trávníky, dá se ve všech čtyřech aquaparcích vyrazit ven, kde čeká další porce zábavy – od venkovních bazénů přes minigolf, někde i petank, až po beachvolejbal, streetball nebo plážový fotbal. Nutno ještě dodat, že aquapark je i v Klášterci nad Ohří, krásný, rozlehlý, s otevřenými tobogany, ale výhradně pod širým nebem.

Memorial Air Show

největší letecko-společenská akce v České republice

JAK TO VLASTNĚ CELÉ ZAČALO, KDE VZNIKL NÁPAD USPOŘÁDAT MEMORIAL AIR SHOW?

První ročník Memorial Air Show se konal 17.–18. června 1991. Akce vznikla velice spontánně, v podstatě šlo o splnění slibu, který jsem hned po revoluci dal letecké legendě generálu Františku Fajtlvi. Tehdy se slavnostně otevíral bazén na roudnickém letišti a já jsem při té příležitosti pozval letecká esa druhé světové války, která létala v uniformách RAF. Když jsme si všichni vyslechli jejich válečné, ale hlavně poválečné osudy, bylo nám jasné, že musíme něco udělat pro jejich morální rehabilitaci. Něco velmi oslavného, důstojného a pro veterány nezapomenutelného. Povedlo se nám to už v tomtéž roce. Mysleli jsme si tehdy ale, že jde jen o jednorázovou akci, nikdo z nás nečekal, že vznikne dlouhodobý projekt spojený s veterány z obou válčících stran.

A JAK SE TEDY STALO, ŽE SE MEMORIAL AIR SHOW POŘÁDÁ DODNES?

Nešla nám z hlavy myšlenka na usmíření obou stran válečného konfliktu. A tak jsme se pod tímto mottem pustili do dalších ročníků, ale záměr se nepodařilo uskutečnit hned. Proč? No, dnes to bude možná někomu připadat nepochopitelné, ale když jsme se pokoušeli v roce 1993 tuhle myšlenku prosadit u všech někdejších válčících stran, pozval prezident Václav Havel na Hrad velvyslance a jejich vojenské atašé, představil nás jim a prohlásil, že myšlenku podporuje. Po přípitku a malém občerstvení vstal německý vojenský atašé collonel Müller a pravil: „My nic slavit nebudeme, my jsme válku neprohráli, nám ji prohráli politici.“ A bylo vymalováno na dalších deset let. V roce 2005 pak podobný nesmysl vyřkl i ministr obrany Kühnl, který prohlásil, že nemůže slavit s Ruskem, když jsou to okupanti. Nakonec jsem argumentem, že neslavíme státy a jejich vlády, ale oslavujeme vojáka, který si nemohl svoji vládu vybrat, přesvědčil ostatní politiky, aby se na projekt dívali jinou optikou. A tak jsme našli podporu u prezidenta Václava Klause, který převzal nad projektem záštitu, a původní myšlenka byla konečně naplněna. V obřadní síni Městského úřadu v Roudnici nad Labem se plní dojetí mohli potkat veteráni z USA, Ruska, Německa, Slovenska, Francie, Anglie a České republiky. Slzy v očích těchto leteckých legend byly dost výmluvným důkazem, že šlo o velmi potřebné gesto. Že se tím Roudnice zapsala do historie, o tom není žádných pochyb.

JAK SE AKCE VYVÍJELA DÁL?

Dalším významným aktem Memorial Air Show bylo letecké předání předsednictví Evropské unie Švédsku v roce 2009. Tím bylo zároveň předáno poselství volného schengenského nebe, které jsme otevřeli jako vůbec první země EU! Jedna událost z historie Memorial Air Show má zajímavý přesah do současnosti. V roce 2003 byl na roudnickém letišti slavnostně odhalen památník padlým letcům všech válčících stran druhé světové války. Památník měl odhalit tehdejší premiér Miloš Zeman, nakonec se ale z akce omluvil. A já věřím, že se – jako patron letošního ročníku – tentokrát zúčastní a bude tu moci slavnostně, v sobotu 22. června, předat ocenění nejlepším leteckým sportovcům ČR za rok 2012.

“Memorial Air Show, letecká show proslulá po celé Evropě, se může pyšnit zejména tím, že je jediným leteckým dnem na světě, který navštívila osobně hlava státu. Roudnické letiště uvítalo prezidenta republiky dokonce čtyřikrát. V Roudnici také poprvé v bývalém východním bloku přistály letouny NATO, poprvé v této části Evropy se tu představila i největší pýcha letectva NATO, vrtulník Apache a kolmo startující letoun Harrier. Vůbec největším úspěchem bylo první poválečné přistání slavné létající pevnosti B-17, Spitfiru, Mitchellu a Hurricane, letounů, na kterých létali čeští příslušníci RAF. A aby výčet prvenství nebyl u konce – na roudnickém letišti se poprvé představily i letouny současné armády USA, naváděny z letounu AWACS. Konkrétně šlo o stíhačky F-16 a bitevníky A-10 z italského Aviana. Teď už je myslím každému jasné, že Memorial Air Show je akce v mnohém jedinečná a že navštívit ji je zážitek nad jiné. Vlasta Dvořák, nositel myšlenky pořádání akce, hlavní organizátor a prezident Aeroklubu České republiky, ví o tomhle podniku hodně. A tak jsme se ptali.”

KDYŽ UŽ JE ŘEČ O LETOŠNÍM ROČNÍKU – KDY BUDE A NAČ SE MŮŽEME TĚŠIT?

Letošní Memorial Air Show proběhne ve dnech 22.–23. června na letišti v Roudnici nad Labem. Tento ročník bude oslavou 90. výročí založení Československých aerolinií a zároveň 70. výročí bitvy u Stalingradu. Koná se pod záštitou starosty Roudnice nad Labem Vladimíra Urbana, hejtmána Ústeckého kraje Oldřicha Bubeníčka, ministra dopravy Zbyňka Stanjury a prezidenta České republiky Miloše Zemana. Největším problémem pro nás je, že musíme skloubit dohromady věhlas akce, neboť fandové už tradičně očekávají bohatou účast letounů z druhé světové války, a naše finanční možnosti. Na rovinu řečeno – bez sponzorů bychom to nedokázali. Naše poděkování za významnou podporu patří také starostovi Roudnice nad Labem a hejtmanovi Ústeckého kraje. Díky tomu všemu můžeme slíbit, že se v leteckých ukázkách představí armádní letouny JAS39 Gripen, L-159 ALCA a vrtulníky Mi-24 a Mi-171. Z historických letadel bude na roudnickém nebi možno vidět Spitfire, Vampír, T-6 Texan, JAK-3, Mustang a Corsaire. Vrcholem bude akrobatické dechberoucí vystoupení Peggy Kreinz, která cvičí za letu na křídle dvouplošníku, a dokonce za letu přeleze mezi vrchní a spodní křídlo. Samozřejmě nebudou chybět akrobatické speciály a parašutisté. A tak bych chtěl pozvat nejen fandů letectví, ale všechny milovníky nevšedních zážitků – roudnická Memorial Air Show totiž zaznamenala několik rekordů a je opravdu svým způsobem jedinečná.

Hrady, které měly překonat věky

Toulat se podél Ohře může znamenat mnohé. Cílů je nepřeberně. Pojďme se tentokrát soustředit na to, jak zdejší zvláštnou krajinu, kopce zdvihající se nad údolí řeky i třeba bažinaté nivy v jejím okolí využívali ti, kteří usilovali o své štěstí staletí před námi. Stavěli tu hrdé a sebevědomé hrady, hrady věčné, nedobytné a nezničitelné... Ach, lidská pošetilosti... Stopy jsou pobořené a tak trochu zaváté. Ale výprava po nich je strhující a veskrze smysluplná.

PERŠTEJN

V okolí Kadaně a Klášterce nad Ohří se tyčí hrady hned tři. Všechny bychom zařadili mezi zříceniny, ale zříceniny bez debaty důstojné a krásné. Začneme Perštejnem, strážním hradem, pravděpodobně z druhé poloviny 13. století, z něhož byla střežena obchodní cesta podél Ohře i nedaleké doly na barevné kovy. Osudným se mu stalo politické smýšlení jednoho z jeho majitelů. Pan Bedřich ze Šumburku nemohl jaksí vystát krále Jiřího z Poděbrad a buntoval proti němu vzpoury. Dočkal se za to dobře vyzbrojeného vojska s dělostřelectvem. Obléhání bylo úspěšné, posádce bylo dovoleno, aby hrad opustila, pak ale trestná výprava hrad zapálila a pobořila, aby se do budoucna nemohl stát oporou pro královny oponenty. A bylo po slávě. O Perštejnu se už v roce 1537 mluví jako o zřícenině. Když dnes na zalesněném pahorku mezi stromy nacházíme mohutné zbytky věže, paláce, příkopy a valy, pracuje naše fantazie naplno a hrad znovu ožívá.

ŠUMBURK

Hrad Šumburk je naopak vidět už z dálky. Tady je snáze pochopitelné, proč pan Vilém ze Šumburku ve 30. letech 15. století usoudil, že tady a nikde jinde bude stát jeho sídlo. Dodnes jsou odtud úchvatné výhledy do kraje. O necelých sto let později tu noví majitelé provedli rozsáhlou přestavbu, neboť si od hradu slibovali, že bude věčný a nedobytný a... Ale, jak už povzdechuto v úvodu, osud nemá smysl pro lidské touhy. Uplynulo pár desítek let a hrad vyhořel, a to velmi důkladně. Na počátku 17. století se i o něm píše jako o pusté ruině. Dnes tu v malebných kompozicích strmí k nebi hradby s baštami, brána, sklepení i to, co zbylo z pyšné hradní věže. Opřít se o sluncem prohráté gotické zdívo a dívat se na panorama Krušných hor je ale dodnes velebné a slavnostní.

EGERBERK

Na druhém břehu Ohře vzpomíná na slavnou minulost jiný hrad, Egerberk. I odtud jsou výhledy, které berou dech, i tady zanechal zub času mimořádné scenerie zbytků vznešeného sídla. Obvodové zdi paláce částečně stojí až do výše druhého patra, v jednom z otvorů po okně je zachována nádherná a křehká gotická dvojité klenba, i hradby dávají jasně najevo, kde se kdysi vypínaly ve své celistvosti, torzo vstupní brány působí důstojně a hrdě. Egerberk zpustnul ze tří zmíněných hradů nejpozději, až v polovině 17. století. To už měl za sebou více než tři sta let historie. Zásadní pro něj byla velmi gruntovní přestavba v osmdesátých letech 14. století, kdy se změnil na bezvěžový dvoupalácový komplex, tedy na stavbu módní. Jenomže, co naplat, z módy zase vyšel. Panstvo si začalo stavět zámky a hrady je přestávaly bavit. Po stovky let šel ještě z ruky do ruky, ale pro nikoho už neznamenal, co by znamenat měl.

BUDYNĚ

Kdybychom se nalodili a nechali se unášet proudem Ohře do míst, kde se její břehy mění v široké nivy, ve středověku bažinaté a těžko prostupné, až někam k Hazmburku, do míst, kde hlavní řečiště na chvíli opouští Malá Ohře, dopluli bychom až k hrdému vodnímu hradu Budyně, obehnanému vodním příkopem a hradbami, který nechal vybudovat Jan Zajíc z Hazmburku ve druhé polovině 15. století na místě kamenného a ještě předtím dřevěného hradu. To bychom ovšem museli plout proti času. I tenhle původně čtyřkřídový hrad s uzavřeným nádvořím nám totiž historie nedopřává vidět celý. V roce 1551 tu vybuchl sklad střelného prachu, a kamenná stavba byla silně poškozena. Pak hrad vydrancovali Sasové, vypálili Prusové a v roce 1823 nezbylo než zbořit východní a jižní palácové křídlo i s věží. Jenomže, Budyně není žádná zřícenina! Laik by možná klidně usoudil, že třetina paláce, která se zachovala, je celým hradem. Tak malebně a ctihodně hrad působí. Zapříčinily to přestavby ze 70. a 90. let minulého století, kdy už byl hrad v majetku města Budyně nad Ohří. Podařilo se dokonce obnovit i Jandovo muzeum, které bylo založeno ve dvacátých letech 20. století. Pojďme se tedy do hradu podívat. Stálé expozice jsou dvě – Dějiny Budyňska od pravěku do roku 1848 a Alchymie na hradu Budyně. K vidění jsou střelné zbraně, trofeje z cest bývalých majitelů hradu – třeba unikátní vycpanina krokodýla, kterého přivezl začátkem 16. století z Egypta Jan IV. Zajíc, dále pozdně gotické a renesanční interiéry, korunované Zlatým sálem. Jedním z největších magnetů je ale pečlivá rekonstrukce alchymistické dílny a laboratoře, dokonce v autentických prostorách, kde se v 16. století alchymie provozovala. Tehdejší majitel Jan Zajíc tak dlouho dával k lepšimu bonmot o tom, že investuje do alchymie víc než císař Rudolf II., až ho jeho koníček přivedl na buben. Řada pecí, pícek, tyglíků, kahanů, díků a tajemných receptů působí dojmem, že si mistři královského umění jen na chvíli odskočili.

Kamenné koruny středohorských vrchů

“České středohoří je nádherná a neobyčejná krajina, z níž, kam se člověk podívá, vystupují a vyskakují pitoreskní sopečné kopce, kopečky a vrchy. Bloudit tudy je krásné v každém ročním období. Atavistickou lidskou potřebu zdolávat kopce, dobývat kóty, stanout co nejbližší obloze a rozhlédnout se po kraji, tu je tady možné ukájet bez ustání, den po dni. Honba za zdoláním všech osmitisícovek je dobře známá. Dosud nikdo ale veřejně nevyhlásil plán zlézt všechny vrcholy Českého středohoří. Byla by to zajímavá výzva a rozhodně by to nebyla nuda. Krom jiného i proto, že mnohé kopce mají své starobylé koruny – hrady a zříceniny. Pojd'te, dobudeme spolu alespoň šest z nich.”

KOŠTÁLOV

Začneme na levém břehu Labe, v krajině mezi vladaři těchto končin – Milešovkou a Hazmburkem. Nad Třebenicemi se tyčí 448 metrů vysoká homole s dobře viditelnou zříceninou raně gotického hradu Košťálov. Tahle scenerie je pro České středohoří jednou z erbovnic – tahle tuto pahorkatinu známe, tak si ji představujeme. Středověký hrad nejasného původu je zříceninou už od počátku 17. století, přesto je dodnes patrné, že šlo o mohutné sídlo. Zachovala se především část věžového paláce. Košťálov je zajímavé – a dosti populární – navštívit kdykoli, ale o Květné neděli je to obzvláště výhodné. To se tu totiž podle pověsti otevře skála s pokladem. Hloupé je jen to, že ho prý hlídá velký černý pes s ohnivými očima.

KALICH

Severovýchodně od Litoměřic můžeme vystoupat na Kalich. Cesta ke zbytkům hradu – dochovalo se torzo brány a strážní věže, zdi budov a strop s valenou klenbou – stojí na 535 metrů vysokém skalním ostrohu bude obzvláště slavnostní. Na místě dobyté dřevěné tvrze si totiž tehle hrad nechal postavit sám husitský vojevůdce, dal mu jméno a od té doby se tituloval Jan Žižka z Trocnova a Kalichu. Žili tu Žižkovi sourozenci i ovdovělá dcera s potomky. Hradní posádce velel Žižkův bratr Jaroslav. Zvláštní je, že si některou Květnou neděli nepočkali, až se odvalí Čertův kámen, velký balvan na vrcholu, a objeví se zářivý poklad. Alespoň něco zbude i na nás.

KOSTOMLATY

V těsné blízkosti královny Středohoří, nad vsí Kostomlaty pod Milešovkou, ve výšce 566 metrů nad hladinou moře rozhlíží se do kraje dost možná vůbec nejkrásnější a nejmalebnější zřícenina v Česku – hrad Kostomlaty. Až sem vejdete vstupní branou a uvidíte dvě válcové věže a mohutné obvodové zdi paláce, až budete procházet po parkánu kolem hradeb a shlížet do hradního příkopu, pochopíte, čím si tehle primát zasloužila. A mimochodem, až vám bude někdo tvrdit, že tehle hrad se jmenuje Sukoslav, s klidným svědomím se mu vysmějte – podlehl totiž fikci Václava Hájka z Libočan, a ještě si ji nesprávně vyložil. Kostomlaty jsou prostě Kostomlaty. Jistě vám to potvrdí i Jakoubek z Vřesovic, husitský hejtmán, který tu s černou skvrnou ve tvaru kalicha na čele po nocích hledá spasení.

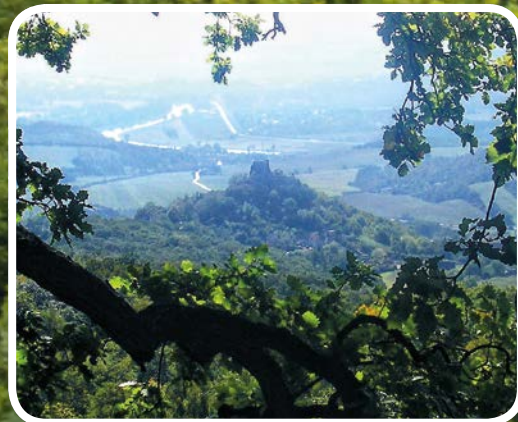

LITÝŠ

Na dohled od Žižkova Kalichu, asi pět kilometrů východně, nad vsí Kotelice nechal si o něco málo později Zikmund z Vartenberka postavit hrad Lityš (435,3 m nad mořem), který měl sloužit právě jako bašta proti husitskému hradu. Žižka s Vartenberkem totiž v té době sváděli na Litoměřicku velmi lité boje. Ač nesmiřitelný nepřítel, přece jen Vartenberk od Žižky trochu opisoval. Stavitelé hradu totiž převzali od husitů jedinečný fortifikační systém, který byl dost možná vůbec poprvé použit při stavbě Kalichu. Právě hradby jsou tu dodnes jasně patrné, jinak jde především o zbytky zdí někdejšího paláce. Zvláštní je, že k Lityši se žádná pověst neváže, což ovšem neznamená, že by i tady nemohl být docela dobře nějaký ten poklad ukryt.

KAMÝK

Na pravém břehu Labe se budeme nejprve obtáčet kolem Litoměřic. Čtyři kilometry západně od nich, nad jednou z nejpůvabnějších vesnic Českého středohoří Kamýkem, stojí ve výšce 382 metrů nad mořem zřícenina stejnojmenného hradu. Kamýk byl ve staré češtině termín pro vyčnívající skálu a právě na takovém „kamýku“, čedičovém ostrohu, se dodnes zachovaly část pětiboké věže, stopy po obvodové hradbě a jižní stěna se třemi otvory po oknech. Dochovala se i sklepení, ve kterých byl na konci 19. století údajně nalezen poklad. O něm by vám možná mohla povprávět Růže z Kamýku, jak se říkalo spanilé dceři hradního pána, kterou unesl a k smrti přivedl odmítnutý nápadník, a ona teď k půlnoci bloudí hradem.

HELFENBURK

Poslední kamenná koruna byla nasazena 680 metrů vysokému pískovcovému vrchu nedaleko Úštěka. Česky se jmenuje Hrádek, ale používanější je jeho původní jméno Helfenburk. Postaven byl patrně v polovině 14. století a v době Václava IV. patřil pražskému arcibiskupství. Až se člověk zdráhá napsat, že jde o zříceninu, tak zachovalý je hradní komplex, nadto aktuálně opečovávaný skupinou dobrovolníků. Unikátně zachovalá je hradní zeď se vstupními branami a zejména pak 17 metrů vysoká třípatrová věž, na níž lze vystoupat a po kraji se po libosti rozhlížet. Také tady je, pochopitelně, ukryt poklad, střeží ho ale pro změnu sám ďábel v podobě havrana. Při prohlídce je také třeba dát pozor na čerty, kterými se to tu v 17. století jen hemžilo. Nakonec se ukázalo, že jsou to ze zajetí uprchlé opice, které se tu vesele množily a podnikaly výpravy za potravou do okolních vesnic.

Tradice staleté i novodobé

„Každý region má své tradiční výrobky. V poslední době se o nich začíná, po zásluze, víc a víc mluvit a psát. Nejsou ale jen staleté tradice, jsou i tradice novodobé – a obojí mají svou cenu. Když totiž dnes některý z malých výrobců udrží na trhu novou značku třeba dvacet let, je to bezmála zázrak a je třeba na něj hledět s uznáním. Ústecký kraj má desítky slavných značek, tradičních i současných. My se tentokrát vydáme po stopách čtyř z nich.“

KDYŽ SE ŘEKNE SILONKY...

V roce 1907 si jistá Maria Worm zaregistrovala ve Varnsdorfu pletářskou živnost. Brzy se provdala za Julia Kunerta, který do jejího podnikání vložil peníze – a zrodil se gigant. V roce 1924 už stály první budovy Továrny jemných punčoch Julius Kunert a synové. Začínalo se s osmnácti zaměstnanci, ale koncem třicátých let už bylo zapotřebí zaměstnanců osm set. Areál měl vlastní elektrárnu a jeho produkty se prodávaly v Baťově obchodní síti. Denně se jich vyrobilo patnáct tisíc párů. Brzy se Kunertovy závody staly největší evropskou továrnou na punčochy. Nejdůležitější ze sortimentu byla řada s názvem Elite. Po znárodnění průmyslu putoval název Elite na vývěsní štít a objevily se první silonky. Ty jsou v povědomí mnoha lidí se značkou Elite spojeny dodnes – a varnsdorfská továrna stejného jména je také dodnes vyrábí. A i když už rozhodně není ve své branži největší na kontinentu, produkuje celý sortiment jemného punčochového zboží od punčochových kalhot přes punčochy, podkolenky po ponožky a tlapky, sleduje módní trendy a spolupracuje s předními českými módními návrhářmi na vývoji nových výrobků.

LIKÉR S NAHOŘKLOU CHUTÍ PODŘIPSKÝCH ROVIN

Letos je to přesně sto let, co Václav Vinš založil ve Mšeném, lázeňské obci poblíž Budyně nad Ohří, likérku a sodovkárnu Okar. Krom jiného vyráběl i hořkosladký bylinný likér temně zelené barvy a lahodné chuti. Druhá světová válka činnost firmy utlumila, ale hned po ní se do obnovení rodinné tradice pustil Václavův zeť. Jak už tušíte, po třech letech byl s podnikáním konec, bolševik firmu zavřel. V té době odešel zakladatelův vnuk, pan Oldřich Karpíšek, studovat obchodní akademii. Na rodinnou tradici ovšem navázat nesměl, a tak většinu života pracoval v Jednotě. Jakmile to ale v listopadu 1989 prasklo, začal s obnovou rodinného podniku. A tak v roce 1992 držel s trochou dojetí v ruce první láhev likéru podle starého rodinného receptu – Podřipské bylinné. Malá rodinná firma se postupně rozjela a dnes, kdy žezlo po panu Karpíškovi převzal jeho zeť Josef Mejstřík, vyrábí na třicet druhů lihovin – ve dvou místnostech velkých jako běžný byt, na dvoře rodinného domu, ve stejných prostorách, kde vyráběl likéry i dědeček Vinš. Podřipská bylinná se mezitím dočkala ocenění „Nejlepší regionální výrobek Ústeckého kraje – kraje Přemysla Otáče“.

HOUPY, HOUPY, KOČKA SNĚDLA KROUPY

Říkanka, na které vyrostlo mnoho generací, bývala často spojovaná s houpacími hračkami. Dřevěný houpací kůň je nesmrtelný fenomén, zdálo se. Jenomže, začaly ho vytlačovat moderní hračky plné elektroniky, hračky mluvící a hlučící, hračky, které si tak trochu hrály samy se sebou. A pak se zase vynořil a dnes krásně, dřevěně a hlavně naprosto bezpečně řehťá díky děčínské firmě Trihorse. Její majitel Jaroslav Voldřich se věnuje výrobě dřevěných hraček a dětského dřevěného nábytku už od roku 1998. V roce 2010 založil Trihorse a brzy dospěl k naplnění svého plánu – vrátit českým dětem tradičního houpacího kamaráda. Pracoval na něm už pět let a trpělivě hledal ideální řešení. Výstupní kontrolu všech prototypů prováděla jeho tehdy dvouletá dcera, takže nezbylo než se maximálně soustředit na bezpečnost, kvalitu a užitnost dřevěného houpadla. Koník je dnes na trhu v několika verzích a zdá se tedy, že další tradice žije. Ono se totiž ukazuje, že hrát si, to není jen tak. Je k tomu zapotřebí pustit uzdu fantazii a nenechat se hračkou ovládat. A houpacímu koni se uzda popouští tak krásně a dětská fantazie na něm uhání tryskem.

ŇAM, ŇAM, BOBÍK, TŘI DVA JEDNA – TEĎ!

Další tradiční výrobek je letos šestadvacetiletý, a to je u tvarohového krému dosti slušný věk. Jeho rodiště má ale ještě mnohem delší tradici. Mlékárna v Bohušovicích nad Ohří byla totiž založena už v prvním roce minulého století. Po první světové válce byla jedinou českou mlékárnou na území bývalého Severočeského kraje. Krátce před druhou světovou válkou do ní dodávalo mléko na zpracování 4700 dodavatelů. V době socialismu se dařilo udržet vysokou úroveň mlékárny, byla dokonce vedena jako vzorová, pod státním dozorem. Když se začaly staré pořádky bortit, byly už Bobíkovy dva roky. Po privatizaci Bohušovické mlékárny šla jeho popularita strmě vzhůru a dnes patří mezi nejoblíbenější dětské mléčné pochoutky. Reklamní popěvek, který zaznívá v titulku, zdomácněl i na dětských diskotékách, má dokonce i svou vlastní choreografii, kterou se učí tisíce dětí v Česku i na Slovensku. Bobík se vyrábí v devíti příchutích a formách a už dávno je tradicí, na kterou budou děti, které si na něm dnes pochutnávají, v dospělosti nostalgicky vzpomínat.

Magické vřesoviště plné poezie

Ještě jsou místa, kde člověku může připadat, že čas neexistuje. Omamná místa syrové a nevyumělkované krásy, krásy přirozené. Náhorní plošina, kterou pokrývá Grünwaldské vřesoviště, takovým místem je. Jeho magie se projeví kdykoli během roku, za každého počasí – vždycky je tu něco, co vám vezme dech. Louka tuhé a zacuchané trávy, která se spéká do podivných drdolů, levitující chmýříčka trav, mlha, která se plouží kolem houževnatých kmenů padlých stromů, nizoučká kleč, jejímiž pokroucenými větvemi se prodírá slunce, louka obklopená sveřepými lesy, místo, kde jako by člověk nikdy neovládl tuhle planetu.

RAŠELINOVÉ KRÁLOVSTVÍ VE STÍNU KLEČE

Jenomže, jako mnohé kolem nás, i tohle je jen zdání. Není to zase tak dlouho, co se tu intenzivně těžilo zdejší zlato – rašelina. Putovala odtud do lázní Teplice, kde léčila neduhy a pomáhala od bolestí. Když to člověk ví, objeví brzy stopy téhle činnosti. Nejsou ale příliš patrné, protože příroda si rychle bere zpět, co její jest. Vrchovištní rašeliniště, které tiše prokvétá vřesem všech odstínů, je příhodným biotopem pro řadu ptáků, které člověk hned tak někde nepotká.

No řekněte sami – kdy jste naposled viděli bekasinu otavní nebo motáka pilicha? Žije tu i sýc rousný – není zase tak řídkým zjevem zahlédnout jeho chmýřím oděné mládě, jak za bílého dne zvědavě pokukuje po vetřelcích do hájemství svého rodu. Vyhřívají se tu zmijsi i ještěrky, nad travami krouží jeřáb lesní i krahujec obecný, ba i krajně ohrožený tetřev se tu skrývá před nebezpečími, která na něho číhají... A když si člověk klekne do té nepoddajné trávy, je náhle obklopen rozevřenou knihou rostlinné poezie a pohladí ho jména jako rosnatka, šicha, rojovník, klikva, koprník, prstnatec, suchopýr, dokonce kyhanka. Ani hnědočerné jezírko nechybí. Tedy, není zase tak snadné se sem dostat, ale takové už Krušné hory jsou – musíte objevovat, co třeba není zřejmé na první pohled. O to krásnější to pak bývá. Vydáte-li se po silničce spojující Nové Město s Flájem a u starého transformátoru odbočíte na lesní cestu, dostanete se na okraj vřesoviště. Před vámi leží devětaset hektarů přírodní rezervace jednoho z nejlépe zachovaných vrchovištních rašelinišť v Krušných horách. Je krásné, byť nesnadné jím bloudit. A počkat si tu na západ slunce je rozkoš labužníkova.

VLÁČKEM MOTORÁČKEM ZA STŘEDOVĚKÝMI SKLÁŘI

O tom, že nedaleko je flájská přehrada, už víte z předešlých stránek. Jenomže ono je toho okolo daleko víc. Opustíte-li magický bezlesý kruh vřesoviště, povedou vaše kroky nejspíše do nedaleké Moldavy. A možná půjdete přes louku s půvabnými rybníčky a budete si říkat, tady je to krásné, tady by klidně mohla být malebná vesnice. No, taky že tam byla. Ještě před půl stoletím. To ona dala jméno vřesovišti, které jsme ještě před chvílí obdivovali – Grünwald nebo také Pastviny. Tak až půjdete jeřabinovou alejí, vzpomeňte na to. Moldava je utěšená horská obec, ve které vás dozajista potěší dobře fungující informační centrum spojené s knihovnou. Tady vás vlídně přijmou a poradí, kam se vydat dál. Zcela jistě vás vyšlou po naučné stezce na čtrnáct kilometrů dlouhé putování Po stopách středověkého sklářství v Krušných horách (tak se stezka jmenuje). Dostanete se postupně na pět míst, kde ve středověku bývaly hutě, a na jednom z nich dokonce uvidíte repliku dobové sklářské pece, dřevem vytápěné, odborníky skláři experimentálně vyzkoušené. Tohle putování ale krom informací na tabulích přináší i krásnou procházku horskou přírodou s výhledy, které potěší duši.

Je samozřejmě možné, že vás chuť po zdravém pohybu na štíplavě mrazivém vzduchu vytáhne na Moldavu i v zimě. Gratuluju, to je dobrý nápad. Pro sjezdaře je za rohem Bouřňák a nedaleko Klíny, pro běžkaře nepřeborné množství tras. A k tomu všemu nádhavkem zasněžené Krušné hory – jedna z nejkrásnějších zimních lokalit u nás. Možná jsme tím měli začít. Do Moldavy je přece třeba nějak přijet. Chcete-li dobrou radu, jedte vlakem. Tedy, vlakem... Vlákem motoráčkem! Navodíte si příjemný zážitek, nadto na trati, která byla v úseku Louka u Litvínova – Dubí – Moldava vyhlášena kulturní památkou České republiky. Tahle trať je jednak stará, neboť budovat ji začali už v polovině 19. století, a jednak nebývale malebná. Nadto už léta a dobře funguje nadšence nadšence sdružující Klub přátel Krušnohorské železnice, a tak se vám klidně může stát, že se ocitnete uprostřed nějaké jimi pořádané akce, třeba o Vánocích, kdy soupravu táhne historická lokomotiva, nebo na Mikuláše, kdy vyjíždí Mikulášský parní expres, a v Hrobě vás dokonce čeká divadlo a hudba – tedy v železniční stanici Hrob, abychom si rozuměli.

Poněkud slavnostní způsob léta

Kláštepec nad Ohří, Kadaň, Žatec, Louny. Čtyři města, čtyři blyštivé historické perly navlečené na řetízku řeky Ohře. Je mnoho způsobů, jak vnímat jejich krásu a atmosféru. Když ale do kraje po Ohři připluje léto, je tu způsob nad jiné veselý, družný a zábavný. Nastávají totiž letní slavnosti. Každé z měst má ty své v jiném termínu, a tak budete-li chtít, můžete na březích Ohře strávit celé léto ve velmi slavnostním duchu.

KLÁŠTERECKÉ HUDEBNÍ PRAMENY

Začneme v červenci, v jeho první polovině. To se vydáme do Klášterce nad Ohří, přesněji do jeho porcelánového zámku. Tady, letos už podeváté, můžete ochutnat Klášterecké hudební prameny. Čekají vás koncerty pod širým nebem na nádvoří i v zámeckém renesančním sále. Poplujete jimi převážně pod plachtami hudby, které se bůhvíproč říká vážná, ačkoli rok co rok se tu objevuje i nějaká ta fúze se současnými žánry. Festival je každoročně spojen s houslovými kurzy pro studenty hudebních škol, které vede spoluzakladatel a dnes už i umělecký ředitel festivalu houslový virtuos Jaroslav Svěcený. Jejich nejúspěšnější účastníci pak zahrají i na tradičním absolventském koncertu v rámci festivalu. Nádherné kulisy kláštereckého zámku dodávají hudbě přece jen o dost jiný rozměr, než když ji člověk poslouchá zanořen do pohodlného křesla v obývacím pokoji. A přitom se nejedná o nijak zatvrzele „frakounskou“ akci. Tady není třeba tvářit se jako hudební kritik a škrtit se v žaketu – zdejší hudební prameny chtějí napojit každého, kdo žízni po duši lahodící hudbě.

CÍSAŘSKÝ DEN V KADANI

Pokud jste ovšem opravdu milovníci historie, vypravte se o posledním srpnovém víkendu do Kadaně. V roce 1367 do tohoto královského města přibyl se svou družinou římský císař a český král Karel, toho jména Čtvrtý. A Kadaňští si tuhle slávu, letos už po jedenadvacáté, připomínají. Jak léta běžela, scénář slavnosti se košatěl, přibývalo účinkujících i kostýmů, rozrostl se počet doplňkových atrakcí a her, celý program je dnes nazvučen a nasvícen, všechno podstatné dokonce můžeme sledovat i na velkoplošné obrazovce. Jinak se ocitneme rovnýma nohama ve středověku. Na kadaňském náměstí vypukne středověký jarmark s ukázkami starých řemesel, ve všeobecném mumraji tu pracují kovář, tesař, tkadlec, šejdlíř, pregéř, pasíř, hrnčíř i dráteník. Přijede i císař Karel IV. s mohutným doprovodem. Kam se člověk podívá, bují zábava typická pro Karlovu dobu – žongléři, truvéři, kejklíři a šašci, hudebníci, tanečníci i divadelníci, k tomu ohnivá show a především – neobyčejně autentický rytířský turnaj, kde se koně řítí tryskem a dřevce praskají jako špejle. Celé město se prostě propadne do jiné doby a je nesmírně příjemné být u toho. Najmě když středověká taverna, orientální čajovna i prodejci kdekterých chutnou krmi, jakož i napojení vznešenému panstvu k potěše těla i duše nabízejí.

LETNÍ LOUNSKÉ VÁBENÍ

Od 16. do 18. srpna otevrou své městské slavnosti Louny. Už podesáté. Sportovními i kulturními akcemi doslova nabitý víkend nese název Letní lounské vábení a právě jeho sportovní část ho výrazně odlišuje od podobných akcí v okolí. Zažijete tu turnaje v házené, volejbalu, fotbalu, basketbalu, karate i baseballu, závody dračích lodí i soutěž rybářů.

Sami můžete vyrazit na společný turistický pochod nebo cykloturistickou jízdu, vyzkoušet si veslování na závodních lodích, zastřílet si na terče anebo se třeba jen tak projít po svátečních Lounech, třeba s i rozsvíceným lampionem v ruce. Ten se vám hodí především na Oslavě řeky Ohře, která bývá každý rok úplně jiná. K tomu tu na třech scénách – hlavní, rockové a country & folkové – koncertují pozoruhodné kapely. Jídla a pití je tu, co jen hrdlo ráčí. Můžete však ukojit i svůj hlad po poznání lounské historie – během akce jsou totiž otevřeny historické uličky kolem jedinečného chrámu svatého Mikuláše, včetně zdejší uličky Katovské.

DOČESNÁ V ŽATCI

První zářijový víkend ale pospěšte ale pospěšte do světové metropole chmele a piva, do Žatce. Jinak byste totiž přišli o slavnostní, tradiční a velkolepou Dočesnou. Letos připadá na 6.–7. září a koná se už po šestapadesáté! Dočesná je už dávno příležitostí pro špičkové skupiny i interprety setkat se se zaplněným žateckým náměstím, a tak tu na třech pódiích zaslechneme snad všechny hudební žánry od dechovky přes country po rock a pop. Do toho na vás odkdekud vyskočí nejrůznější chmelové a pивní soutěže, třeba v ručním česání nebo v tanci s korbelem plným piva na hlavě. Vybraný pěstitel tu bývá pasován do rytířského stavu, sudy piva jsou naráženy s patřičnou slávou a pompou, a zatímco dospělí si dopřávají zlatavého moku, děti nevědí, nač se dříve dívat na dětské scéně.

I na historické tržiště s dobovými stánky tu narazíte a budete uhýbat obratným šermířům, svůdným tanečnicím i rozverným kejklířům. Protože má Žatec jediný chmelový maják na světě, je i jeho rozsvícení při Dočesné velmi slavnostní. Zastoupeny jsou i malé pivovary z celé republiky i ze zahraničí, povětšinou ty, které spojuje stejná výchozí surovina – žatecký chmel. Zábava jako by nebrala konce – narazíte tu třeba na tradiční burzu pivních etiket, každoroční pokus o překonání rekordu v délce hada vytvořeného z pivních kelímků, defilé finalistek Miss zlatého moku i na recesistickou expozici Muzea Homolupulů s nejstarším pivařem světa Lojzou Lupulínem, jehož kostra s püllitrem v ruce byla nedávno vykopána uprostřed náměstí, na kterém teď křepčí nepřehlédlné davy.

Přívozem na Kamenku

„Ohromující je Labský kaňon viděný z vyhlídky Belvédér u Labské Stráně. Člověku srdce usedá, když vidí mohutnou řeku, jak se důstojně plazí mezi lesnatými

břehy za dohledu stometrových skalních stěn a věží. A uprostřed té krásy vesnice jako vymyšlená. Přímou naproti, na levém břehu, soustředěná kolem kostelíka, obklopená štíhlými pískovcovými skalami. Dolní Žleb. Ještě donedávna jediná obec v Česku, kam nevedla silnice, jen železnice a slavný žlebský přívoz. Dnes

tuhle část města Děčína protíná i Labská cyklostezka, na půvabu a jisté tajemnosti jí to ale nic neubralo.“

DLÁŽDĚNÁ CESTA POD JEPTIŠKOU

Bývala to docela mohutná obec se dvěma školami, továrnami na knoflíky a na masti a tinktury, poštou, četnickou stanicí, celnicí a s osmi hospodami. Ve třicátých letech minulého století se sem hojně jezdilo za rekreací. Po dlouhá staletí tu bývalo i úvaziště vorů, dřevo se tahalo z okolních lesů převážně Koňákem, správněji Hlubokým dolem, kolem Dolnožlebského potoka. Snad z iniciativy hraběte Thuna byla cesta kolem potoka vydlážděna ohromnými pískovcovými dlaždicemi. Půldruhého kilometru dlouhé dlážděné cestě se říká Kamenka a je to jedna z nejkrásnějších cest Českého Švýcarska. Divokou přírodou, soutěskou kolem prudké bystřiny sevřené z obou stran skalami vine se dlážděná stezka. Potok se jí tu a tam zmocňuje, některé kameny už dávno nesedí pevně, ale je to naprosto úchvatný pocit, kráčet tudy vzhůru, do lesů. Od Kamenky se dá podniknout výlet třeba na nedaleké Maxičky, kde je příjemné koupání, anebo směrem k hranicím. Tady, hned po překročení hraničního Klopotského potoka, odbočuje doprava ze zelené neznáčené cesty, která sleduje tok potoka dolů, k Labi. Liduprázdné údolíčko jako by nebylo vůbec zasažené časem. Je tu idyllicky krásně, ticho, potok spěchá a vy brzy zjistíte kam: tvoří několikametrový vodopád a padá do umělé nádrže, ze které se dere dál, do náruče Velké řeky. Neobjevená, úchvatná cesta. Z Kamenky ale také odbočuje cesta, kterou se lze dostat ke skalám. Dříve tu vedly stezky a chodníky, dnes jsou zarostlé, ale kdo touží dostat se dvě stě metrů nad hladinu Labe a podívat se dolů, má šanci. Zdejší terény jsou vyhledávány horolezci, protože skály nad Dolním Žlebem jsou velmi fantaskních a podivuhodných tvarů. Nejslavnější z nich je ovšem Jeptiška, tenká a elegantní jehla, která po věčné časy vzhlíží přes řeku k Mnichovi.

LAVIČKA PRO MALÍŘE

Dolní Žleb je ale příjemný, i pokud se vám nechce nikam šplhat. Nedávno tu bylo vytvořeno velmi utěšené místo – masivní lavička u hřbitovní zdi, přímo uprostřed obce. Je z ní pohled hodný fotografů a malířů – Labe, přívoz, který právě převáží krom lidí i několik aut, skalní stěny na druhém břehu, projíždějící vlak i starší část vesnice s hrázdnými domy. Je tu i knihovna, dokonce s výčepem (!), a tři hospody, jedna horolezecká, jedna pizzerie a zbrusu nová, výletní, přímo u cyklostezky. Než se zase svěříte přívozem nebo vsednete na kolo, zajděte se ještě podívat na barokní kostel Nejsvětější Trojice z roku 1830. A pojedete-li po cyklostezce, anebo třeba na raftu, nezapomeňte se zastavit u sochy svatého Vojtěcha, patrona plavců. Lodníci na šífech tu od nepaměti vhažovali do řeky drobné mince, aby je svatý Vojtěch ochránil. A dělají to dodnes.

Poustevníci tu už nežijí

„V tom úplně nejzápadnějším koutku Šluknovského výběžku, ze tří stran obklopené Saskem, leží město Dolní Poustevna. Usazené v údolí Lučního potoka mezi několika vršky, na jejichž úbočí se od středověku pomalu ale jistě šplhaly domy a stavení. Jméno má město nejspíše po poustevníku, který tady žil už někdy v první polovině 13. století. Člověk by řekl, že na takové výspě republiky se poustevníci dodnes. Jenomže je to přesně naopak – v Dolní Poustevně to žije jako málokde.“

LOUTKÁŘI, HASIČI I TURISTI S VYKŘIČNÍKEM

Nevěříte? Tak si představte více než padesát kulturních a sportovních akcí do roka. Výstavy, divadla, koncerty, soutěže... K tomu velmi aktivní spolky, především hasiči – jejich setkání matýskářů (tedy majitelů legendárního hasičského vozu) má za sebou už deset ročníků. Ve městě je stála scéna loutkového divadla, kde se už patnáct sezon pořádá mezinárodní loutkářský festival, na který jezdí soubory z celého světa – a mají nabito, festivalová představení vidí přes dva tisíce lidí! Ještě málo? Dobrá, velmi aktivní turisté – zdejší Pochod severní stopou bude letos už po sedmatřicáté. Sjedou se turisté z celé republiky i ze Saska – bývá jich i přes dvě tisícovky – a vypraví se do okolí, každý rok po jiné trase. Pokud máte chuť přidat se do houfu, zaškrtněte si v kalendáři druhou sobotu v květnu a neohlízejte se na předpověď, protože tady se chodí za každého počasí – onehdy pršelo na jedenáct set účastníků! Už chápete? Vraťme se ještě k Loutkovému domu, multifunkčnímu klubu dětí a mládeže. Ten tedy opravdu nepřehlédnete. Svítivá fasáda září jásavými barvami, a pozor – fasádu si děti navrhovaly samy! Jak tak koukám, tenhle článek je samý vykřičník. Jenomže ono to je na vykřičníky! Tohle přece není samo sebou, aby se v pohraničním městečku děly takovýchle věcí. A to jsem ještě nezmínil Centrum setkávání.

KOSTEL NEKOSTEL ANEB CENTRUM SETKÁVÁNÍ

To je vám zajímavá stavba. Vypadá jako kostel na návrší – a on to kostel původně i měl být. V roce 1937 si ho začali stavět zdejší evangelíci. O dva roky později tu ovšem měli všichni trochu jiné starosti a po válce bylo evangelické obyvatelstvo pryč. Zůstalo torzo stavby, která se dočkala dokončení až v roce 2009, kdy začala dostavba kulturního centra, v němž se zamýšlený kostelík změnil. Běžte se tam podívat, mně osobně spadla brada. Právě tady se odehrává většina akcí. Prostředí je to tak příjemné, že se vůbec nedivím, že je tu pořád plno. A to stále ještě nejsme na konci! Na okraji města stojí Čtverec. To je zase bývalá myslivecká stělnice z roku 1955. Dodnes se tu stíhlí – letos tu proběhne už 51. ročník závodů ve střelbě na asfaltové holuby. Jinak je to ale už po dlouhá desetiletí oblíbené výletní místo – a co se nekoná v kostelíku nebo v Loutkovém domě, koná se doazajista tady. Až tady budete, samozřejmě s dětmi, už kvůli loutkovému divadlu, zjistíte, že je tu několik dětských hřišť, dokonce každé pro jinou věkovou kategorii! A kam se dá jít na výlet? Na rozhlednu Tanečnice, ke křížové cestě na Annaberg u Lobendavy, po nově opravených drobných sakrálních památkách, které od října letošního roku spojí naučná stezka, anebo jen tak po městě – najdete tu pseudogotický kostel Archanděla Michaela, malebný kostelík Panny Marie a především pozoruhodné sousoší, pozdně barokní Pietu z roku 1748 od neznámého autora. Tak vylezte ze svých poustevn a rozjeďte se do Poustevny.

Církevní památky litoměřické diecéze

Diecéze litoměřická zahrnuje nepřehledný počet pozoruhodných církevních staveb a objektů, jejichž paměť je velmi, velmi dlouhá. Pojďme se v tichém zamyšlení projít alespoň po třech z nich. Každé z těch míst má jinou atmosféru, jiný účel i jinou energii. Zkusme se jí poddat, a možná ucítíme dech historie.

PAHOREK POKORY A KLIDU

Nejvyšším místem v těsné blízkosti Labe v Litoměřicích je oblý pahorek zdvihající se nad okolní domy. Město jako by tu končilo a za hradbami začínalo jiné. Třemi branami lze vejít na Dómské náměstí, srdce Dómského pahorku, ale ať vejdemo kteroukoli, vstoupíme do zvláštního prostoru, který jako by měl svůj vlastní čas, čas zcela nezávislý na stresu a ztřeštěném pobíhání od marnosti k marnosti. Člověk tu mimoděk zvolní krok a zatají dech. Už téměř tisíc let souvisí Dómský pahorek s církevní správou. První zmínka je z roku 1057, kdy tu vznikla kapitula při chrámu svatého Štěpána prvomučedníka. Celý areál Dómského pahorku okrskem s poměrně velkou samostatností vůči městu. Když v roce 1655 zřídil papež Alexander VII. litoměřické biskupství, stal se jeho prvním biskupem probošt zdejší kapituly Maxmilián Rudolf Schleinitz. Za jeho episkopátu se začalo se stavbou raně barokní katedrály na místě původního kostela, který byl zbourán.

Dnes se v areálu Dómského pahorku nachází biskupská rezidence (nikdy nesloužila jinému účelu než jako sídlo biskupa), katedrála svatého Štěpána s věží (dostavěnou až v 19. století), budova biskupské kurie (tedy úřadu Biskupství litoměřického), proboštsví a kanovnícké domky. Biskupství vyšlo vstříc velkému zájmu turistů o návštěvu Dómského pahorku, a tak dnes můžete vystoupat po dvou stech kamenných schodech do zvonice, která je nejvyšším vyhlídkovým bodem Litoměřic a pohled z ní je zážitkem velmi nevšedním. A to ještě cestou nahoru zhlédnete galerii medailonů litoměřických biskupů s fotografiemi, seznámíte se s historií Dómského pahorku a dozvíte se leccos o zvonech ve věži. Dále je možné prohlédnout si i katedrálu se vzácným souborem maleb českého barokního mistra Karla Škréty, to ale jen po předběžném objednání (na +420 731 402 400 anebo svaty.stepan@gmail.com). Samotná biskupská rezidence, v níž momentálně sídlí 20. sídelní biskup litoměřický Mons. Mgr. Jan Baxant, je veřejnosti nepřístupná. Vy se s ní přesto můžete zevrubně seznámit díky knize Karla Kuči „Průvodce po Dómském náměstí v Litoměřicích“, kterou lze zakoupit v recepci biskupské kurie.

DVĚ VĚŽE VYSOKO NAD KRAJEM

Tohle místo nepřehlédnete. Je vidět z velké dálky a přitahuje oči jako magnet. Nedaleko Úštěka, na vrchu Kalvárie u obce Ostrý, vine se k vrcholku křížová cesta s třinácti výklenkovými kaplemi korunovaná dvěma symetrickými „kostelíčky“, jak se jim v kraji říká. Ve skutečnosti jsou to kaple a jsou tři. Nižší stavba uprostřed je završením křížové cesty, je to kaple Božího hrobu. Obě dominantní postranní kaple jsou – kaple Nalezení a kaple Povýšení svatého Kříže. Křížová cesta je uprostřed protáta impozantním kamenným schodištěm se dvěma terasovými odpočívadly a spodní vyhlídkovou terasou. Ten, kdo dnes stoupá po schodišti vzhůru a se zalíbením hledí s velkou pravděpodobností na rané dílo slavného českého barokního architekta Oktaviána Broggia, nemá možná ani tušení, že ještě před krátkou dobou to vypadalo, že chátrající památka nemá před sebou dlouhou budoucnost. Jedna z kaplí vyhořela, inventář byl rozkraden, objekt chátral a zarůstal. V roce 2005 začalo několik úštěckých sdružení v čele se Společností pro obnovu památek Úštěcka usilovat o záchranu Kalvárie.

Když v srpnu roku 2011 požehnal litoměřický biskup Mons. Jan Baxant obnovené křížové cestě, pokročily už práce velmi významně. Dnešní stav je ještě blíže definitivní záchraně této pozoruhodné pamětihodnosti, která se pozvolna vrací nejen životu, ale i svému původnímu účelu. V letošním roce proběhne další díl do skládky záchranných a rekonstrukčních snah. Na střechu kaple Božího hrobu přibude více než tři metry vysoká kamenná věž, která tam podle dochovaných dokumentů patří. Pojedete-li kolem, nespokojte se s útěšným pohledem z dálky. Z parkoviště v Ostrém je to pár desítek metrů a pocít, který ve vás tohle místo vyvolá, i úchvatný výhled do krajiny s majestátním Sedlem uprostřed horizontu by odměnili i daleko větší námahu.

ŽIVOUcí KLÁŠTER SESTER PREMONSTRÁTEK

Projíždíte-li Doksany, dozajista vás ohromí rozsáhlý klášterní komplex přímo ve středu obce. Možná vás překvapí, že zdaleka nejde jen o spící církevní památku, ale o živoucí místo, ve kterém sestry premonstrátky zaslouží svůj život modlitbě. Kontemplativní řád, který vyznává doživotní stabilitu, tedy věrnost jedinému místu určenému k modlitbě a tiché práci, obnovil řeholní život v Doksaněch v roce 1998. Sestry jsou vlídné a pohostinné, ale ta část kláštera, již obývají a spravují, není pochopitelně veřejnosti přístupná. Pokud budete chtít být na chvíli součástí historie kláštera, který byl založen už v letech 1143–44 Vladislavem II. a jeho manželkou Gertrudou jako teprve druhý ženský klášter v českých zemích, můžete si prohlédnout opravdu nádherný barokní klášterní kostel Narození Panny Marie, na jehož interiéru okamžitě poznáte nepřetržitou péči oddaných rukou. Vaše kroky mohou vést i do skvostné románské krypty z 12. století, pod jejíž klenbou je člověku spíše mlčet než mrhat slovy. Musíte ovšem svou návštěvu s dostatečným předstihem oznámit proboštovi kláštera páteru Adriánu Zemkovi (+420 731 557 601 nebo farnostdoksany@centrum.cz). Ochotně, zasvěceně a velmi poutavě vás provede.

Putování okolo kláštera pod horami

Město Osek leží těsně přimknuto k úpatí Krušných hor. Tak těsně, že je ze tří stran obklopeno krušnohorskými lesy a ze strany

čtvrté se otevírá do roviny směrem k Teplicím. Město za svůj vznik vděčí řádu cisterciáků, kteří tu už v roce 1196 založili klášter. Druhou podstatnou stavbou pro rozvoj pozdějšího města byl i nezvykle rozsáhlý a mohutný hrad Rýzmburk vystavěný v první polovině 13. století. Oba tyto osecké kameny úhelně leží na pozoruhodné naučné stezce, která v mnohém jen těžko snese srovnání. Proč? Tak předně – na sedmikilometrovém okruhu vedoucím z města nádhernými až sto padesát let starými bukovými lesy uvidíte dvě národní kulturní památky, dva památné stromy a tři chráněná území. A to je bezesporu naprosté unikum. Vydejme se tedy na cestu, zatím alespoň tady, na papíře.

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER – OSM SET LET HISTORIE

Začneme, jak jinak, v nejslavnějším a nejstarším místě Oseku, v klášteře cisterciáků, první národní kulturní památce. V objektu kláštera je dobře vybavené informační turistické centrum, které zároveň zajišťuje průvodcovské služby po klášteře. Necháme se tedy provést. Klášter samotný je pozvolna navrácen své někdejší nádheře, ale ta místa, která jsou přístupná, ta berou dech. Až vstoupíte do klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie, dáte mi za pravdu. Kostel je pozůstatkem obzvláště šťastného období kláštera, doby barokní duchovní obnovy. Slavný český architekt italského původu Octavio Broggio nám zanechal opravdu nádhernou ukázkou barokního stavitelství. Bohatě řezbovaná dřevěná ostění s lavicemi, úchvatné nástropní malby i vzácný oltářní obraz Nanebevzetí Panny Marie, to je prostě krása, která sráží člověka na kolena, ať už věří čemukoli. Prohlídka vede i do budov starého konventu, konkrétně do křížové chodby se studniční kaplí obklopující rajskou zahradu a potom i do gotické kapitulní síně, kde je i nepřehlédnutelný unikátní kamenný otáčecí pulpit. Rozlehlost klášterního areálu je ohromující. Představme si, že tu v době největší slávy kláštera fungovaly i pivovar a klášterní mlýn. Zároveň je ale také dobré nezapomínat, že v době, která se slávou neměla pranic společného, byl klášter přejínačen na internační tábor. V padesátých letech minulého století tu bylo vězněno na 230 mnichů, kněží a noviců, kteří byli průběžně odváženi na nucené práce do uranových dolů v Příbrami a Jáchymově. V současnosti klášter opět žije a to je pro každého dobrého člověka prostě a jednoduše radost.

NAUČNÁ STEZKA ANEB COKOLI CHCETE

Od kláštera se vydáme po zmíněné naučné stezce nejprve ke druhé národní kulturní památce, totiž k Památníku obětem katastrofy na dole Nelson III. Je to sugestivní místo. Jako by tu doslova zkameněli zdrcení rodiče jednoho ze 144 mrtvých horníků. Na samém počátku roku 1934 vyšlehl z důlní jámy oheň, těžní věž se porouchala k zemi a celé okolí zachvátil požár. Sousoší je dílem sochaře Karla Pokorného, který pracoval podle návrhu architekta Josefa Gruse. Stezka nás vede dál, kolem první manufaktury v českých zemích vzhůru do lesů, k ohromující zřícenině hradu Rýzmburku. Dodnes vznešená a ztepilá útočištná hradní věž i rozsáhlé pozůstatky staveb a zdí vedou k úžasu nad tím, jak velké tohle sídlo muselo svého času být. Jako mnoho raně středověkých hradů stal se i Rýzmburk zříceninou už před mnoha sty lety, někdy v 16. století. Teprve romantismus ji vrátil do centra zájmu, však si ji do svého skicáře nakreslil i Karel Hynek Mácha. To ovšem na statutu zříceniny nic nezměnilo. Osečtí se ale nechtějí smířit s pozvolným hroucením svého hradu a postupně sbírají síly k jeho záchraně. Popřejme jim hodně štěstí – je totiž co zachraňovat.

VYSOKOU BUČINOU ZA KRÁSNOU VYHLÍDKOU

Naučná stezka však nabízí i tři už zmíněná chráněná území. Vlčí důl, to je úzké kamenité údolí v blízkosti Oseckého potoka, který je právě tady neobyčejně malebný – nebyl tu totiž nikdy regulován, a tak si zachoval naprosto přirozenou podobu horské bystřiny s prudkým spádem, kaskádami a tůňkami. Vrása je zase asi osm metrů vysoká skála s nádherně patrnou strukturou vrasy krystalických břidlic. Asi neznámější je třetí území – Salesiova výšina. Geologicky pozoruhodný skalní útvar s tisíci otisků fosilií, jehož jméno připomíná jednoho z opatů oseckého kláštera, milovníka krušnohorské přírody Salesia Krügnera. Když k tomu připočtete ještě staré stříbrné štolky s chráněným zimovištěm netopýrů a zastavení na místě, kterému se právem říká Na Krásné vyhlídce, máte pohromadě naučnou stezku, jakou opravdu najdete málokde. Navíc se na ní nebudete potkávat s davy turistů – pořád ještě je to spíše tajný tip starousedlíků. Prostě ideální výlet. A aby bylo vaše rozhodnutí vypravit se do Oseka nezvratné, přihodím ještě na miskou vah koupaliště na Oseckém rybníce a báječné cyklotrasy kolem pohorské Dlouhé Louky.

Moudrými stezkami i do srdce národního parku

“Národní park České Švýcarsko je naprosto jedinečný kus země. Chrání unikátní pískovcové skalní město, vzácné rostliny i živočichy, kteří v něm žijí, pečuje o přirozený rozvoj lesů. A přece ho můžeme projít doslova křížem krážem, a dokonce vybaveni informacemi, na co a proč se máme dívat, čeho si všimnout a v čem je vlastně hodnota toho, co právě mjíjme. A to všechno prosím, aniž bychom s sebou vláčeli tištěné bedekry a mapy jako ubrus. Národní park totiž křižují čtyři naučné stezky osazené informačními tabulemi.”

NAUČNÁ STEZKA OKOLÍM PRAVČICKÉ BRÁNY

Být v národním parku a nevidět Pravčickou bránu je skoro protimluv. To je prostě povinnost, protože jinou takovou bránu hned tak nenajdete, koneckonců nedávno aspirovala na jeden z novodobých divů světa. Pokud vyjdete z Hřenska a dorazíte na rozcestí Tři prameny, stanete u první informační desky a zjistíte, že po celou cestu budete mít dva virtuální společníky – našeho současníka, strážce národního parku, a dobrou vílu tohoto kraje, půvabnou Elisalex Clary-Aldringen, která v polovině 19. století inspirovala svého manžela Edmunda k horečnému budování zázemí pro turismus (tak se zrodila plavba soutěskami Kamenice, kamenná cesta k Pravčické bráně, hostinec Sokolí hnízdo, hotel na Mezní Louce i třeba dnes už neexistující rozhledna na Růžáku). Jakkoli se pár zdá být nesourodý, brzy pochopíte, že průnik jejich zkušeností a vědomostí je naopak zábavný a smysluplný. Cestou k Pravčické bráně, ale i dál, po Gabrielině stezce (i u jejího zrodu stáli Edmund a Elisalex), která se přimyká ke skalním stěnám, sleduje jejich úpatí zakrojena v příkrém svahu a nabízí spanilé výhledy do kraje, budete se dozvídat množství užitečných i hravých informací. Na Mezní Louce, kde naučná stezka končí, se s vámi vaši průvodci rozloučí a vy budete moci – například turistickým autobusem – přejet k výchozímu bodu některé další stezky. Délka naučné stezky Okolím Pravčické brány je šest kilometrů.

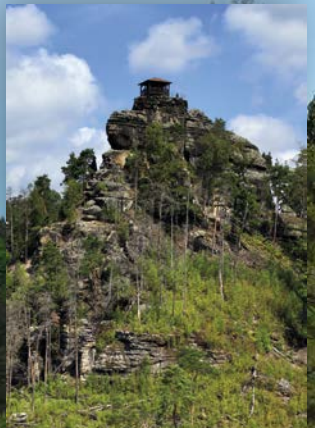

NAUČNÁ STEZKA RŮŽOVÁ

Deset zastavení na deseti kilometrech, taková je naučná stezka Růžová. Jak už název napovídá, začíná v půvabné vesničce Růžová a tvoří okruh. Projdete obcí a budete směřovat k „děčínské Fudžijamě“, dominantě kraje, žulovému majáku uprostřed pískovcového moře Růžovskému vrchu, vulgo Růžáku. Jste-li zdatní, můžete ho jako odbočení z trasy i zdolat, jakkoli výhledy z vrcholu jsou velmi omezené. Budete mjet lehká opevnění a hustými lesy nad korytem říčky Kamenice sestoupáte až k jednomu z nejromantičtějších míst národního parku, k nádherné ruině Dolského mlýna. Další stoupání vás zavede do Kamenické Stráně, jedinečné vesnické památkové zóny s velmi ceněným souborem klenotů lidové architektury typické pro tento region – malebných podstávkových domů. Přes zaniklou Novou Ves zakončíte opravdu krásné putování na Pastevním vrchu, který je proslulý jedním z nejkrásnějších panoramatických výhledů v celém Českém Švýcarsku. Z paradoxně nepřilíh vysokého stanoviště uvidíte stolové hory Saského Švýcarska, Děčínský Sněžník, masivy Stříbrných i Křídelních stěn, Lužické hory i vzdálené České středohoří. A samozřejmě i Jetřichovické skály.

NAUČNÁ STEZKA JETŘICHOVICKÉ SKÁLY

Osm kilometrů dlouhá je strhující naučná stezka Jetřichovické skály. Vystoupat nahoru do prudkého, schody opatřeného svahu kolem požářiště Havraního vrchu na Mariinu vyhlídku a sledovat skalní hřeben postupně na Vilemíninu vyhlídku a Rudolfovův kámen znamená vydat se jednou z nejkrásnějších cest v národním parku s prakticky nepřetržitými výhledy do kraje. Neméně zajímavý ale je i sestup kolem vrchu Koliště až ke Smolnému kameni nedaleko Vysoké Lípy (odtud se komfortně přepravíte autobusem zpátky do Jetřichovic). Cestou vás některá ze šestnácti zastavení upozorní třeba na zaniklý smyk na dřevo – tedy místo na prudkém svahu upravené tak, aby po něm dřevo vlastní vahou sjíždělo v kýženém směru do údolí. Projdete se i po slavné České silnici, historické komunikaci, obchodní stezce využívané už od pravěku. Na konci naučné stezky se vám navíc nabídne opravdu neodolatelná odbočka. Vystoupáte pod skalní hrádek Šaunštejn, a jste-li dostatečně štíhlí, vyšplháte po systému žebříků až na skalní plato, kde hrádek stával. Výhled odtud je nesdělitelný, to se prostě musí zažít. Ještě o pár set metrů dál objevíte na vrcholu svahu Malou Pravčickou bránu, menší, ale stejně atraktivní sestru slavné Pravčické brány, a budete se moci pokochat opulentním výhledem ze zbrusu nové vyhlídky, kterou tu právě letos v dubnu národní park otevřel.

KÖGLEROVA NAUČNÁ STEZKA

Byla by chyba nezmínit ještě čtvrtou, Köglerovu naučnou stezku. Národním parkem sice prochází jen její část, zase jde ale o vůbec nejstarší naučnou stezku v Česku. Vytyčil ji už na počátku 40. let dvacátého století amatérský přírodovědec z Krásné Lípy Rudolf Kögler. Dnes je plně obnovena, má 40 zastavení na třídvaceti kilometrech délky. Začíná v Krásné Lípě, vede kolem Köglerovy geologické mapy v Zahradách přes Vlčí horu do Kyjovského údolí, kde právě vstupuje na území národního parku, a širokým okruhem zase zpět do Krásné Lípy.

Utajený půvab Doupovské lokálky

“Nestává se zase tak často, aby člověk mohl něčemu pomoci jen tím, že se vydá na výlet. V případě ohrožených českých lokálek tomu ale přesně tak je. Čím víc lidí se nechá lákat k projíždce idylickým motoráčkem, tím větší je šance, že se trať udrží při životě. Tohle štěstí měla Doupovská lokálka, kterou se můžete svést z Kadaně směrem na jih, kolem Nechranické přehrady až k Doupovským horám a ještě dál, do půvabné a málo objevené, jen hebcí zvlněné krajiny polí, podhorských luk, pozoruhodných památek architektury i techniky a až přízračného klidu.”

foto: Ing. Michal Skala

HUDBA V RYTMU PRAŽCŮ

Zmíněné štěstí doupovské dráhy je ale křehké. Poté, co byla začátkem našeho století odsouzena k zániku, vzbouřili se místní, vzepřel se mikroregion, a lokálka začala ožívat. Trať mezi Kadaní a Podbořany s odbočkou do Kadaňského Rohozce na úpatí Doupovských hor toho má za sebou už opravdu hodně. První kratičkový, jen čtyřkilometrový úsek byl uveden do provozu už v létě roku 1881 a vedl z Kaštic do Krásného Dvora. Šlo o cukrovarskou železnici, která neměla ambici vozit lidi. Na přelomu století došlo k dalšímu rozšiřování, které vyvrcholilo dlouhou a toužebně očekávaným připojením královského města Kadaně k železniční síti. To se psal rok 1903. O sto deset let později má Doupovská lokálka, provozovaná společností JHMD, nakročeno k turistické senzaci. Rok co rok přibývá fajnšmekrů, kteří milují dosud neobjevené lokality. A železnice jim vychází vstříc – krom běžného letního víkendového turistického provozu a červnových sobot se pravidelně organizují zážitkové vlaky, kdy ten nejkrásnější film, totiž krajina ubíhající za oknem, doprovází živá hudba i další program. A dokonce si můžete objednat, je-li vás víc, zcela zvláštní jízdu v termínu, který vám vyhovuje.

DO HOR, NA RYBY I NA ZÁMEK

A kam vás vlastně Doupovská lokálka doveze? Na místa tajemná, krásná i nečekaná. Z Kadaně pojedete kolem románského kostela v Želíně, po březích Nechranické přehrady do Pětipsů, jednoho z ideálních míst, kde nasednout na kolo, které vám vlak samozřejmě přepravil až sem – zdejší terény jsou totiž naprostým rájem cykloturistů! Pokud ale zůstanete ve vlaku, pojedete třeba přes městečka Vilémov a Radonice až do Kadaňského Rohozce, kde jedna větev tratě končí. Doupovské hory, jejichž panorama jste celou cestu obdivovali z oken vlaku, se teď zdvíhají přímo nad vámi a vy můžete, ať už pěšky, nebo na kole, vyrazit na výlet buď do kopců, anebo podhůřím k sedleckému ráji rybářů nebo do malebného historického městečka Mašov. Pokud zvolíte trasu na Krásný Dvůr, doveze vás vláček až ke krásnodvorskému koupališti a především k branám nádherného barokního zámku Krásný Dvůr s rozsáhlým anglickým parkem plným romantických staveb. Doupovská lokálka je prostě tajný tip na budoucí hit!

Z krkavčích skal k magickým kamenům

“Okolí Kadaně, města na Ohři, je nejen prošípané hrady a zříceninami, o kterých jste se na předcházejících stránkách už dočetli, je to i oblast mnoha přírodních krás a pozoruhodností. Skály, solitérní kameny a mohutné meandry řeky – to jsou tři z nich, které probádáme trochu podrobněji, abyste měli proč se k nim vypravit.”

CESTOU KAMENE A VODY

Asi sedm kilometrů jihozápadně od Kadaně, jako vstupní hradba Doupovských hor, září do daleka Rašovické skály. Vůbec není snadné dostat se k nim, nevede sem žádná turistická značka, ale z Lestkova i ze Suchého dolu se sem dostanete po neznámených cestách. Odměnou je neskutečná vyhlídka. Uvidíte Krušné hory v podstatě v celé jejich délce. Až se dosyta vynadíváte, začněte se všimnout i toho, co kolem žije a roste. Možná vám nad hlavou přeletí silně ohrožený krkavec velký. Rašovické skály jsou přírodní památkou vyhlášenou kvůli teplomilným společenstvím rostlin na čedičovém podkladě. Většina květin kolem vás patří mezi zvláště chráněné – koníček luční, hvozdík sivý, tařice skalní, zimostrázek alpský nebo třemdava bílá. V zastíněných místech najdete i vemeník, okrotici, lilie i silně ohrožený a opravdu nádherný vstavač mužský. Nejkrásnější je to tu na jaře, kdy jsou lesy pokryté koberci sasaneček. Vydáte-li se z Kadaně opačným směrem, po proudu řeky Ohře, nemůžete minout další přírodní památku, Želinský meandr. Řeka tu v granitových rulách vytvořila hluboké kaňonovité údolí se skalnatým svahem vysokým až 80 metrů. Svahy jsou pokryté sutěmi i suťovými poli, skály se tu a tam mění ve skalní stěny i věžovité skalky. Samotný meandr, tedy laicky řečeno zátočina řeky, tady ve tvaru velmi uzavřeného písmene U, je poslední zachovalou ukázkou původního charakteru střední Ohře v hluboce zaříznutém údolí.

Na svazích zahlédnete vřesoviště a kostřavové trávníky, vegetace tu má až stepní charakter. Protože svah nad řekou je v podstatě nepřístupný, zaujmou nás nejvíce četní ptáci – při troše štěstí tu natrefíte na ledňáčka i výra, za teplých nocí bývá slyšet tlukot slavíků. Nejtajemnější a nejmalebnější je ale přírodní památka Sluňáky, možná také proto, že se do oblasti solitérních kamenů snadno dostanete. Jihovýchodně od obce Rokle se budete procházet mezi stromy a v travnaté ploše půjdete od jednoho Sluňáku ke druhému. Jsou to úchvatné kameny rozesté v krajině. Člověk se tu cítí tak trochu jako v jiném světě – a ono tomu tak do jisté míry je. Sluňáky jsou totiž ukázkou toho, jak vypadal povrch někdy v druhohorách či třetihorách. A co vlastně Sluňáky jsou? Křemencové balvany s typicky zvětřalým a jakoby „lakovaným“ povrchem. Může za to oxid křemičitý, který se při zvětřávání uvolňoval a měnil se v jakýsi tekutý gel, prokřemčoval horninu a vytvářel shluky. Pračlověk úštěpky Sluňáků používal jako nástroje, naši bližší předkové v 19. století na výrobu „kočičích hlav“ neboli dlažební kostky. Dnes jsou kameny ohlazené větrem pískem chráněny a vytvářejí scenérii, kterou nikde jinde v Česku neuvídíte.

Chut' a esprit starého mocnářství

První výletní restaurace vyrostla na Ferdinandově výšině nad městem Ústí nad Labem už v roce 1847. Přesně o padesát let později, na tomtéž místě vyrostla restaurace nová, ve výstavné budově opatřené vyhlídkovou věží. Slavnostní otevření Větruše, které se tehdy hojně říkalo i Kašpárkův hrad, bylo pro Ústečany velkou událostí. Větruše se stala místem odpočinku a zábavy několik generací, pořádaly se tu slavnosti, plesy, divadla, promenádní koncerty... Především se tu ale skvěle vařilo, zdejší restaurace byla vyhlášena specialitami ze všech koutů říše císaře Františka Josefa.

LANOVKOU ZA GASTRONOMICKÝM PŘEKVAPENÍM

Když ale v roce 2000 už tak zchátralý objekt vyhořel, zdálo se, že je se slávou Větruše konec. A přece tu dnes sedím a rozhlížím se po světlém a velmi příjemném interiéru restaurace, která tu funguje první sezónu, ale za těch pár měsíců už si získala značnou pozornost. Právem. Jídelní lístek vás totiž překvapí. Jakoby se tu za těch sto let nic nezměnilo – současný ředitel a šéfkuchař zůstali věrní rakousko-uherské kuchyni – a na tu v Česku věru příliš často nenarazíte. Nádherně rekonstruovaná Větruše je dnes hotelem s rozsáhlým wellness zázemím a reprezentativním sálem, z centra města sem jezdí lanovka, takže vlastně vůbec není problém, zaskočit sem jen tak na oběd. A ten neskutečný výhled! Ale vezměme to popořádku – na skále před Větruší narazíte nejprve na spodní terasu, kde si můžete dát zdejší domácí zmrzlinu, Větrušské koláče, anebo se jen napít a vydat se dál, na výlet za okolními lákadly. Horní terasa už je součástí restaurace a za pěkného počasí si tu můžete vychutnat stejné dobroty, jako uvnitř, nadto s pohledem do údolí Labe. Vejdete-li dovnitř, čeká vás komfortní lobby bar s velmi originálními suvenýry – třeba domácími pastikami nebo větrušským vínem, můžete se

odtud vydat na vyhlídkovou věž a u několika stolků pak u chladivého koktejlu počkat, až se uvolní místo v restauraci – bývá tu totiž dosti plno. A potom už rozevřete, jako teď já, menu a začnete se. Dýchne na vás doba licousů a vycházkových holí a přece jsou všechna jídla, jak mi vysvětluje šéfkuchař Lukáš Uher, připravována moderními způsoby, pomalou přípravou. Tak jako tak je výsledek brilantní. Mohu-li doporučit, dejte si teplou dušenou šunku nebo kapři hranolky s domácí majonézou – to je start jako hrom! Jedním z největších zdejších hitů je telecí. Třeba pravý vídeňský telecí řízek, připravovaný na másle, v měkké a hrubě kutrované strouhance, pěkně přes celý talíř... Anebo telecí stejk v tyrolském špeku s omáčkou z lišek – to je opravdu delikatesa. Rakouskouherská kuchyně se dále představí třeba tyrolským Gröstlem, králičí kýtou s chlupatými knedlíky, sýrovými špeclemi, křehoučkou medovou kachnou se švestkovou omáčkou, hovězími masítky žebry na černém pivu, anebo jedinečnou pečínkou z Přestického prasátka s bramborovou placou a zelím z červené řepy. V žádném případě nevynechejte dezert! Horké švestky s perníkovou zmrzlinou, císařský trhanec, kynuté lívance s borůvkový žahourem, nebo prostě klasiku – Sacher dort! Navíc, přijdete-li večer, čeká vás ještě mimořádná nabídka sezónních večerních specialit Lukáše Uhra. Takový kohoutek po starofrancouzsku, nebo mufloní stejk – kde si to dneska dáte? A v téhle kvalitě... Obsluha je vlídná a poučená, máte-li sebou děti, vyjde kuchyně dokonce vstříc jejich vybíráv chuti a připraví i to, co na jídelníčku nenajdete. Větruše prostě se ctí navázala na slavnou rakouskouherskou a prvorepublikovou tradici.

S lokálními surovinami na vrchol

Na břehu divoké říčky Chřibská Kamenice, na dosah nejkrásnější louky Českého Švýcarska, uprostřed nádherné přírody v tajuplném kraji pod Studencem, v městečku Chřibská, stojí malebný penzion Na Stodolci. Je to takový malý ráj. Dá se sem dojet autem, ale nejlepší je, vydat se sem z náměstí pěšky půvabnou cestou vinoucí se mezi podstávkovými domy a domky. Letos by tahle krásná cesta měla být už i turisticky značená, a pokud ne, vezte, že stačí odbočit ze silnice u Společenského domu – a jste tam.

ODVÁŽNÉMU ŠTĚSTÍ PŘEJE

Co je na tomhle penzionu tak výjimečné? Především jeho restaurace. Jen si to představte – provozujete gastronomické zařízení na malém městečku na českém severu, na malém městě, obklopeni přímočarými hospodami, kde jednoduchý katechismus obsahuje modlitby typu katův šleh, smažák, kuřecí plátek s broskví a sýrovou hmotou. A rozhodnete se, že půjdete hlavou proti zdi a budete vařit výhradně z čerstvých a ještě k tomu lokálních surovin. Českou kuchyni, ale moderní a invenční. A místo toho, abyste do roka zkrachovali, otevřete si jednoho rána prestižní Maurerův výběr Grand restaurant (takový náš malý český Michelin) a uvidíte svou restauraci na 25. místě ze všech restaurací, co jich v republice je. A za sebou najdete kdekerou vyhlášený pražský či brněnský svatostánek gastronomie. A k tomu jste čtvrtí nejlevnější v Top 100. Tohle se stalo Matěji Kudlovi, člověku, který to zkusil – a dokázal. A má plno!

ČESKÁ KUCHYNĚ V MODERNÍM HÁVU

A co se tu vaří? Tak, v první řadě – z čeho: většina surovin je doslova ze sousedství a jídelní lístek se k tomu hrdě hlásí - křehké bio hovězí je z farmy v Lipové, knedlíky od pana Tolara, brambory a sezónní zelenina zase od pana Růžičky, koží sýr z vedlejší vsi, med od souseda... Rozhodně se nespletete, dáte-li si tu pečenou kachnu z domácího chovu, pěkně s bramborovým knedlíkem a červeným zelím, jemná hovězí línka s bramborovou kaší nebo těžko uvěřitelné jehněčí kolínko se špenátem a domácími bramborovými špalíčky... Zdejší tatarák z bio masa je také vyhlášený. K tomu si dejte výborné lokální pivo z varnsdorfského pivovaru Kocour anebo domácí citronádu nebo tady dělanou zázvorovou limonádu, případně ještě stodolecký ledový čaj, co digestiv polkněte Grešíkovu děčínskou jeřabinku a rozhodně se neošidte o dezert! Vysoké měřítko snesou především zdejší kynuté lívance tří chutí – úžasné, návykové. K tomu si připočtete vlídnou a lidskou obsluhu a také všechno to, co vás čeká, až po okraj najedení vyjdete ven. O nohy se vám otřou dvě májová kotátka, opodál zahlédnete pasoucí se ovce a kozy, u sluncem vyhřáté zídky bude pospávat pes a koně i poníci v ohradě budou neklidně podupávat a těšit se, že se na nich vy nebo vaše děti projedou. V přilehlé stodole překvapeně objevíte kavárnu a možná tu dokonce natrefíte na nějaké divadlo či koncert. Přidám-li, že restaurace má příjemný dětský koutek a že i bydlení je v tomhle penzionu fajn a „family friendly“, je nejspíš jasné, že Stodolec za návštěvu bezesporu stojí.

Mám Krušné hory v genetickém kódu

JAK TO VLASTNĚ PŘIŠLO, ŽE SE VÁM KRUŠNÉ HORY ZAPSALY TAK HLUBOKO DO DUŠE? JSTE ZDEJŠÍ RODÁK?

Rodák ne. Víc. Já tu byl počat – a to je energeticky o dost silnější vklad, než pouhé místo narození. Naplno jsem to pochopil v roce 2000. To jsem se rozhodl, že obejdu pěšky Čechy. Sám. Abych zjistil, co to se mnou udělá. Vyšel jsem z Mnichova Hradiště a šel přes Český ráj, Jizerské a Lužické hory, Labské pískovce, Krušné hory, Český les, Šumavu až do Novohradských hor a na České Sibiři jsem pouť ukončil. Zvláštní bylo, že první týden jsem si občas připadal jako blázen a nechápal, proč to vlastně dělám. Pak se mi ale cesta nějak personifikovala a stala se mi společníkem. A já se podvědomě odřízl od všeho, co jsem nechal doma, a nechal se pohltit krajinou. Zbystřila se mi pozornost, vnímal jsem detaily i souvislosti a postupně propadal kouzlu míst, kterými jsem šel. Právě v Krušných horách mi najednou došlo, že Sudety jsou vlastně krajina zaniklé civilizace. Polotovar. Vyprázdňená entita. Že následky odsunu jsou dodnes jasně patrné, že krajina poztrácela svou lidskost, že se z ní ztratily stopy lidí, které se ztratit neměly. Z toho se pak zrodily putovní výstavy Znovuobjevené Krušnohoří a Zaniklé Sudety i moje pozdější stejnojmenná knížka. V té době jsem studoval na filozofické fakultě kulturologii a hledal téma, kterým bych dosti bezbřehý obor nějak ukotvil. Napsal jsem pak bakalářskou práci o Sudetech do roku 1945 a diplomku o Sudetech od roku 1945 dodnes. A měl jsem téma na celý život. Ale abych se vrátil ke svým kořenům, můj děda byl střelmistrem v jáchymovských dolech. A když je pak v padesátých letech zavřeli, přestěhovali se s babičkou do Vysoké pece u Nejdku. A právě tam jsem byl počat a později tam prožil kus dětství.

A JAK JSTE SE DOSTAL K FOTOGRAFOVÁNÍ?

Přes tátu. Stával jsem mu za zády v temné komoře a díval se, jak se v tom tajemném místě jakoby z ničeho rodí fotografie. Když si táta koupil Zenita, já dostal jeho Exaktu. Od té doby se to vlastně pořád učím a právě Krušné hory byly hodně tvrdá škola. V „Krušném ráji“ je vidět, jak na tom s tím focením jsem dneska. To byla pro mě dost přelomová práce – pomalu jsem se odšťihával od ostatních aktivit a začal mapovat i ta místa Krušných hor, která jsem do té doby neznal, včetně německé strany hor. Objevoval jsem nová místa, čekal na počasí, hledal úhly pohledu. Hnalo mě vědomí, že Krušné hory zatím nemají reprezentativní velkou fotografickou publikaci, a že by ji mít měly.

Petr Mikšíček je občas přezdíván Pěťa Krušnošlápek. Ví hodně o Krušných horách a nebojí se zeptat. Je podněcovatelem a duší mnoha projektů v Krušných horách, je jejich téměř privátním fotografem. Je autorem výstav, akcí, úspěšných webových stránek, vydal knihy Sudetská pouť aneb Waldgang, Znovuobjevené Krušnohoří, Tváře Krušnohoří i reprezentativní portrét Krušný ráj, pořádá přednášky, učí na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Petr Mikšíček je zajímavý člověk a debata s ním člověka vždycky nadchne. Takhle na papíře to sice není ono, ale uvidíte sami...

PŘED LÉTY JSTE ZALOŽIL DNES SKORO KULTOVNÍ WEB WWW.ZNKR.CZ, TEDY ZNOVUOBJEVENÉ KRUŠNOHOŘÍ. JAK VÁS TO NAPADLO?

On ten web vlastně původně vznikl jako svého druhu odklaňák. Jak jsem tak chodil po horách, získal jsem kontakty na sběratele, přesvědčil je, aby mi půjčili staré fotografie, naskenoval jsem je, a když mi došlo, kolik dat už mám ve svém počítači a že je škoda, aby je nikdo nemohl vidět, tak jsem to všechno pověsil na internet. K tomu pak přibýly hodiny a hodiny nahranych rozhovorů s pamětníky, které jsem pořizoval v rámci projektu Mozaika krušnohorské kultury. Jeden čas to bylo hodně intenzivní, dělal jsem i tři rozhovory denně a míval z toho hlavu jako pátrací balón. No, a postupně ten web začal žít svým vlastním životem, vznikla spousta podstránek a dodnes mi někdo každou chvíli píše, jestli z toho může něco použít, třeba studenti. Myslím, že to má svůj dost zásadní a trvalý význam.

PÍŠETE, FOTÍTE – ČÍM SE CÍTÍTE VÍC?

To takhle nejde říct. Přichází to v periodách. Někdy víc píšu – a to pak skoro nefotím, anebo zase začnu fotit, a skoro přijdu o schopnost zformulovat větu. Buď anebo. Ale nakonec jsem řešení našel – je to film. To je naprosto komplexní, celostní kategorie. Spojuje ještě daleko víc věcí – lidí, hledání lokací, organizaci, přípravu, natáčení, střih, prezentaci. V tom jsem se našel a to je teď moje cesta. Začalo to, když jsem pro Českou televizi začal psát scénáře vlastivědného pořadu Vzduchoplavec Kráčmera, zároveň hledal zajímavá místa pro natáčení a ještě dělal asistenta režie. Dneska chystám několik dokumentů, spolupracuju na vzniku celovečerního filmu Julius Schmitke, k němuž jsem nevědomky, svými rozhovory s krušnohorskými pamětníky, dal původní podnět, učím se a sbírám síly na vlastní projekt. Je mi pětatřicet a najednou vím, že už není čas na něco čekat a rozmělnovat se prací pro nějakého zaměstnavatele. Že, jestli chci něco vytvořit, musím do toho jít naplno.

ALE KRUŠNOHORSKÉ PROJEKTY VÁS NEOPOUŠTĚJÍ, ŽE?

Ne. Jednak se většina mých témat stejně točí kolem nich, a potom, jsou chvíle, kdy se neubráníte a prostě musíte. To třeba když jsem náhodou objevil nejzachovalejší zaniklou obec v Krušných horách - Königsmühle, kousek od Klínovce, v takovém utajeném údolí. Neskutečně silné místo. Tady nebyly žádné buldozery, které by obec srovnaly se zemí, takže jsou tu dodnes rozvaliny šesti domů se stěnami vyššími, než dospělý člověk. Trochu zázrak. A tak jsme se, spolu s kolegy z organizace Antikomplex, kterou jsem někdy na přelomu tisíciletí spoluzakládal, rozhodli, že tuhle obec vždycky jednou za čas oživíme a uspořádali jsme tam land art festival, v jednom z domů otevřeli „hospodu“, čepovali tam pivo... Úžasné zážitky. Zejména, když se rozvyprávěla paní, která se tam narodila. Ted' děláme, co se dá, abychom tohle místo zachránili, aby nezaniklo samovolně.

antropologie umění
kulturní a sociální ekologie
PSYCHOLOGIE KULTURY
KULTURNÍ A SOCIÁLNÍ ANTHROPOLOGIE
management a ekonomik
kulturní dědictví
MEDIÁLNÍ KULTURA A KOMUNIKACE
ZÁKLADY APLIKOVANÉHO VÝZKUMU
ETNICKÁ STUDIA dějiny estetické kul
základy kulturologie BIOKULTUROLO
FILOSOFIE KULTURY sociologie kult
kulturologické koncepty SYMBOLICKÁ TEORIE KULT
IN CULTUROLOGIA

Po cestách kolem historické krásy

Víte-li pak, jak dopadla anketa Historické město roku 2005? Tenhle prestižní titul byl tehdy přiznán České Kamenici. Překvapuje vás to? Nejste sami. Tohle středověké město založené už někdy ve 13. století je po léta skrývaný poklad. Vezměte si už jen fakt, že historické město je doslova sevřeno vysokými kopci, že se mu říká Brána do Českého Švýcarska, že leží přesně na průsečíku tří chráněných oblastí - Labských pískovců, Českého středohoří a Lužických hor, že je to město poutní, že... Ale pojd'te, podíváme se tam.

MĚSTSKOU PAMÁTKOVOU ZÓNU

Náměstí s devítibokou renesanční kašnou a pečlivě rekonstruovanými měšťanskými domy je logickým a malebným středem města. Odtud můžeme paprskovitě podnikat výpady – k pozoruhodnému pozdně gotickému trojlodnímu kostelu svatého Jakuba Většího s šestačtyřicet metrů vysokou vyhlídkovou věží, k Saulhausenskému záměčku, panskému pivovaru, vrchnostenskému špitálu, ke hřbitovní kapli rodiny Preidlů, anebo k největšímu klenotu, poutní kapli Narození Panny Marie. Tohle mystické místo je divem souladných křívek barokní architektury, dílo litoměřického stavitele Octavia Broggia. Jde o čtvercový ambit s centrální kaplí, která je bohatě rokokově vyzdobená a slouží jako příbytek sochy Panny Marie Kamenické, divotvůrkyně, za níž putovaly tisíce lidí z širokého okolí. Dnes je tu klid až nadpozemský.

VÝLETY DO OKOLÍ

Česká Kamenice je ale také skvělým východištěm velmi zajímavých turistických tras. V současné době probíhá společný projekt s partnerským městem Bad Schandau, jehož podstatou je vyznačení deseti stezek z každého města ve směru k tomu druhému – jakoby k sobě historická Česká Kamenice a lázeňské Bad Schandau napřahovaly přátelsky desatero rukou. Česká Kamenice je prostě turistův sen. Pojdme třeba po nově vyznačeném okruhu, který obejdete za dvě hodinky. Dovede vás kolem půvabného koupaliště až k Bratskému oltáři s nově osazenou křížovou cestou, přes skálu Jehla s báječnou vyhlídkou zase zpátky do města. Anebo výšlap na Zámecký vrch s hradem Kamenice, z jehož nově zbudované vyhlídkové věže můžete hledět do krajiny podle libosti. Vydáte-li se na delší výpravu, jděte třeba proti proudu říčky Kamenice do jedinečné soutěsky, ve které se potkává řeka, silnice i koleje, a vyšplhejte na Pustý zámek se zříceninou hradu Dolní Prysk. Odtud po nově vyznačené cestě do Lísky a dál, třeba na Zlatý kopec s úchvatnými čedičovými „varhany“, nebo na rozhlednu na vrcholu Studence. Pokud sejdete dolů, do Studeného, čekají vás dvě naučné stezky vedoucí okolím téhle utěšené vísky – a vezměte jed na to, že stojí za to si je projít! Stejně zajímavá je i cesta po modré, třeba až k Dolskému mlýnu, anebo, po neznáčené, ale šipkou opatřené odbočce, na vyhlídku nad Srbskou Kamenicí a k obecní naučné stezce s půvabnými malovanými tabulemi. Nejtajnější tip nakonec: po zelené do Jetřichovic. Sakumprásk nějakých osm kilometrů, ale jedinečný zážitek. Až minete studánku za Kunraticemi, dejte pozor na odbočku vlevo. Po úzké silničce dojdete po pár desítkách metrů na místo ve svahu Větrného vrchu, odkud je výhled, který vezme dech. Od Děčínského Sněžníku přes saské stolové hory až po Tanečnický a Vlčí horu. Z žádného jiného místa není pohled na Jetřichovické skály tak spektakulární. Tak – ať se vám Česká Kamenice a její okolí líbí!

Překvapivě pohledný Varnsdorf

Až budete mít chuť překvapit sami sebe, vydejte se do Varnsdorfu. Proč? Je to město usazené v nádherné přírodě, obklopené z jedné strany Lužickými horami, ze strany druhé Českým Švýcarskem. A město samotné?

Kdo se umí dívat a není líný projít Varnsdorf křížem krážem, a není líný vystoupat i pár výškových metrů, ten najde nečekané. Potravu pro oči, ducha i žaludek.

SLAVNÉ VILY A KOSTEL BEZ VĚŽE

Začneme třeba slavnými varnsdorfskými vilami. Najdete tu – rozestět domětské zástavby – skutečné klenoty několika stylů. Secesní vily z počátku dvacátého století, historizující a novoklasicistní vily i dokonalé ukázky funkcionalismu. Nejslavnější jsou ovšem dvě stavby. Nejprve mohutná třípodlažní Eltsova vila, nepřehlédnutelná funkcionalistická dominanta čtvrti postavená předním drážďanským architektem, rodákem ze Šluknova, Hansem Richterem. (Další jeho skvost, obrovskou Palmeho vilu, můžete vidět v nedaleké Krásné Lípě.) Druhá je Heldova vila, která stojí hned vedle. Tu vystavěl architekt Otto Fleischer jako průnik tradičních forem a funkcionalismu. Funkcionalismus je znám plochými střechami, ale kostel s plochou střechou?

Ve Varnsdorfu je a říká se mu kostel „bez věže“. Jde o pozoruhodný novogotický kostel svatého Karla Boromejského dostavěný v roce 1912. V tomto případě ovšem nejde o záměr architekta – helmici věže se prostě nepodařilo dostavět a po první světové válce už se nikdy nesehnaly prostředky. A jak je to s tím žaludkem? Inu, i tady doporučím dvě ikony, nadto certifikované jako regionální výrobky Českého Švýcarska. Zdejší pivovar Kocour na kraji města v objetu bývalé porcelánky vaří piva podle receptur z celého světa. A v centru je zase cukrárna Dlask s nejlepšími větrníky na světě a s principem – to nejlepší z české tradice a to nejzajímavější ze světa.

HRÁDEK Z RUIN ZROZENÝ

To nejlepší jsem si nechal na konec. Dominantou města je pověstmi opředený Hrádek, kopec, přes jehož vrchol probíhá státní hranice – pod ním už je sousední městečko Seifhennersdorf. Jestli je odtud pěkný výhled? Luxusní! Tak luxusní, že už v roce 1904 přiměl zdejší Horský spolek pro nejsevernější Čechy vystavět tu vyhlídkovou věž s restaurací. Celé město tehdy slavilo její otevření, restaurace po léta kypěla bohatým společenským životem. Obě války, budování socialismu, ale i doba těsně po sametu přinesly však Hrádku zkázu, která se zdála být neodvratná. Místo demolice ale v roce 2000 přišla gruntovní rekonstrukce a dnes zase můžeme shlížet na krajinu z věže historizující stavby se secesními prvky – ostatně, jejím autorem je zdejší architekt Anton Möller, který navrhoval i už zmiňovaný „kostel bez věže“, takže tady si to vynahradil. Svítivá žluto červená fasáda Hrádku září do daleka. Varnsdorf je odtud jako na dlani. A také Lužické hory s Luží, Jedlovou, Hvozdem, Jonsbergem a Töpferem, Špičák, za nímž se otevírá Žitavská kotlina s kuzelem Breitbergu. A když počasí přejde, jsou vidět i Jizerské hory a Krkonoše. Jak patrně, hranice jsou tu jen pomyslná čára. Stačí pár kroků, a jste v Seifhennersdorfu, třeba v muzeu loupežníka Karásky, který taky „operoval“ bez ohledu na to, zda byl právě v Sasku nebo v Česku, anebo v Großschönau, mezi více než 600 malebnými podstávkovými domy, v muzeu damašku a froté...

Kráska s náručí plnou historie

Kadaň je krásná. Možná by i jen tohle lapidární konstatování

úplně stačilo k tomu, aby se sem vypravily davy lidí. Vy ale asi přece jen budete chtít vědět, co že je na tomhle městě na břehu řeky Ohře přitažlivé. Budiž. Začít musíme na náměstí, protože moc pohlednějších, malebnějších a také prostornějších v Česku není. Až vám v informačním středisku, kam rozhodně zajděte, nabídnou leporelo, které obsahuje náměstí roztažené do přímky, určitě si je vezměte. Odhalí vám jedno z mnoha kadaňských tajemství.

NÁMĚSTÍ JAKO KLIDNĚ BIJÍCÍ SRDCE MĚSTA

To tajemství spočívá ve faktu, že každý jednotlivý dům na náměstí je sám o sobě nádherný, pozoruhodný a cenný, a zároveň že celek je až neuvěřitelně harmonický na to, jaké atentáty na architekturu a urbanistiku tahle země prožila ve druhé polovině 20. století. Tady prostě nenajdete jediný Prior, agitační středisko, prosklenou samoobsluhu a jiná monstra. Náměstí v Kadani je čisté, nesmírně útěšné, opravené a s láskou opečovávané. Až trochu orientálně působící běloskvoucí gotická radniční věž (je z ní moc pěkný pohled na město), souměrně souladný barokní kostel Povýšení svatého Kříže s pozoruhodným oltářem a kazatelnou, oblouky podloubí, ochranný morový sloup Nejsvětější Trojice, historicky cenné domy U Kamenného lva, U Rytíře, U Růže, U Zlaté koruny, Šlikův nebo Ottilienfeldský dům... Ani se odtud člověku nechce. Ale v Kadani je toho k vidění mnohem víc – takže, kudy z náměstí dál? Rozhodně Katovou uličkou, vůbec nejužší městskou komunikací v republice, ve které jsou v jednom místě protilehlé zdi vzdáleny jen 66,1 centimetru. Tudy chodívali kadaňští mistři popravčí ke katovně, jež bývala součástí městských hradeb. Prazvláštní tvar uličky i gotické zdvo s rozpínacími prampouchy však navzdory romantizujícím představám svědčí o tom, že původně sloužila jako odpadní stoka. Z toho je vidět, jak i věci ryze užitékové mohou časem nabýt cenu a vzhled klenotů. I hradby a parkány jsou pečlivě opravené a procházet se tudy je radost.

BARBAKANEM DO HLOUBKY ČASU

Ať kdo chce či nechce, nakonec ho všechny cesty zavedou k řece. Při pohledu z druhého břehu je jasné, že Kadaň má dvě domínanty – majestátní hrad vystavěný ve 13. století souběžně s budováním nového královského města a národní kulturní památku, klášter řádu františkánů s gotickým kostelem Čtrnácti svatých pomocníků. Hrad byl se svolením Marie Terezie přestavěn a od té doby sloužil armádě. Dnes je tu například galerie Josefa Lieslera. Klášter, který leží mimo území městské památkové rezervace, je už léta navrácen původnímu lesku. V klášterních sklepech je kamení. Tedy, ne ledasjaké – městské muzeum tu má stálou expozici mineralogických a archeologických zajímavostí. Krom toho jsou tu i výstavy O životě v klášteře a Pohledy do minulosti Kadaně. Budete-li na hradě, vydejte se k pozdně gotickému barbakanu a projděte jím do vůbec nejstarší části města, do Špitálského předměstí. Stojí tu nejstarší kostel v Kadani, do barokní podoby přestavěný, ale původně románský svatostánek Stětí svatého Jana Křtitele. Při troše štěstí tu natrete na některou z často pořádaných kulturních akcí.

KOLEM OHŘE HRAVĚ A S FÍKEM

Pokud se ale od hradu chcete vydat k františkánskému klášteru, určitě se držte vody. Brzy se ocitnete na místě, které jasně svědčí o tom, že Kadaň nežije jen ze vzpomínek a oprašování svých čestných památek. Citlivě vybudované moderní pobřežní korzo s akustickým parkem, hláskými trúbami, zvukovody, stříkacím strojem, létajícím kolem, hadovorem nebo mlýnkem pro Nadkřečka je hravé – a aby nebylo, vždyť nese jméno nábreží Maxipsa Fíka. Jak Kadaň k Fíkovi přišla? Inu, v nedalekém Ahníkově bydlel Rudolf Čechura, Fíkův literární otec, a v samotné Kadani se automechanikem učil a divadelní múzu začal škádlit Josef Dvořák, Fíkovo hlasové alter ego. Tak proto. Nakonec ale zase skončíme v minulosti. Oni na ni totiž Kadaňští nedají dopustit, a když se třeba jen letmo rozhlédnete, vidíte to na každém kroku. Málokteré město tak dlouhodobě a cílevědomě pečuje o odkaz předků. A tak je vlastně logické, že nás to zase táhne do městské památkové rezervace a že poté, co projdeme okrajem parku kolem všech zastavení barokní křížové cesty, vstoupíme jedinou dochovanou městskou branou, branou Mikulovickou anebo též Svatou.

Procházejíce pod ní, možná ucítíte závan dějin, vždyť brána tu tak, jak ji vidíte, stojí už od 14. století. Tehdy před ní ale bývalo předbrání a průchod samotný byl chráněn dřevěnými vraty a padací mříží. A když se vetřelci přece jen probili, čekalo je kruté překvapení – na jejich hlavy se řítila horká smůla nebo jiná vroucí pozornost. Však jsou otvory, kudy se to dělo, na stropě průjezdu vidět dodnes. A jsme zase na náměstí. Kde tak prohlídku Kadaně zakončit? Přece u Šlikovského rybníka. Tedy, ona je to vlastně barokní kašna, jediná ze tří kadaňských kašen, která přetrvala dodnes. Říká se, že kdo do ní pohlédne, do roka se do Kadaně vrátí. A to je rozhodně dobrý nápad.

Japonský půvab v českých lázních

„Lázně jsou pro starý a pro nemocný a člověk v nich musí strávit řadu času...“ Takové je velmi zakořeněné přesvědčení mnohých lidí. Nebylo tomu tak nikdy a rozhodně to neplatí dnes. Lázně Mšené jsou dokonalým příkladem. Tedy, ne že by ve jmenovaných případech nepomohly – to samozřejmě pomohou, konkrétně pak při poruchách pohybového ústrojí, nemocech nervů a při pooperačních stavech, a to všechno hlavně díky slatinným zábalům a minerálním koupelím. Podstatné ale je, že sem jezdí čím dál víc mladých, zdravých a třeba jen na jediný den. Čekají je zkrášlovací, relaxační a prevenční balíčky kúr a masáže, wellness procedury, solárium, sauna, posilovna, půjčovna kol, půjčovna trekových holí. K dispozici jsou tu relaxační výletní trasy od osmi set metrů do pěti kilometrů, krásné hřiště na petank – přesně takové, jaké býti má, tedy se šotolinovým povrchem, park lemuující Mšenský potok, romantická zřícenina kostela svatého Jana Nepomuckého... Prostě místo pro aktivní relax a starost o vlastní zdraví jako stvořené. Lázně Mšené ale mají ještě něco navíc. Něco, co nenajdete nikde jinde v Evropě. Architektonický skvost, který sám o sobě stojí za to, aby se sem člověk vydal. V roce 1905 totiž...

Z LÁZNÍ MŠENÉHO AŽ NA KONEC SVĚTA

Ne. Nedá se nic dělat, bude to chtít začít trochu zešíroka. O léčivých účincích zdejší vody se vědělo už od pradávna. Když sem ale v roce 1790 přijel na inspekci ředitel panských majetků rodu Kinských pan František Pavikovský a napil se mšenské vody, jeho vleklé žaludeční problémy polevily. Podnikatelský nápad byl na světě. Jenomže kníže Kinský neměl do stavby lázní odvalu, byl ale ochoten svého zaměstnance založit, a tak František Pavikovský roku 1796 otevírá v údolí Mšenského potoka lázně. Hned rok nato vyrostou první dva pavilony – Praděd a Říp. K největšímu rozkvětu lázní ale dojde až o bezmála sto let později. To se lázně dostanou do majetku pana Františka Tomana, který se energicky pustí do velké rekonstrukce a dostavby lázeňského komplexu. V jejím rámci pozve do Mšeného mladého pětadvacetiletého architekta s ještě mokřým diplomem, oblíbeného žáka proslulého profesora Jana Kotěry, jistého Jana Letzela a zadá mu stavbu ústředního lázeňského pavilonu, mšenské

Dvorany. Je vážně s podivem, že se rozhodl dát šanci mladíčkovi, který ještě nepostavil jediný dům, faktem ale je, že to byl risk zcela opodstatněný. Jan Letzel totiž navrhuje velmi smělé a netradiční dílo, které sice nohama pevně vězí v secesi, je ale tak nesmírně jiné... Dřevění draci s vypoulenými očima, orientální zdobné prvky, pestří ptáci, lomené vlnovky, jemné dřevorezby ozdobných trámů, stříšky jako z paláce japonského císaře... Úchvatné. A záhadné – Letzel v té době přece nemohl vůbec tušit, že se ze Mšeného vydá na cesty po jižní Evropě, že se ocitne v Egyptě, kam ho Jan Kotěra doporučí egyptskému místokráli do týmu architektů, ani že pouhé dva roky po odjezdu ze Mšeného už bude usazen v Japonsku, prožije tu mnoho úžasných let a světově se tu proslaví, že tu bude stavět školy, paláce, muzeum, klášter, administrativní budovy, hotely, luxusní vily...

DŮM, KTERÝ PŘEŽIL BOMBU

Nemohlo ho ani napadnout, že jeho evropskou školou ovlivněné betonové budovy konstruované tak, aby odolaly i těm nejsilnějším zemětřesením, se stanou legendou. Ani že ho jedna ze staveb přežije způsobem nevídaným. Když totiž v Hirošimě v roce 1915 dokončil Výstavní palác prefektury, nemohl vědět, že za deset let už nebude naživu, a už vůbec ne, že palác za dalších dvacet let jako jediná budova v epicentru odolá výbuchu atomové bomby a její kopule se stane světovým symbolem snahy o zamezení jaderné válce. Nic z toho netušil, a přece je mšenská Dvorana plná půvabných japonských vlivů. Než odjel na cesty, o kterých od dětství snil, stihl ještě pro Františka Tomana navrhnout další pavilon – Kyselku, která pak byla v roce 1907 dokončena už bez jeho dohledu (v té době již Letzel v Tokiu pracuje pro německou stavební firmu E. de Lalande). Tak, a teď se můžeme s klidem vrátit k tvrzení, že nic podobného nikde v Evropě nenajdeme.

Jan Letzel už v Česku ani nikde jinde v Evropě žádný další dům nepostavil – všechny jeho další projekty vznikly a byly realizovány v Japonsku. Podílel se ještě na rekonstrukci hotelu U arcivévodky Štěpána, později Šroubek, dnes Evropa, na Václavském náměstí. Další jeho dílo bylo objeveno až v roce 2009 na městském hřbitově v Brně. Jde o náhrobek ve tvaru japonské brány na hrobě Kláry Květoňové. A to je, pěkně prosím, vše. Takže – nemáte-li běžně cestu do Tokia, Matušimy nebo Hirošimy, zajedte se podívat do lázní Mšeného. Je to zážitek velmi ojedinělý.

Jak se v hoře krušilo

Hory Krušné jsou hory „výtečné“. Tak nějak by se možná dalo vyložit spojení nádherného, sveřepého pohoří a neméně krásného

starého českého slova „krušiti“. Tohle slovo znamenalo původně drtit a přeneseně i těžit. Krušec potom byl odlomený kus rudného kamene. A že těch rud v útrobách mohutného horského masivu bylo (a je)! Těžilo se tu už někdy ve 12. století – měď, cín, stříbro, uhlí... Stopy prastaré i nedávné těžební činnosti jsou dodnes patrné skoro na každém kroku – ať jsou to třeba jen dávno zarostlé terénní nerovnosti, rýžoviště, erozí poničené prospektorské značky anebo opuštěné šachty.

NA CHVÍLI V HORNÍKOVĚ KŮŽI

Trochu jiný, ale stejně autentický zážitek vás čeká v Podkrušnohorském technickém muzeu v Mostě, v hornickém skanzenu. Autenticita je místy absolutní, ocitnete se totiž v prostorách bývalého hlubinného dolu Julius III, obklopení sedmi rozsáhlými technickými památkami – budovami vtažené i vodní jámy s těžními věžemi, strojovnou těžní věže, původní kotelnou, torzem komína, obytnými domky dělnické kolonie a parním těžním strojem z roku 1890. Takto naladění si můžete troufnout i na sfáraní. Ale žádný strach, nikdo vás nebude spouštět desítky metrů pod zem. Je tu totiž vybudována umělá ukázková štola, která hlubinné dolování dokonale simuluje, a vás v ní může hrát vědomí, že nad vámi není ta údésná masa hornin. Na to, aby odtud člověk odcházel v hluboké úctě k mužům, kteří v hlubinných dolech po léta v potu tváře dřeli tak, jak si dnes málokdo z nás dovede představit, tahle štola dokonale postačí. Tady si zkrátka vyzkoušíte, jak se tihle chlapi cítili hluboko pod zemí, v malém uzavřeném prostoru, za rachotu spuštěných strojů. Zjistíte, jak ono se to vlastně dělalo, to lámání uhlí z hlubin země, prohlédnete si raritní dřevěný důlní vozík, přebírkový stroj, žlabový dopravník, vůz, který přepravoval havíře, dokonce důlní toaletu! Navíc si všechno můžete vyzkoušet vlastníma rukama, což kvitují zejména děti. No řekněte, kde si dnes mohou třeba vlastnoručně zapálit karbidovou lampu, potěžkat hornické náčiní anebo si přímo vyzkoušet ovládání pekáče? Tedy, aby bylo jasno, je míněn razicí kombajn PK 3, kterému horníci takhle něžně přezdívali. Jak se s pekáčem doopravdy těžilo uhlí, o tom se přesvědčíte v pětiminutovém 3D filmu. Expozice ale ukázkovou štolou nekončí. Ve vedlejší hale vyrazí dech ohromný parní stroj z roku 1890, jediný dochovaný ve střední Evropě, pákami oplývající brána do podzemí, odkud byly do šachet vypravovány vozíky i lidé, k vidění je hornické vybavení – nářadí, důlní lampy, větrání, měřicí potřeby, přístroj, který zachraňoval životy, ale třeba i hornické uniformy. A co není vystaveno nebo přímo vybudováno v životní velikosti, to můžete probírat na detailních modelech. Pozoruhodná je i ta část muzea, kde se seznámíte s prací záchranářů a s jejich vybavením. Na závěr expozice člověka zamrazí. To když se dostane do vzpomínkové místnosti. Tady se připomínají důlní neštěstí, zde se člověk například dozví, co to byla ďáblová past a jak děsivé sklapla.

ZA CÍNOVOU ŽÍLOU DO NITRA ZEMĚ

Dnes se některé šachty proměnily ve vyhledávanou turistickou atrakci. Jednou z nejznámějších – a také návštěvnický nejkomfortnějších – je prohlídková štola Starý Martin v Krupce. Tahle pozoruhodná štola otevírá severozápadní část nezvykle mohutné cínové žíly Lukáš, nejdelší a nejbohatší cínové rudní žíly u nás i ve střední Evropě. Je to opravdu zvláštní a povznesený pocit, vstupovat do důlní chodby s vědomím, že tudy někdy už ve 14. století nosili kovkopové dláta, kladiva, želízka a sochory. Samotná štola Martin je ale mladší, byla vyražena v šedesátých letech 19. století. Výprava sem je nezvyklým dobrodružstvím, na které je třeba se připravit – je dobré mít pevné boty a především něco teplého na sebe. Hoře je jedno, jak je venku, uvnitř je zima po celý rok (v zimě, v létě kolem 7 °C). Člověk tu vybaven přilbou ujde pod zemí nějaký kilometr a neví, kam dřív koukat. Dozvíte se leccos o charakteru ražení dlouhých důlních děl v historii, uvidíte, jak se vyvíjelo vyztužování chodeb od prvopočátku až po dnešek, budete sledovat různé způsoby dobývání a technologie těžby,

prohlédnete si fotografie rozvěšené jako prádlo přímo ve štolě, půjdete kolem historických důlních vozíků, nástrojů a pomůcek. Navíc proniknete do nitra země a ta se vám pochlubí nádhernou minerální výplní žíly Lukáš nebo druhotnou pseudokrasovou výzdobou – lidsky řečeno filigránskými krápníky, které se tu, jak čas plynul, vytvořily, co deset let, to jeden centimetr. Všudypřítomná je ale voda. Teče pod nohama, proudí bočními chodbami, kape ze všech myslitelných otvorů a teče po stěnách šachty. V jednom místě se od vlídných průvodců dokonce dozvíte, že kdo vloží ruku do Pramene štěstí a přeje si cokoli, krom přísunu peněz, duch hory mu přání splní. Poradím jedno přání, které se splní nabeton – přejte si vidět pohromadě historickou důlní techniku. Až vyjdete ze štoly ven, užasnete, neboť se před vámi bude produčovat celá expozice důlních nakladačů, vozíků, přepravníků, rumpálů, těžebních strojů, pneumatických příklepových kladiv, a dokonce důlní naftová lokomotiva. Prostě, Starý Martin přání spolehlivě plní.

O zázračném procitnutí z temného prokletí

Město Děčín by bez svého zámku ztratilo duši. Něco takového člověka napadne, když se opře o zábradlí vyhlídky na Pastýřské stěně a podívá se přes řeku na skalní blok, na kterém důstojně trůní štíhlý bílý zámek. Ještě před nějakými dvaceti lety to ovšem byla duše notně zmučená. Po většinu své historie bylo tohle hrdé sídlo spojeno s rodem Thun-Hohensteinů. Tehdy vzkvétalo a zářilo. Pak přišly rány osudu. Tvrdší a tvrdší.

V TICHÉM ÚDIVU, VEDENI KOMTESOU I RYTÍŘEM

Tenhle zámecký komplex opravdu stojí za důkladné prozkoumání. Každý rok totiž přibude nějaký prostor, do něhož ještě vloni nebylo možné nahlédnout. Nejprve se zpřístupnila dlouhá léta zavřená spojovací chodba z Růžové zahrady do kostela Povýšení svatého Kříže s kaplí Panny Marie Sněžné, vloni se návštěvníkům otevřelo jižní křídlo a letos přibývá zbrusu nový prohlídkový okruh. A tak si můžete vybrat – dáte přednost zámeckým komnatám? Anebo raději projdete barokní okruh? Láká vás zmíněná novinka – okruh situovaný především do nově opraveného jižního křídla zámku, věnovaný přelomu 19. a 20. století, tedy době Jaroslava a Franze z Thunů? Máte s sebou děti a chcete jim dopřát tak trochu jinou prohlídku? Jak raději – těch menších se nadšeně ujme komtesa Klára a vydá se s nimi po stopách zámeckých dětí, na prohlídku hravou, místy až rozvernou. A ty větší? Ty svěťte Černému rytíři, takto Zikmundovi z Vartenberka, který děti vezme i do jinak nepřístupných míst, hlavně je ale přenesne do středověku a dovolí jim poznat na vlastní kůži, jak nelehká to byla doba. Jste tu o Vánocích? Co takhle nechat se provést přímo někdejšími majiteli zámku Jaroslavem Thunem a jeho manželkou, kteří tu právě chystají vánoční pohodu pro své dva vnoučky, co tu někde řádí v komnatách? Raději snad prohlídku v noci? Nebo účast na středověkém jarmarku? Vidíte – těžko vybírat. A ještě před nedlouhou dobou tu plíseň a zkáza panovaly bez zábrán. Dá se tomu říkat zázrak? Upřímně řečeno – čemu už jinému.

INTER ARMA SILENT MUSAE

Čtyři armády postupně proměnily zámek v kasárna. Ta poslední byla obzvláště vynalézavá – do fresek se šroubovaly basketbalové koše, stěny se „krášlily“ křiklavými olejovými portréty ideových vůdců, sochy se barvily technickými barvami, namísto elegantních ložnic železná palanda – kompletní výčet hrůz je jen pro ty nejotlejší. Lazaret sovětských vojsk byl prostě poslední ranou někdejší oduševnělé nádheře a lesku. Ani první rekonstrukce po odchodu vojsk počátkem 90. let nebyly nejcitlivější, v podstatě nikdo nevěřil, že by se dal zámek obnovit jako historický objekt, padaly návrhy na přestavbu na hotel... V roce 1996 přišla rána, kterou mnozí považovali za konec..., a on to byl paradoxně začátek. Zřítilo se jihovýchodní nádvoří zámku. Teprve pak začala citlivá, smysluplná a dlouhodobá oprava zámku a jeho postupné navracení mezi významné české památky. Když se dnes necháte provést jedním ze tří zámeckých okruhů, budete se všem hrůzám minulosti zdráhat věřit.

Jenomže děčínský zámek byl nejen zpustošený, ale také téměř prázdný. A tak každý kousek nábytku, každý sebemenší obrázek, všechno se muselo buď zapůjčit, anebo vypátrat. A bylo to často pátrání velmi dobrodružné a namáhavé. Něco se objevilo v děčínském muzeu, do jehož depozitářů se podařilo ukrýt několik skvostů, pátrání se ale brzy rozšířilo bezmála na celé Čechy. A tak když dnes lidé stoupají Dlouhou jízdou kolem Růžové zahrady, když vstoupím průčelím procházejí na monumentální hlavní nádvoří, když vedeni průvodcem obdivují panoramatickou Thunskou vyhlídku, když sestupují po nádherné klenuté cestě do opravdu impozantní barokní konírny se sloupovým řádem nesoucím křížovou klenbu, mohou být prostě jen potěšeni zámeckým zážitkem, anebo mohou pociťovat hrdost nad tím, že se i v době, kdy se vše poměřuje marketingovými záměry a dokonalou výtěžností, najdou lidé, kteří dokážou ze smetiště vyhrabat perlu a mít z toho jen dobrý pocit.

ZAHRADY ZE SNA PROCITLÉ

Jste-li ovšem dychtivi procházky, kterou v Děčíně nemohl nikdo zažít po mnoho a mnoho desítek let, budete nadšeni zprávou, že děčínský zámek v průběhu letošní sezony poprvé otevře celý areál svých druhdy proslulých terasových jižních zahrad. Před sto padesáti a jedním rokem tu v zámeckém skleníku v Evropě vůbec poprvé vykvetla viktorie královská. Dnes tu sice skleníky nenajdete, zato se budete procházet po jednom z největších zahradních zámeckých areálů v Česku a skrze vůni květin budete hledět na zámek z úhlů, z jakých se na něj naposledy dívali právě Thunové a jejich návštěvníci. Třeba jeden z nejslavnějších hostů – Fryderyk Chopin, který tu pobýval v roce 1835, učil hraběcí omladinu hře na klavír a dost možná zde i prožil křehký románek s půvabnou Južou Thunovou – soudě i podle toho, že jí do památníku vepsal slavný valčík As-Dur, od té doby řečený Děčínský.

Odvěká síla mocné ho Pravřídla

Je večer, soumrak už polyká skupinu stromů mizících v oblaku páry, který komíhavě stoupá do třípytu prvních hvězd. V kruhu stromů stojí starý druid, dlaně obrácené k nebi, upřeně hledí do vývěru vroucí vody a mlčky děkuje bohům za dar léčivé vody. Nakonec poklekne a obřadně vhodí do vřídla kovovou minci. O více než dva tisíce let později drží tutéž minci ruka mladé archeoložky. Minci o sto let starší, než je náš letopočet. Tak stará, a ještě starší je moc a síla Pravřídla.

OD JUDITY PO BEETHOVENA

Přijedete-li dnes do lázní Teplice, abyste si pomohli od trápení spojeného s nemocí pohybového ústrojí, onemocněním nervů nebo cév, a ležíte v rámci procedury ve vaně plné horké léčivé vody, zkuste na chvíli zavřít oči a představit si, jak stará ta voda je. Nějakých osmnáct tisíc let. Od dob Keltů a Římanů, kteří její léčivou sílu využívali jako jedni z prvních, odehrálo se v Teplicích mnohé. A byla to historie bohatá a vzrušující. Ostatně, když se dnes procházíte po městě, vidíte to na každém kroku. Dost možná nejkrásnější setkání s Teplicemi začíná u jednoho z nejhezčích morových sloupů u nás, na Zámeckém náměstí, u paty do nebe čnícího díla Matyáše Bernarda Brauna. Obklopeni vzcnými měšťanskými domy se pojdme projít k zámku, jehož křesťní list je gotický, srdce renesanční a oděv barokní a klasicistní, do zámeckého parku, který ho obklopuje a kde každá fontána by mohla vyprávět o setkání slavných a mocných tohoto světa. Anebo ne, pojdme nejdříve do bělostného kostela svatého Jana Křtitele. Právě jemu totiž býval zdejší pramen zasvěcen. Jánské lázně tu prokazatelně stály už ve 12. století, kdy dala královna Judita kolem Pravřídla vystavět ženský benediktinský klášter. Už v polovině 16. století sem jezdili saští kurfiřti – a to ještě kolem pramenů nestály ony vzcné a okázalé lázeňské domy. Ty tu začaly vyskakovat jako houby po termálních deštích až o pár desítek let později péčí rodu Vchynických. A co teprve za Clary-Aldringenů? Ve druhé polovině století osmnáctého se Teplice staly nejnavštěvovanějšími lázněmi v Čechách a mohly se měřit s proslulými lázněmi německými, rakouskými, francouzskými a italskými. Skutečný boom ale vypukl až ve století devatenáctém. To se Teplicím říkalo salon Evropy nebo malá Paříž, a kdo v Evropě něco znamenal, nechal se tu vidět. Politici, vojevůdci, vladaři, obchodníci, umělci – na koho si vzpomenete, korzoval tehdy po zámeckém parku. A dlouho to vypadalo, že to nezmění ani století dvacáté, jenomže rozvoj těžby uhlí a svérázné priority poválečné socialistické elity začaly město a lázně s ním cpát do průmyslového hávu. Nepovedlo se. Jen dvacet let po návratu k demokracii je možné pouhým okem zaznamenat i návrat k lázeňství a nobilese. Velký podíl na tom mají uchráněné lázeňské domy – vždyť není zase tak moc míst na světě, kde byste se mohli ubytovat v pokoji, kde žil třeba Beethoven nebo Goethe.

DOMY PLNÉ ZDRAVÍ A KRÁSY

Tak třeba impozantní budova Císařských lázní v centru města. Císařské lázně náležejí k historicky nejstarším domům v Teplicích. Za zářivě bílou zdobnou fasádou je dnes umístěna klinika vybavená špičkovým lékařským a diagnostickým zařízením nebo nově vybudovaný termální rehabilitační bazén. Anebo lázeňský dům Beethoven. To je vlastně komplex vzniklý propojením původních lázeňských domů. Ten najdete v historickém centru města, usazený v zeleni parků. A Kamenné lázně? Nádherný novobarokní dortík ukrytý v parku, za jehož důstojnou a vznešenou tvář najdete veškerý moderní lázeňský komfort. A to výčet lázeňských domů zdaleka není u konce. Teplice se vrací na místo, které jim právem náleží, na čemž se bezpochyby podepisuje i fakt, že úspěšnost léčby tu překračuje devadesát šest procent.

VODA, CO NÁS DRŽÍ NAD VODOU

Ale co je to vlastně za zázračnou vodu? Tak předně – veškerý lázeňský provoz dnes díky moderním technologiím utáhnou pouhé dva zdroje – naše staré známé Pravřídlo a jeho prapravnuk Hynie (pojmenovaný po svém objeviteli). Oba dávají středně mineralizovanou minerální termální vodu – a teď pozor, přijde termín odborný – hydrogenuhličitan-síranosodného typu. Není ale třeba být geologem či balneologem, pro každého lázeňského hosta je totiž podstatné, že ať už je zdrojem léčivé síly teplické vody cokoli, je blahodárná a je jí zač děkovat. Teplické lázně jsou prostě kouzelné místo – a to člověk ani nemusí být stížen neduhem! Přijet sem za relaxací anebo za krásou, či dokonce v touze nechat si odpomoci od neodbytného chrápání není dnes nic neobvyklého, naopak – tyto služby přivádějí do Teplic stále více klientů z celé Evropy. A tak třeba zase není daleko doba, kdy budou Teplice salonem Evropy. Sílu a moc na to určitě mají.

Krajina zvlněná, z paluby viděná

Tak jako je prý svět nejkrásnější ze hřbetu koně, je České středohoří bezesporu nejmalebnější z paluby loď. Řeka Labe byla od nepaměti frekventovanou cestou a mnohé generace už mohly obdivovat její břehy opřeny o zábradlí plavidla důstojně plujícího úchvatnou krajinou. Vždyť už v roce 1851 brázdil okolí Litoměřic bočnokolesový parník Porta Bohemica a na stejnojmenné lodi, jen opatřené číslovkou jedna, tu můžete plout i dnes.

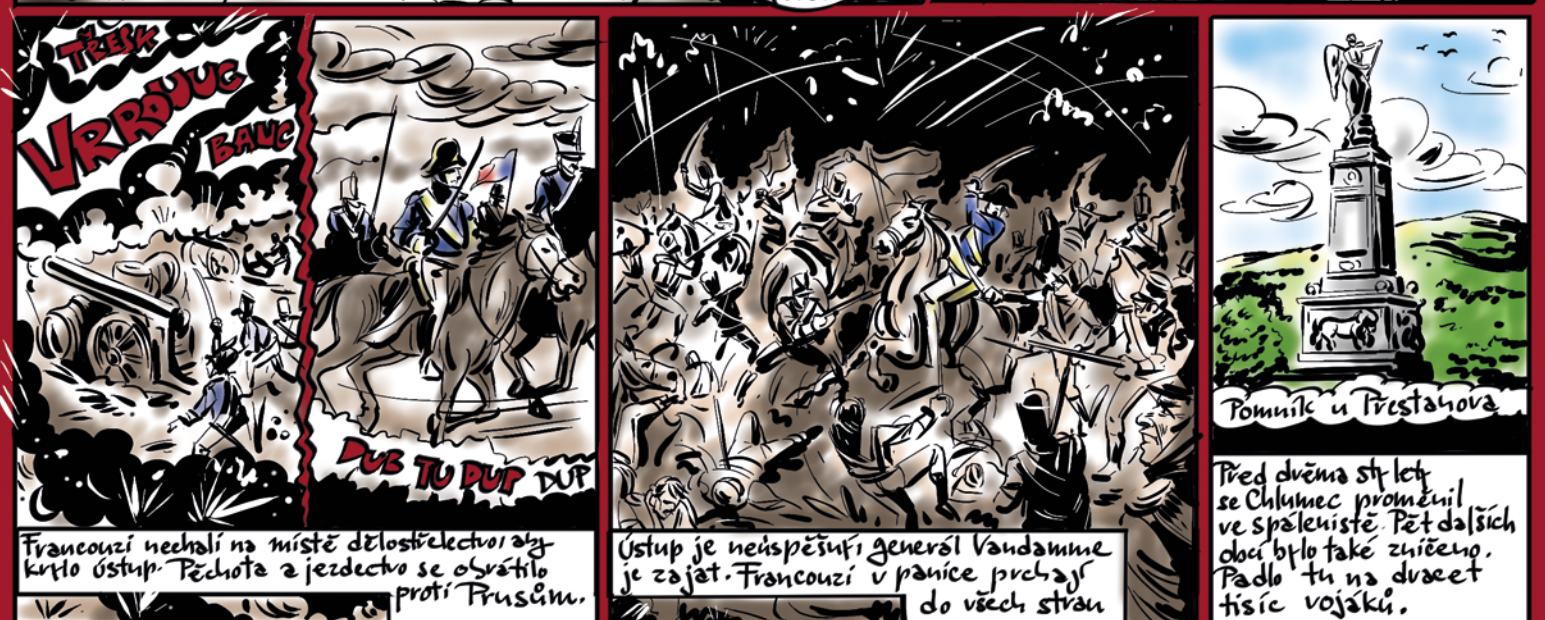

DOBRODRUŽNÁ PLAVBA TAM A ZASE ZPÁTKY

Je to, věřte, skvělý zážitek. Nasedá se v Litoměřicích, nedaleko Tyršova mostu, plavanky v klidu koupíte přímo na lodi, naložíte se, a máte před sebou tři a půl hodiny okružní jízdy plné nevšedních zážitků. Ozve se mohutný sirénový tón, vyplouváme! Příjemný hlas vás uvítá na palubě a bude vám vyprávět o všem zajímavém, co uvidíte na obou březích Velké řeky. Pluje se kolem vrchu Radobýlu, ze kterého jako by nenasytný obr uhrynul pořádné sousto. Dozvíte se, že tu býval lom na čedič a že právě z tohoto kamene je vystavěna nejslavnější berlínská ulice Kurfürstendamm, něžně řečený Ku'damm. V Lovosicích budete překvapeni, jak stopadesátitunová loď poklesne ve zdejších zdymadle během pár minut o tři metry. Po obou stranách řeky se vynoří zdejší nejslavnější vinařské obce – napravo Velké a nalevo Malé Žernoseky – a vy zvíte, že své jméno si vysloužily proto, že tu bydleli ti, kdož v nedalekých lomech lámali kámen na žernovy, tedy mlýnské kameny, a sluli „žernovsekové“. Otočíte se přímo v Portě Bohemice a budete pokračovat k Pišťanskému jezeru. Budete hledat vodníka Labinu, který prý žije v průplavu z řeky do jezera, nejspíš ho ale nezahlednete. Co ale můžete vidět jistě, je mohutný vrak rozlomené betonové lodi, která polovinou trupu bezmocně spočívá na písčném břehu. Věřte nevěřte, ale Pišťanské jezero je jedním z největších hřbitovů u nás – v hloubce až čtyřiceti metrů tu odpočívá nejen několik desítek lodí, ale také celý původní most Barikádníků!

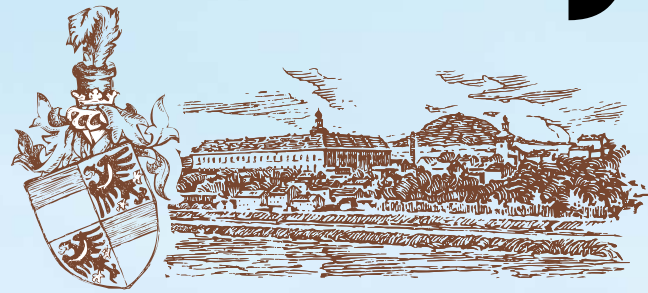
Když se rozloučíte s Ptačím i Potápěčským ostrovem, nabere Porta Bohemica 1 kurz proti proudu a vy budete bez dechu sledovat západ slunce za homolí Lovoše. Zvolíte-li si k jízdě některou z prázdninových nedělí, budete asi dost překvapeni, protože vás čeká autentické přepadení piráty z Labibiku. Ostatně – abyste věděli, kdy plavbu podniknout – v květnu a v září se jezdí o sobotách a nedělích, v červnu k tomu přibudou i pátky a o prázdninách se jezdí ve středu, v pátek, v sobotu a v neděli. Na palubě se i příjemně najíte – funguje tu fastfoodová restaurace. Pokud ovšem máte vybranější jazyk a chcete zažít skutečné kulinařské orgie, objednejte si loď třeba na svatbu (oddají vás lodní důstojníci v plné parádě přímo na palubě), k oslavě narozenin, na školení nebo pro firemní večírek. To se totiž loď promění v gastronomické plavidlo, v plující restauraci Létařící ryba, a vaše chuťové buňky brzy upadnou do extáze nad rybími specialitami, dobrotami z jehněčího nebo nad tataráčkem z býčků z chovu Aberdeen-Angus... A abyste nemysleli, že dál se už lodí nedostanete – v Děčíně zase můžete nasednout na palubu Poseidona a vydat se buď proti proudu do Ústí nad Labem, anebo naopak po proudu do Hřenska nádherným Labským kaňonem, přímo do srdce Českosaského Švýcarska. Prostě – plaviti se lodí náramně se hodí!

200. LET OD BITVY U CHLUMCE

Toulky ve jménu vína

TRADICE PO STO LETECH OBNOVENÁ

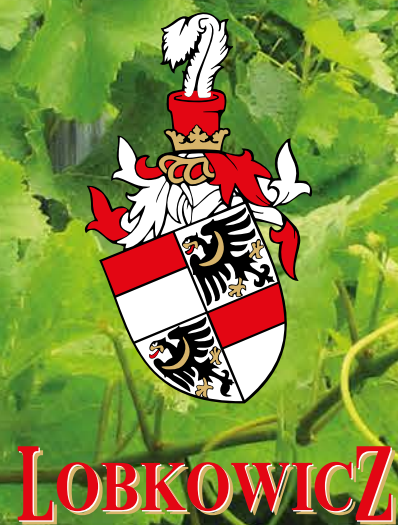
NA SLUNNÝCH STRÁNÍCH PŮVABNÉ SOVICE

Zvlněná krajina kolem Roudnice nad Labem je jako stvořená pro pěstování révy. Hlinitojílovitá půda s opukovým podložím lákala vinaře už ve 14. století a dodnes je u sklenky roudnického vína, vína s bohatým tělem, intenzivní vůní, svěží jiskrou i skrytým ohněm, jasně patrné, proč tomu tak bylo. Roudnická vína totiž mají výrazný charakter a rozhodně nejsou jednoduchá – naopak, mají své tajemství. Lobkowiczové získali roudnické panství v roce 1603 a od té doby tu, krom jiného, udržují silnou vinařskou tradici. O čtyřicet let později už hospodařili na osmi vinicích, a na dvou z nich dozrává réva dodnes – na Kochovské a především na té nejslavnější – Sovické, tedy na viniční trati, která se rozkládá na svazích Sovice, jedné z nejpůvabnějších hor Českého středohoří. Celkově Lobkowiczové zámecké vinařství hospodaří na pětasedmdesáti hektarech vinic, povětšinou na vinorodých stráních na dohled od řečiště Labe. Pokud jde o odrůdy, pěstuje se tu Müller Thurgau, Ryzlink rýnský, Sylvánské zelené, Rulandské bílé a šedé, Chardonnay, Muškát Ottonel a na výrobu červených vín pak Modrý Portugal, Svatovavřínecké, Pinot Noir a nová česká odrůda Fratava. Vyhlášené je především zdejší Sylvánské zelené, lahodné, harmonické, s jemnou kořenitou chutí, a ohnivé Svatovavřínecké, bohaté víno s ovocnou vůní a dlouhou dochutí.

Pozoruhodná jsou ale všechna vína, třeba i to nejmladší, teprve nedávno vyšlechtěná odrůda Fratava. Temná barva až do fialova, s vůní po švestkách, které se projeví i v chuti s decentním důrazem kyselin. Pěkné víno, které velmi dobře reprezentuje celou zdejší produkci – tedy především suchá vína s nižším obsahem zbytkového cukru. Ono je to také hodně dáno tím, že ve sklepích, které se rozkládají přímo v prostorách roudnického zámku, sázejí hlavně na tradiční vinařské postupy. Samozřejmě že se vybavují i moderními technologiemi, ale používají je tak říkajíc „s rozumem a s mírou“. A tak třeba červená vína míchají ručně v otevřených kádích bez vinifikátorů. V celkové filozofii zůstávají pevně věrni odrůdové charakteristice. Pokud do Roudnice přijedete, mám pro vás tip – zajděte si z náměstí přímo do zámku, respektive do původního románského hradu z 12. století, který dnešní zámek ukrývá ve svých útrobách. Čeká vás krátká prohlídka dochovaných prostor korunovaná ochutnávkou pěti vzorků roudnických vín, samozřejmě s možností nákupu. Budete si odvážet inspirativní chuť a vůni roudnického Polabí.

Je to už více než sto let, co škůdce mšička révokaz zlikvidovala historické vinice v nádherné krajině českých granátů a sopečných homolů Českého středohoří, v okolí Třebívlic. Zoufalí vinaři tehdy všechny tratě vyklučili a vinařství tu zaniklo. Teprve v roce 2004 se začalo s obnovou. Po dlouhých osm let se vysazuje réva na územích historických vinic s velkou pietou vůči tradičním odrůdám. Z bílých odrůd tu roste Rulandské bílé, Rulandské šedé, Ryzlink rýnský nebo Tramín červený a z modrých odrůd Rulandské modré a Svatovavřínecké. Zároveň se staví budovy vinařství, opět s velkou úctou k tradici a okolní zástavbě – vzniká vlastně velký statek, architektonicky neokázalý, ale nesmírně ambiciózní. Záměrem zdejších novodobých vinařů totiž je vytvořit nejkrásnější vinařství České republiky. Hrozny s výjimečnou mineralitou vyžívají na jihozápadních svazích se sopečným podložím čediče nebo vápencové opuky, na čtyřech viničních tratích – Koskov, Pod Hazmburkem, Pod Skršínským vrchem a Pod Šepetelským vrchem – o celkové rozloze čtyřiatřiceti hektarů. Zpracování stojí na moderních a šetrných technologiích, vína vznikají za neustálého dohledu systémem řízeného kvašení. Své brány otevře vinařství na podzim roku 2013 – a bude se načítávat. Návštěvníci budou mít možnost poznat cestu vína, prohlédnout si vinice, ochutnat i nakoupit zdejší pozoruhodné víno, ale také se dobře najíst, neboť v areálu vinařství vzniká i gastronomické centrum s degustačními prostory i restaurací. Bude se tu vařit výhradně z lokálních surovin od místních farmářů a zemědělců, podle tradičních receptur. Zajímavostí je, že v týmu kuchařů je i pravnučka nejslavnější obyvatelky Třebívlic

Ulriky von Lewetzov, poslední něžné přítelkyně básníka Goetha. Díky ní budou moci hosté restaurace ochutnat i několik jídel podle originálních receptur z kuchyně paní Ulriky z konce 19. století. Základním gastronomickým principem tu bude filozofie dokonalé harmonie pokrmů a zdejšího vína, pečlivě vybíraného k tomu kterému jídlu. Nezbyvá tedy než se těšit, až se trpělivá devítiletá práce třebívlických vinařů na sklunku léta završí a my budeme moci dychtivě přivonět a ochutnat...

LOBKOWICZ

ZÁMECKÉ VINAŘSTVÍ
TŘEBÍVLICE s. r. o.

Samec v ráji pivařů

Každý správný pivní fajnšmekr by měl alespoň jednou za život putovat do Žatce. Je to přece jen Mekka světového chmelařství. No a když už sem doputujete, byla by věru hloupost nedojít až do hlavní „mešity“, totiž do Chrámu chmele a piva. Ve světě nic podobného nenajdete. Interaktivní, asi hodinová expozice, ve které se projedete výtahem do chmelového majáku za současného sledování 3D simulace letu nad městem nebo planetou, pak prohlédnete labyrintem chmelových žoků a alchymistovou pracovnou až k pokladu a ke chmelovému orloji. Těžko popisovat, to se musí zažít. Přidám už jen, že nakonec prolezete komínem, uvedete děti do velkorysé herny a sami, vedeni průvodcem, dojdete až k pointě celé expozice, totiž do restaurace s pivovarem U Orloje.

POHODA V KLASICKÉM DUCHU

Samosebou můžete přijít i jen tak, rovnou z ulice, ale kdo neviděl Chrám, neměl by se o něj ochudit. V restauraci stanete tvář v tvář měděně se lesknoucím varnám, dozvíte se, jak to s tím vařením piva vlastně je, a pak už zasednete k degustaci, u které patrně nezůstane. Restaurace vybudovaná v duchu sušičky a česačky chmele, s typickou plechovou podlahou, vás totiž dozajista zvábí k delšímu posezení, k dobrému jídlu (třeba grilovaná krkovička, kotleta plněná švestkami, mletý pivní bifteček, candát na másle, pečený králík na majoránce, pivovarský guláš nebo chmelový štrůdl) a hlavně na skvělé pivo, které neochutnáte nikde jinde. Co se tu uvaří, to se tu vytočí, leda byste si koupili některý ze zdejších „kegů“ (od jednoho do třiceti litrů) a něco té dobroty si odnesli s sebou. A co tu mají na čepu? Především už legendárního Žateckého Samece. Tohle pivo se v Žatci vařilo už ve 13. století a už tehdy mělo významné účinky na mužskou populaci (dodávalo sílu i potenci) a chutnalo i ženám. Tuhle báječnou jedenáctku (která se v létě, doplněna točenou malinovou, mění

v Karkulku, případně kofolou v Diesel a třikrát do roka vystupuje jako Zelené pivo – to když ji sládek obarví chlorofylem) doplňují Chrámové tmavé, také jedenáctka ze čtyř druhů sladů, a Chmelový ležák, světlá dvanáctka, opravdu řádně prochmelená, na jazyku hořká, na patře harmonická. K tomu sezonní speciály. Pivo tu vaří starou poctivou českou cestou a vznikají dobře vyzrálé ležáky pilsenského typu. Žádná chemie, jen slad, chmel, voda, kvasinky, žádná pasterizace, žádná filtrace. Prostě víte, co pijete, a ještě vám to dábelsky chutná. V létě vás čeká zbrusu nová lehká desítka a hlavně – na zahrádce restaurace skutečná chmelnice. Jen si to představte, ochutnávejte, dopřávejte si, a kolem vás roste a dozrává chmel – no není to ráj? A až z vás budou zdejší štamgasti, můžete si uložit svůj speciální půllitr do pivního trezoru a třeba si do něj, po vzoru jednoho stálého hosta, uložit i nějakou tu bankovku pro případ náhlé nouze... A abych nezapomněl – cyklisté jsou tu vítáni a umějí se tu o ně postarat. Tak vzhůru na pout!

Mostecký Kahan, oáza z jiného světa

Starý Most dávno zmizel ze světa. Nahradilo ho nové město, které, zbaveno možnosti lákat turisty na historickou architekturu, buduje netradiční sportoviště, jedinečné dromy a zázemí pro návštěvníky města a jeho okolí. Tradice ale nezmizely docela. Jednou z velmi silných bylo právo várečné, které Mostu udělil Přemysl Otakar II. už v roce 1237. A na téhle bohulibé tradici staví už čtvrtým rokem i minipivovar Mostecký Kahan.

KDYŽ ČLOVĚK VIDÍ SLÁDKŮM POD RUCE

Je to tak trochu magie. Uprostřed sídliště, v dnes už vlastně historické budově prvního novodobého mosteckého kina Kosmos (1971) najdete oázu jiného času. Když vejdete do pivovarské restaurace Mostecký Kahan, zavře se za vámi spolu s dveřmi i obraz města vystavěného v šedesátých a sedmdesátých letech, a vy se ocitnete ve staročeské krčmě, v přívětivém lokále s tak osobitou atmosférou, že během pár minut nebudete ochotni věřit, že za okny je 21. století. Zejména když vás přivítá živá kapela s repertoárem půvabných hospodských odrhovaček. Usadíte se, ale dlouho sedět nejspíš nevydržíte. Jedna část lokálu je totiž dosti nestandardní – stojí tu nejen lesknoucí se varna, což v minipivovarech bývá obvyklé, ale i spilka, a vy tak můžete okouzleně sledovat, jak se pivo vaří a spílá přímo před vašimi očima! V chladírenském sklepe pod restaurací jsou pak tanky a sudy, ve kterých pivo zraje, a když se vás dohodne víc, zdejší sládek vás rád provede a všechno vám vysvětlí. Pořád jsme se ale nedostali k tomu, čeho se tu můžete napít. Tak předně – všechna tady vařená piva se jmenují Kahan, to na počest jedné z nepostradatelných pracovních pomůcek mosteckých horníků. Jsou to dvanáctky

anebo silnější kalibry a můžete si být jisti, že když vám tady někdo řekne, že pijete dvanáctku, nebude to 11,7°, ale pěkných pár desetin přes 12. To souvisí s filozofií poctivosti a úcty k hostům. Základem je kvalitní slad, žatecký chmel a flájská voda, která je považována za jednu z nejlepších v zemi. Standardně vám tu načepují klasické ležáky – světlý, polotmavý a tmavý. K tomu každý měsíc nějaký speciál. Největším hitem je nakuřované pivo s chilli, vynikající je zdejší pšeničné pivo, svrchně kvašené pivo, ale i pozoruhodná ovocná piva – višňové, borůvkové, fíkové (!), hořký pomeranč, mandarinka, případně pivo medové nebo vanilkové. Ta přijdou k duhu hlavně v létě, kdy je otevřena příjemná zahrádka s dětským koutkem. Pochopitelně, že k dobrému pivu patří i dobré jídlo – tady vás budou rozmazlovat staročeskou kuchyní, třeba jehněčím kolínkem, kančí plecí se šípkovou omáčkou, pečenými žebry, vepřovými koleny, ale také třeba sádlem se škvarky, výpečky, prejem nebo domácí paštikou. A jedno varování – na každém stole najdete nenápadně narafované misky s praženým ječmenem. Zobnete jednou, dvakrát – a jste ztraceni. Je to po čertech dobré a zatracené návykové. Tak nezapomeňte – až vám v Mostě vyprahne, oázu najdete s Kahanem!

Roudnický patriot Michal Horáček

PANE HORÁČKU, VY JSTE RODILÝ PRAŽÁK. DNESKA VÁS ALE LIDÉ VNÍMAJÍ JAKO ZATVRZELÉHO ROUDNÍČÁKA. JAK TO PŘIJDE?

Žiju v Roudnici už osmnáctým rokem. Rád. Tak rád, že tu chci nejen žít, ale i umřít, což je myslím ještě o dost silnější vymezení se k nějakému místu. Je to malé městečko, ale zase ne tak malé, aby tu nebylo všechno, co člověk potřebuje k životu – pošta, úřady, obchody, restaurace, nemocnice (doufám, že ta tu vydrží!). Člověk tady má výhody města, ale přitom je obklopen nádhernou krajinou. Navíc je to místo, ve kterém bytostně cítíte, že je tu lidské osídlení po staletí, vlastně od úsvitu věků, že je to přirozený organismus, a ne město bez kořenů vybudované nedávno někde v poli.

VZTAH K MÍSTU SE ČASTO BUDUJE TÍM, ŽE HO ČLOVĚK POZNÁVÁ NOHAMA. KAM SE TU TAK CHODÍTE PROJÍT?

Tady je spousta krásných procházek. Především je tu nádherná, široká řeka, která k městu výsostně patří a je v jeho životě všudypřítomná. Odjakživa se tu jezdilo po vodě, rybařilo se, byli a jsou tu vodáci, kanoisti... Mám rád mohutnost té řeky, myslím, že mnohá města by mohla Roudnici to dospělé a důstojné Labe závidět. V noci, když je ticho, je za mými okny slyšet bohatý a plný hukot, to voda přepadává přes jez. Ono vůbec patří k mým životním uspokojením, že z domu vidím na řeku.

CHODÍTE SÁM?

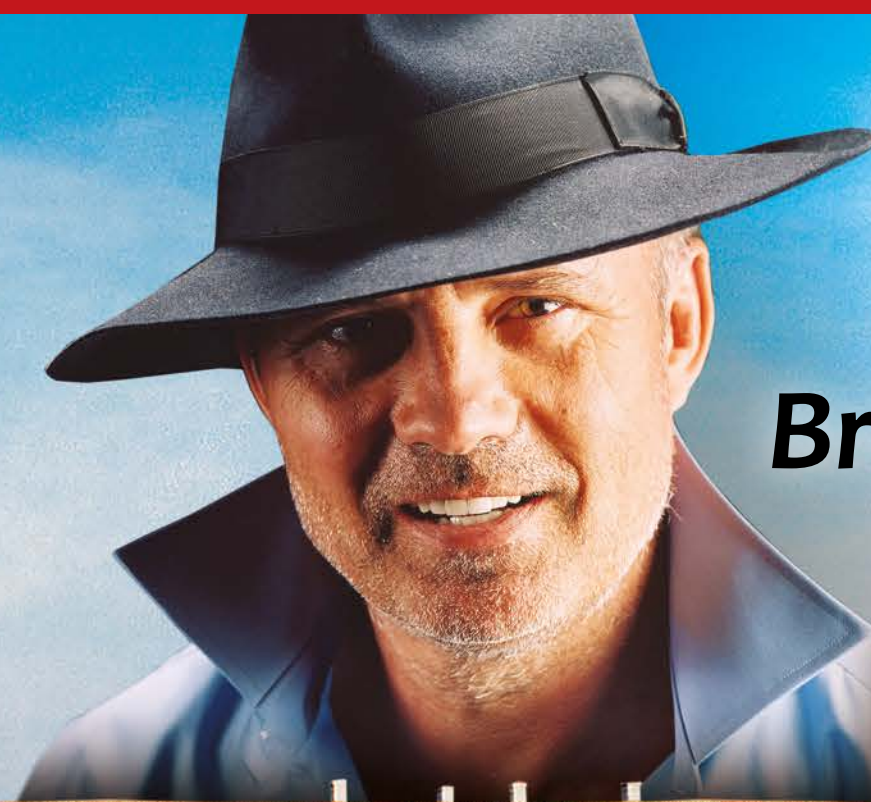
Ale kdeže. Mám dvouletou holčičku, a tak chodím ob den k vodě s ní, krmit kachny a labutě, a když je tepleji, tak se klidně vydáme i někam dál – ať po levém, nebo po pravém břehu, to je úplně jedno, tam i tam je to krásný. A pořád jsou tam místa, která jsou dost nedotčená, a já se strašně těším, až Julie povyroste a my k těm místům budeme moct dojet na lodi. Pár kilometrů po proudu třeba stojí přímo na břehu Labe nádherný barokní kostel svatě Kateřiny Alexandrijské – a vůbec nikdo tam nechodí.

ŘÍKÁVÁ SE, ŽE O KVALITĚ BYDLENÍ ROZHODUJE VÝHLED – JAKÝ HO MÁTE VY?

Jedinečný. Z Roudnice je vůbec úžasný výhled. Daleko do kraje. Z oken domu vidím až k Litoměřicím. Často tu stojím a užasle se dívám na proměny Českého středohoří. Možná nejkrásnější je to po ránu, když je mlha. Stojí za to počkat si, až se z ní vynoří Sovice a pak další kopec a další... jako ostrovy v moři. To mě fascinuje.

PO TĚCH LETECH – JSTE UŽ ROUDNÍČÁK UZNANÝ STAROUSEDLÍKY?

Myslím, že mě Roudničáci už přijali. Nejspíš tomu napomohlo i to, že se tu a tam snažím něco pro město udělat. Nedaleko mého domu stávaly takové příšerně sflikované garáže, které přiléhaly k židovskému hřbitovu z poloviny 18. století. Místo půvabné, ale ve strašném stavu. Tak jsem ty garáže dost klopotně vykoupil, zboursal a z toho místa jsem udělal takové náměstíčko se zelení, zvonící, sochou mudrce a kašnou. Je to veřejné místo, hrají si tu děti, a dokonce jsem zjistil, že se sem chodí fotografovat novomanželé na cestě z radnice. To je vám moc příjemný pocit... Já se tím nikde nevytahuju, já si jenom v sobě hýčkám ten pocit, že jsem městu něco dal. Myslím, že tak by to měl mít každý člověk, každý by se měl snažit nějak zlepšit prostor, ve kterém spolužije, podle toho, na co právě stačí.

Brána do Čech a já...

ALE NEZŮSTALO JEN U NÁMĚSTÍČKA...

Jestli myslíte rekonstrukci starého židovského hřbitova, tak tam jsem jen trochu vypomohl v začátku a pak potěšeně sledoval, jak židovská obec velkoryse pokračuje. Mezi hřbitovem a náměstíčkem jsem postavil jakousi zeď, která ale nebrání pohledu na hroby. Předtím to bylo spíš smetiště, však se také říkávalo – „Co s tím? Hodíme to na židák.“ A tak byly hroby zanesené pneumatikami, ledničkami, matracemi, sutí a kdejakým svinstvem. Vyčistili jsme to – a od té doby, pomalu a poctivě, už dobře patnáct let, se tomu hřbitovu vrací důstojnost a krása. Dneska je to vlastně galerie hřbitovní architektury s dokonale kamenicky restaurovanými renesančními i barokními náhrobky. Podle mě je to skutečná chlouba Roudnice, neokázalé, nenápadné, ale velké dílo a já bych každému doporučoval, ať se tam jde podívat. Není to o nic menší zážitek, než na světově proslulém pražském židovském hřbitově.

PATRNĚ NEJSLAVNĚJŠÍ HORA ČESKÉ HISTORIE JE OD ROUDNICE JEN KOUSEK. JAKÝ VZTAH K NÍ MAJÍ ROUDNÍČTÍ?

My Roudničáci považujeme Říp jednoznačně za svůj a jsme na něj velice hrdí. Každý, koho znám, se rok co rok účastní Řípské poutě – to by bylo nemyslitelné, tam nejít! Nebo je tu taková mnohaletá tradice, že se dopoledne na Nový rok jde pěšky na Říp. Lidí vystupají až nahoru a tam třeba muzicírují, baví se, hlavně tam ale jsou spolu. Nemá to žádnou propagaci ani institucionální podporu, je to prostě tradice, která žije. Já jsem tam byl už jedenáctkrát.

ZATÍM JSME VŮBEC NEMLUVILI O ROUDNICKÉM ZÁMKU – ČÍM TO?

Já zámek vnímám v mnoha ohledech. Je to staré hradiště z raných přemyslovských dob. Pod ním byl později postaven přes řeku kamenný most, v mnohém podobný Karlovu mostu. Škoda, že přežil jen do vpádu Švédů – dnes by měla Roudnice historický klenot první kategorie. A nad tím zmizelým mostem, na místě toho hradiště a později románského hradu dneska strmí zámek, který stavěl Caratti, stavitel pražského Klementina. Je to druhý největší hradozámecký objekt po Pražském hradu. Má nesmírnou rozlohu, zahrady, sklepy... Odjakživa patřil Lobkowiczům a patří jim i dnes. William Lobkowicz se o zámek stará, ale má toho moc – renovoval Lobkowiczský palác v Praze, zámek Nelahozeves... A tak je roudnický zámek momentálně v takovém podivném limbu. Je to logický středobod města, ale není přístupný. Srdce města, které nebije. Já jsem přesvědčen, že pro budoucí vývoj Roudnice je propojení zámku s městem naprosto klíčové. Byl bych nadšený, kdyby se tu objevila fakulta nějaké vysoké školy, aby zámek ožil mladými, vzdělanými a dychtivými lidmi, kteří by město probudili a dodali mu novou dynamiku. Snad k tomu jednou přece jen dojde.

Královské výlety

POHÁDKOVÝ ZÁMEK A JEHO POKLADY

Zámek Moritzburg

Někdejší lovecký zámek a letohrádek Augusta Silného je malebně umístěn na ostrůvku v krásné krajině. Prohlédněte si cenné interiéry, monumentální malované kožené tapety, jednu z nejvýznamnějších sbírek loveckých trofejí a legendární pokoj zdobený ptačím peřím (»Moritzburger Federzimmer«). Zámek proslavila také filmová pohádka »Tři oříšky pro Popelku«, již je věnována zimní výstava.

Příjezd: A4 – výjezd Dresden-Wilder Mann (dále podle směrovek na Moritzburg)
www.schloss-moritzburg.de

PERLA ZE SASKÉ KORUNY

Zámek Weesenstein

Na skalním ostrohu vysoko nad řekou Müglitz se tyčí jedinečný architektonický komplex zámku Weesenstein. Knížecí obytné prostory z 18.–19. stol. s hodnotnými interiéry a cennými tapetami připomínají krále Jana Saského. Expozice v hradní části seznamuje s architekturou a dobovými událostmi již od gotiky a představuje pohnuté osudy rodu von Büнау, jehož několik linií vzešlo z Weesensteinu a působilo v Sasku i Čechách.

Příjezd: A 17 – Drážďany–Praha – výjezd Pirna (dále podle směrovek na Glashütte)
www.schloss-weesenstein.de

ALBRECHTSBURG MÍŠEŇ – SKUTEČNÁ ŠPIČKA!

Albrechtsburg Meißen

Míšeňský Albrechtsburg představuje mistrovské dílo architektury, považované za první zámek v dějinách německého stavitelství. Od roku 1471 ho nechal vybudovat saský vévoda Albrecht, jehož manželkou byla Zdeňka, dcera českého krále Jiřího z Poděbrad. Do života vévodského páru nechávají nahlédnout také nástěnné malby z 19. stol. Navštivte toto jedinečné místo a živoucí odkaz saských dějin!

Příjezd: A4 – výjezd Wilsdruff | A13 – výjezd Radeburg | A 14 – výjezd Nossen-Ost | z Drážďan po B6 | přímé spojení z Drážďan dráhou S-Bahn
www.albrechtsburg-meissen.de

Schloss Moritzburg
D-01468 Moritzburg
Albrechtsburg Meissen
Domplatz 1 | D-01662 Meißen
Schloss Weesenstein
Am Schlossberg 1 | D-01809 Müglitztal

»Na
cestu Zemí
zámků!«

Hrad Kriebstein

Objevte své království se vstupenkou schloesserlandKARTE

Zaplatíte jen jednou, ale zažijete toho mnohem více.

Volný vstup do více než 45 objektů: Celoroční za 40 € a desetidenní za 20 €.

Jako vlastník vstupenky obdržíte mnoho dalších výhod a slev.

Jezdíte ve dvou?

Pak využijte naši rodinnou vstupenku a ušetřte 10 €, resp. 5 €!

Více informací na
www.zeme-zamku-sasko.cz

Kde se pivo vaří, jarmarku se daří

Pivovar Na Rychtě je na Ústecku už pojmem. V jejich restauraci si člověk jen tak nesedne, bývá tu plno po celý den. No a tihle „rychtáři“ krom toho, že pivo báječně vaří, o pivu taky dost přemýšlejí. A vymysleli, že Ústí nad Labem významně chybí nějaká pořádná pivní akce, která by přitáhla lidi, nabídla jim dobrou zábavu a ještě lepší pivo a především – představila by jim pivo jako nesmírně pestré kategorii. A tak vznikl před třemi lety nápad uspořádat Ústecký pivní jarmark. Letos v sobotu 18. května proběhne už třetí ročník tohoto festivalu malých a rodinných pivovarů.

NADŠENCI A PIVNÍ FACHMANI Z ČESKA I EVROPY

Je to zvláštní – vstup na jarmark je zdarma, pivovary za účast nic neplatí a celý den, od deseti do deseti, je prostor kolem slavného ústeckého kostela se šikmou věží v atriu obchodního centra Forum doslova narvaný velmi kvalitním kulturním programem. To jim to, těm pivovarníkům z Rychty, stojí za to, investovat do takové akce, na které se nedá vydělat? Stojí. Ono totiž jde o prestiž, o proslulost pivovaru, o možnost setkat se s ostatními a hlavně – o to, dát lidem možnost okošťovat piva, za kterými by jinak museli cestovat i stovky kilometrů a s velkou pravděpodobností by je nikdy neochutnali. A taky je naučí, že pivní turistika je skvělý nápad, že jezdit po Česku nebo i po světě a nepít pivo, které si díky globální obchodní síti můžu koupit kdekoli, ale pít lokální piva, příležitostné speciály – prostě ochutnávat města a obce, kterými projíždíme, že to je prostě zážitek. Vloni prošlo jarmarkem 20 000 lidí a letos se čeká ještě větší nával. Bude tu kolem dvaceti pivovarů z celého Česka, ale také z Bavorska, Sasko a Belgie. Doporučený způsob použití jarmarku: dát si u každého stánku třetinku a porovnávat, ochutnávat, zkoušet, objevovat – a mít radost ze života. K tomu neustále někdo koncertuje, hraje se divadlo pro dospělé i děti, děti soutěží, pijí točenou limonádu – celá rodina se tu báječně baví. Vážně – je to moc fajn den. Probíhají tu i dvě pivní soutěže – jednak degustační o Máz Ústeckého pivního jarmarku a jednak o Máz Ústeckého deníku, takže pivovary se poměřují i soutěžně. Ale věřte, že o to vlastně vůbec nejde. Až budete na patře cítit desátý speciál, až se vám oči údivem rozšíří nad tou nepřehlednou pestrostí a variabilitou zlatavého nápoje od nepaměti zvaného pivo, dojde vám, že není podstatné, kdo je první a kdo poslední.

Jde o lidskou zabejčilost a fandovství, o fortel a vynalézavost – protože malé a rodinné pivovary povětšinou co navaří, to taky vytočí, neexpandují do supermarketů a do kdekeré hospody. Z toho je vidět, že něco takového se bez trochy posedlosti dělat nedá. No a protože jsme na jarmarku, čekají nás i řemeslníci – letos to bude ohnivý kovář, obratný hrnčíř a divotvůrci korálkáři. Však to znáte, s pšlitem dobrého piva se obzvláště příjemně zírá na práci někoho jiného... A tak, až dobrý voják Švejk 18. května po ránu slavnostně narazí první sud a prohlásí Ústecký pivní jarmark za zahájený, neváhejte a vyrazte ochutnávat. A budete-li hledat pivovary z Brány do Čech, dozajista narazíte na varnsdorfského Kocoura, mostecký Kahan, litoměřickou Labuť a – pochopitelně – hlavně na domácí „rychtářská“ piva – na Mazla, Vojtěcha a Brusinku, ale taky třeba na letošní speciál vařený za současné bitevní vrávy a dělostřelecké palby, neboť ke dvoustému výročí bitvy u Chlumce připravený. Tak dobrou chuť – a nezapomínejte otírat pěnu ze rtů!

Děčínská kotva plná barev a vůní

Od konce sedmdesátých let, vždycky jednou do roka, žil Děčín festivalem Děčínská kotva. Nejslavnější byla samozřejmě soutěž písní v žánru pop music, což byl tehdy zbrusu nový termín. Soutěžilo se ale v kdečem – třeba v judu nebo v recitaci. Děčínská kotva ale postupně mizela ze zorného úhlu, až by se nezasevěnému mohlo zdát, že zmizela docela. Její prapor ale dál vlaje – díky floristům, kteří ho třímají nad hlavou už dlouhých dvaadvaceti let.

foto: Archiv Floristika

FLORISTÉ UDRŽELI TRADICI

Dnes je totiž Děčínská kotva především mistrovstvím České republiky floristů. 42. ročník proběhne od 15. do 19. května na děčínském zámku, kam se soutěž před pár lety přestěhovala z tradiční Střelnice, konkrétně v jeho nově otevřeném jižním křídle (před rokem tuhle část zámku floristé slavnostně otevřeli). Jak to vlastně přijde, že tahle tradice překlenula století i politická změn? Jak už to tak bývá – díky fandovství, nadšení a obětavosti. Letošní ročník Děčínské kotvy, konaný v rámci projektu Floristika čtyřmi smysly, vyhláší společně Svaz květinářů a floristů České republiky a Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse v Děčíně Libverdě. To je moc zajímavá a v mnohém ojedinělá škola, která druhdy vznikla z podnětu hraběte Františka Antonína Thuna a dodnes vzdělává mladé lidi v oborech tradičních – zahradnictví, veterinářství, vychovává i prodávče a zemědělce farmáře – i v oborech, které by hrabě Thun ve své době bezpochyby nazval jinak – totiž agropodnikání.

KRÁSA VNÍMANÁ BEZ POMOCI OČÍ

Letošní ročník je pojat jako pocta vynikajícímu českému vědci, vynálezci silonu a kontaktních čoček, profesoru Otto Wichterlemu – letos by mu bylo rovných sto let. Ke spolupřátelství byla proto přizvána i Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky a část úkolů, které na účastníky mistrovství čekají, bude zaměřena právě na lidi s poruchami zraku. Abyste si dokázali udělat představu, co se to vlastně v polovině května bude na děčínském zámku dít, a proč je dobrý nápad jít se tam podívat, provedu vás teď trochu programem 42. Děčínské kotvy. První dva dny bude probíhat neveřejná soutěž, při které se zhruba 40 soutěžících v kategoriích junioři a senioři utká ve čtyřech disciplínách. Svatební kytice je tradiční a rok co rok vyhlášená disciplína, která je ve floristice dosti zásadní. Zbýlá témata se každý rok mění – letos půjde o kytici pro zrakově postiženého, růžové brýle – floristickou variaci a o prostorové květinové aranžmá. Fantazie a vynalézavost floristů jsou opravdu bezbřehé. Kdo na podobné soutěži nikdy nebyl, těžko si dokáže představit, co všechno se dá z květin a rostlinného materiálu vykouzlit. Po celý víkend pak budou vytvořené soutěžní exponáty – a bude jich přes sto dvacet – vystaveny i pro veřejnost, a tak se můžete přijít přesvědčit, jak nápaditá díla to jsou. V pátek bude výstava Floristika čtyřmi smysly zaměřena na nevidomé a slabozraké, což naprosto neznamená, že byste, vidíte-li jako sokoli, neměli přijít. – Naopak! Uvidíte čichové a hmatové prezentace a budete si sami moci vyzkoušet, oslepení šátkem, jaké to je, vnímat krásu bez pomoci očí. A tak se nechte pozvat – a přijďte spojit prohlídku jednoho ze tří prohlídkových okruhů děčínského zámku s ojedinělým, velmi voňavým a nádherně barevným zážitkem.

Barokní skvost na stužce stříbřité Ohře

Česká krajina. Slovní spojení, které v každém vyvolává trochu jiný obraz, ale vždycky lehké trnutí, tu zvláštní směs dojetí, hrdosti a radosti. Který kout Česka je ale ten „nejčestější“? Nabízím tenhle obraz – jedete slánskou rovinou lehce se svažující k severu a náhle se vyhoupnete na Oherský zlom, před vámi se objeví podivuhodný obraz kopců a hor Českého středohoří a skoro na dosah budete mít horu korunovanou malebnou zříceninou gotického hradu Hazmburku, kterému tu nikdo neřekne ji-dospělá a důstojně se nou, uvidíte nádherný a vaše duše pookřeje.

nak než Hanžburek. Stanete u řeky Ohře, která je tu už sune k Labi, a na jejím břehu, nad tichou zátočí-barokní zámek. Budete v Libochovicích

POHÁDKOVÉ STŘEDHOŘÍ ANEB AŽ ŽIJE KRÁL JIŘÍ!

Příběh zámku ale zdaleka nekončí. Už jedenáctý rok ho tvoří kastelán pan doktor Ladislav Pešek a jeho stále se pozvolna měnící tým semknutý ve skvělou partu, která se rozhodla zasvětit zámek také dětem. A tak tu bylo vyhlášeno Pohádkové Středohoří, na trůn tu usedl král Jiří (mimochoodem, příjmením Šlégr, původním povoláním hokejista, olympijský vítěz z Nagana) a v bývalé hudební škole v areálu zámku vznikla pohádková expozice s tvořivými dílnami, kde se děti učí kouzlit s přírodními materiály. Rok co rok se tu koná mnoho akcí pro děti završených víkendem Zámek plný kouzel aneb Z pohádky do pohádky – každý rok se zbrusu novým scénářem, prohlídkami strašidelného sklepení a tak všelijak podobně. A jste-li už odrostlejší, okouzlí vás bezesporu prohlídkový okruh Interiéry zámku s expozicí věnovanou vývoji bydlení na zámcích od renesance do 19. století, se vzácnou kolekcí devatera barokních kachlových kamen, objednaných už v době výstavby zámku v drážďanské fabrice, která dodávala i saským kurfiřtům, anebo výlet do sklepení v době, kdy strašidla mají pauzu, k prozkoumání někdejší kuchyně či raritní ledárny, tedy prostoru, kam se v zimě navozil led a přes léto se tam uchovávaly potraviny, procházka parkem za teskného zpěvu pávů... Zkrátka – příběh libochovického zámku můžete svou návštěvou pomoci psát i vy sami. Tak ať se vám hezky píše.

ZÁMEK PLNÝ PŘÍBĚHŮ

Každá budova, kterou člověk vystavěl, má svůj příběh. Příběh libochovického zámku je velmi pestrý, místy až strhující, protkaný pozoruhodnými osobnostmi. Jeho nejpodstatnější část se začala psát v době raného baroka, kdy si čerstvě vyhořelý renesanční zámek vystavěný na místě kdysi vyhořelé gotické tvrze koupil kníže Gundakar z Dietrichsteina. Musela to u něj být obzvláštní láska k magickému místu, když byl ochoten budovat nový zámek doslova na černé louce. Gundakar si pozval tehdejšího velmi módního a vyhlášeného stavitele Antonia della Portu, a na břehu kouzelného meandru řeky Ohře začal vyrůstat skvostný barokní zámek – čtyřkřídla uzavřená dispozice na půdorysu nepravidelného lichoběžníku. Jediné, co zbylo z dob minulých, byla gotická kaple a rozsáhlá sklepení. Gundakar ovšem chtěl, aby k zámku přiléhaly nádherné zahrady, a tak povolal zahradníka srdcem i jménem, Jana Tulipána, který tu vybudoval úchvatný francouzský park a započal velké zahradnické dílo libochovické. Příběh sleduje rodinu Dietrichsteinů až ke slečně Terezii, která se – inu, to se stává – provdala poněkud pod svůj stav. Knížecí dcera, a pojala za chotě pouhého hraběte... A tak se panství ujímá hraběcí rodina Herbersteinů. Po honosném životě typickém pro vyšší šlechtu přichází nový a dlužno říci svěží vítr. To se psala polovina století devatenáctého a Herbersteinové se ukázali jít s dobou – začali podnikat, a to velmi úspěšně. Především Josef Bedřich dosáhl obrovských pokroků v zemědělství, ovocnářství, šlechtitelství a zpracovatelském průmyslu, v Libochovicích vyrostl cukrovar, panství začalo významně vynášet a Libochovice i okolí

vůčhlledně vzkvétat. A Josef Bedřich mohl začít naplňovat svou touhu po cestování. A tak zatímco se hrabě toulal po Africe, Evropě, Středním východě, Persii, Indii, Číně i Japonsku, další významný zahradník, Josef Rublič, zveleboval zahrady, které expandovaly po proudu Ohře, měly už 25 hektarů, na francouzskou zahradu navazoval – a dosud navazuje – anglický park a chloubou zahrady byly skleníky, které hrabě zásoboval exempláři rostlin dovezených z cest. Stejně tak se cizokrajnými a podivnými předměty plnil i zámek – vzácný porcelán, dekorativní nábytek a pozoruhodná sbírka vycpanin včetně letos na chlup stoletého krokodýla nilského, panem hrabětem vlastnoručně skoleného. Toho je možné v sale terrene obdivovat dodnes, ostatní zvěř čeká na rekonstrukci druhého patra. Příběh zámku by ale nebyl úplný bez jeho nejslavnějšího rodáka. V roce 1787 se v přízemí východního křídla zámku narodil v rodině obročního dietrichsteinovských lesů Jan Evangelista Purkyně, největší český přírodovědec. V místech, kde tehdy stála jeho kolébka, je dnes velmi zajímavá expozice o jeho životě. Se zámek ale také souvisí příběh řeky. V meandru pod zámek se každé jaro městnaly ledové kry a Libochovičtí rok co rok tmuli, co když se řeka vylije. Ve třicátých letech 20. století, v nejtuzší krizi, kdy nezaměstnanost dosahovala celých osmi procent (z dnešního pohledu tedy vlastně o žádnou krizi nešlo), byl „nasucho“, vedle řečiště Ohře, postaven nový most a řeka byla svedena do nového koryta – byla narovnána. To všechno prosím jako veřejná investice na rozhybání ekonomiky.

Jedinec může vytvořit rozdíl

Na samém okraji města Terežína, v budově s galantním jménem Kavalír II (za války tu bývala pekárna), čeká každého, kdo se sem vypraví, Křišťálový dotek. Jednak se tak jmenuje muzeum, které nemá v celém světě obdoby, a jednak se tu od vás očekává, že se budete exponátů skutečně dotýkat. No a protože vystavené artefakty jsou z českého křišťálu, není název nijak nadsazený. Budete si tu moci doslova podat ruku s mnohými významnými osobnostmi, protože vystavenými díly jsou jejich ruce – přesněji řečeno dokonalé skleněné kopie rukou.

PODEJTE RUKU RINGO STARROVI

Se světově originálním nápadem a především unikátní technologií (jsou chráněna ochrannou známkou) přišel český sklář Jan Huňát. Tenhle pozoruhodný umělec, který získal erudici v Železném Brodě a zkušenosti třeba ve světoznámé sklárně Moser, zanechal stopu svého kumštu leckde po světě – například v chrámu St. Patrick v Dublinu či chrámu St. Mary v Sydney. Křišťálový dotek je jeho naplněným snem. Návštěva muzea je jen velmi těžko popsatelným zážitkem. Na své si tu přijde každý, dokonce i ti, pro které je jinak většina muzejních expozic něčím nedostupným – nevidomí a slabozrací. Můžete mít ale zrak jako sokol, a stejně budete u vytržení. Křišťálové otisky dlaní významných politiků, sportovců, umělců i výjimečných lidí novodobé historie jsou totiž především krásné. A pokud je člověk navíc chiromant, může se v křehkých dlaních dočíst třeba příběh o lidskosti (sir Nicholas Winton), o touze po svobodě (Václav Havel, Lech Wałęsa), o sjednocení (Richard von Weizsäcker), o synergii znalostí a zkušeností (Madeleine Albright), o kráse hudby (Ringo Starr), o magickém světě fantazie (Adolf Born), o optimismu a entuziasmu (Arnošt Lustig), ale také o houževnaté odolnosti a mistrovství (Jaromír Jágr, Ivan Lendl, Dominik Hašek, Anatolij Karpov). Některé osobnosti dokonce vložily do exponátu i svou vlastní invenci – například Křišťálový dotek Václava Havla je z jeho popudu doplněn větou: „Naděje není optimismus. Naděje je jistota, že něco má smysl.“ Krom prohlídky se vám dostane i tematického výkladu o osobnostech i dílech samotných. Na své si přijdou i žáci a studenti, pro které má muzeum připraveny výukové interaktivní hodiny podpořené haptickým zážitkem, respektive hmatovou zkušeností. Křišťálový dotek vám zkrátka umožní prožitek, ve který jste ani nedoufali. Lidská ruka je dokonalým obrazem duše a otištěna do křišťálu dokládá motto celé expozice: „Jedinec může být rozdíl.“ A tak vás zvú – přijďte zažít harmonickou synergii velikanů a mistrovského umu českých sklářů.

Po Svatých schodech s pokorou a v úžasu

Rumburk je v mnoha ohledech pozoruhodné město. Kdo o to opravdu stojí, najde tu mnoho jedinečných stop lidské historie. Jednu z nich ale není třeba hledat ani minutu. Veškerá městská navigace k ní směřuje. Skoro by se dalo říci, že všechny rumburské cesty vedou do Loretánské kaple. A není divu. Tahle mimořádná sakrální památka totiž není zajímavá jen tím, co se v ní odehrávalo, jak staletí mýjela, ale i tím, co se tu děje dnes. Sveřepě, krok za krokem, s jasnou ambicí a obětavostí snaží se tu pár lidí v čele s Klárou Mágrovou o zázrak. A zázraky se rok za rokem dějí. Pravidelně.

JAKO KDYSI KRISTUS V DOMĚ PILÁTOVĚ

To, co nám v loretě zanechaly generace, které nás na světě předešly, totiž ožívá a nabývá někdejšího lesku, a dokonce i účelu. Ne, kapucínský klášter se tu neobnovuje, ale Rumburská loreta už je zase jednoznačným duchovním centrem města. Na Loretánských slavnostech, na nekončící řadě výstav a vynalézavých akcí je to snadno patrné – Rumburští i přespolní, ba i turisté zdaleka sem nacházejí cestu a jsou okouzleni. A k tomu všemu se loretánské poklady krok za krokem, a taky korunku po korunce, opravují a velmi citlivě restaurují. Zatím posledním drahokamem do náhrdelníku loretě jsou Svaté schody. Jde o osmadvacet schodů, které symbolizují schodiště v domě Pilátově, po kterém o Velkém pátku stoupal Kristus pro rozsudek smrti. Na schodech najdeme třiapadesát kovových křížků, které ukrývají ostatky svatých. Na třech schodech jsou vždy dva křížky vedle sebe – to abychom při stoupání vzpomněli, že právě tady ukápla Kristovi krev z ran. Vystoupat po nich lze, ale jen v hluboké pokoře, tedy vleče. Nad schodištěm je umístěna kaple Kalvárie s Kristem na kříži, lotry po pravici a levici, Pannou Marií, svatým Janem a dušemi trpícími v očistci. Rumburské Svaté schody jsou ale především jedinečné bohatou suitou dřevěných soch.

Ve čtyřech výklencích, obklopujících centrální schodiště, je zobrazen výjev, při němž Pilát Pontský pronáší „Ecce homo“ a hledí přitom na Krista zbičovaného vojáky. O něco níže lemují symbolickou Kristovu cestu dokonale řezbovaní Vysmívající se Židé. Završením cesty k obnově Svatých schodů pak bylo jejich nové vysvěcení Monsignorem Janem Baxantem, biskupem litoměřickým, v září roku 2012. Celý mimořádný komplex doplňují další dva objekty po obou stranách Svatých schodů – Vězení, tedy Posmívání se Kristovi, a Boží hrob. Když připomenu, že na stěnách ambitu je navíc pečlivě restaurovaná Křížová cesta, která Svatými schody vrcholí, je patrně jasné, že se jedná o místo podivuhodné, silné a nádherné v obou smyslech toho slova – uvnitř i vně. Rumburská loreta je místo, které byste na svých cestách neměli minout. Minimálně ze dvou důvodů – abyste se usebrali a zklidnili svou duši, ať už věříte v cokoli, a abyste mohli obdivovat krásnou lidskou zarputilost a obětavost, díky nimž jde tahle vzácná památka opačnou cestou než mnohé z historických skvostů, tedy nikoli ke zhroucení do sebe sama, ale k nové slávě a kráse.

Jede vláček motoráček

Možná že vám bude připadat, že jsme v Bráně fanoušky železnice, zejména lokálek na ohrožených tratích. Ten dojem je naprosto pravdivý. Ke kulturnímu rozměru krajiny totiž nepřispívají jen vesnice, města, cesty, aleje stromů, sady, zídky, drobné sakrální památky, ale také – a už velmi, velmi dlouho – železnice. Po dalších veskrze půvabných a atraktivních tratích jezdí Podřipský a Středohorský motoráček.

PO KOLEJÍCH PODŘIPSKEM I ČESKÝM STŘEDOHOŘÍM

Vloni v létě došlo k úsměvné situaci, když jedna cestující, která neměla ani tušení o tom, že na nádražičku vsedla do turistického motoráčku, nadšeně křikovala, že na trati z Roudnice do Litoměřic jsou služby jako v Pendolinu – dokonce občerstvení! To je totiž tak. Aby se zachránily železniční trati vedoucí strhujícími partiemi Podřipska, Českého středohoří a Úštěcka, začala tu společnost KŽC Doprava provozovat dva historické motoráčky. Jeden, který slyší na jméno Podřipský, vyjíždí v letních měsících (letos od 15. 6. do 7. 9.) víkend co víkend směr Litoměřice a bere to tou nejhezčí oklikou, jakou si umíte představit. Budete projíždět kolem mytického Řípu, lázní Mšené, kolem vodního hradu v Budyni nad Ohří, na dohled pohádkovému zámku v Libochovicích a dojedete až do Litoměřic, případně do Loun, podle toho, který spoj si vyberete. Kdekoli můžete vystoupit a udělat si výlet a zase se vláčkem motoráčkem idylicky vrátit. To Středohorský motoráček vás vezme kolem Ploskovic, kde vás čeká další zámecká pohádka, až do Úštěka, třeba na hrad Helfenburk, na Kalvárii v Ostrém anebo do Muzea čertů. Můžete se s ním ale také vydat Českým středohořím napříč – přes Třebeň (znáte zdejší Muzeum českých granátů?) až do Mostu. Tahle trať by někde v Americe byla největší turistickou senzací, ale museli by ji vystavět uměle v umělé krajině. U nás je to trať, která funguje desítky let v krajině, která nemá ve světě obdoby. A senzací se stává také, i když tak nějak po česku, pomalu – ale, doufejme, jistě. Ostatně, vloni se tu a tam turistům přihodilo, že museli v motoráčku stát. A – abyste si nemysleli, že vlak prostě jenom jede a doveze vás, kam budete chtít – už zmíněné služby jsou také nebyvalé! Krom onoho překvapivého občerstvení (včetně točeného!) má každý ze spojů i přívěsný vůz Bixum, ve kterém je zřízeno muzeum mapující historii železnice v kraji, jímž projíždíte. Kolem trati navíc tu a tam narazíte na informační tabule. A čím pojedete? Vlečné vozy jsou modely z roku 1958, přípojné o pět let mladší – takže vlastně už také exponáty! Když přidám informaci, že kola jsou k přepravě vítána a že na vláčky navazují cyklobusy a v Litoměřicích i výletní loď, myslím, že náš klub přátel lokálek se rozroste právě o vás. Všechno, co potřebujete vědět, najdete na www.stredohori-podripsko.cz.

Mattoni 1/2Maraton Ústí nad Labem 15. září 2013

PŘIDEJTE SE A BĚŽTE ČESKEM!

- 1/2Maraton (21, 0975 km)
- 2Run (10 + 11 km) – novinka!
- Štafeta (3× 5 km + 1× 6 km)
- Handbike (19 km)
- Rodinný běh (3 km)

Závod je součástí RunCzech běžecké ligy!

RUNCZECH

Oficiální hotel: Best Western HOTEL VLADIMIR
Zvýhodněné nabídky ubytování: www.runczechhotels.com

www.runczech.com

Titulární partner

Oficiální partneři

Hlavní mediální partneři

Patroni

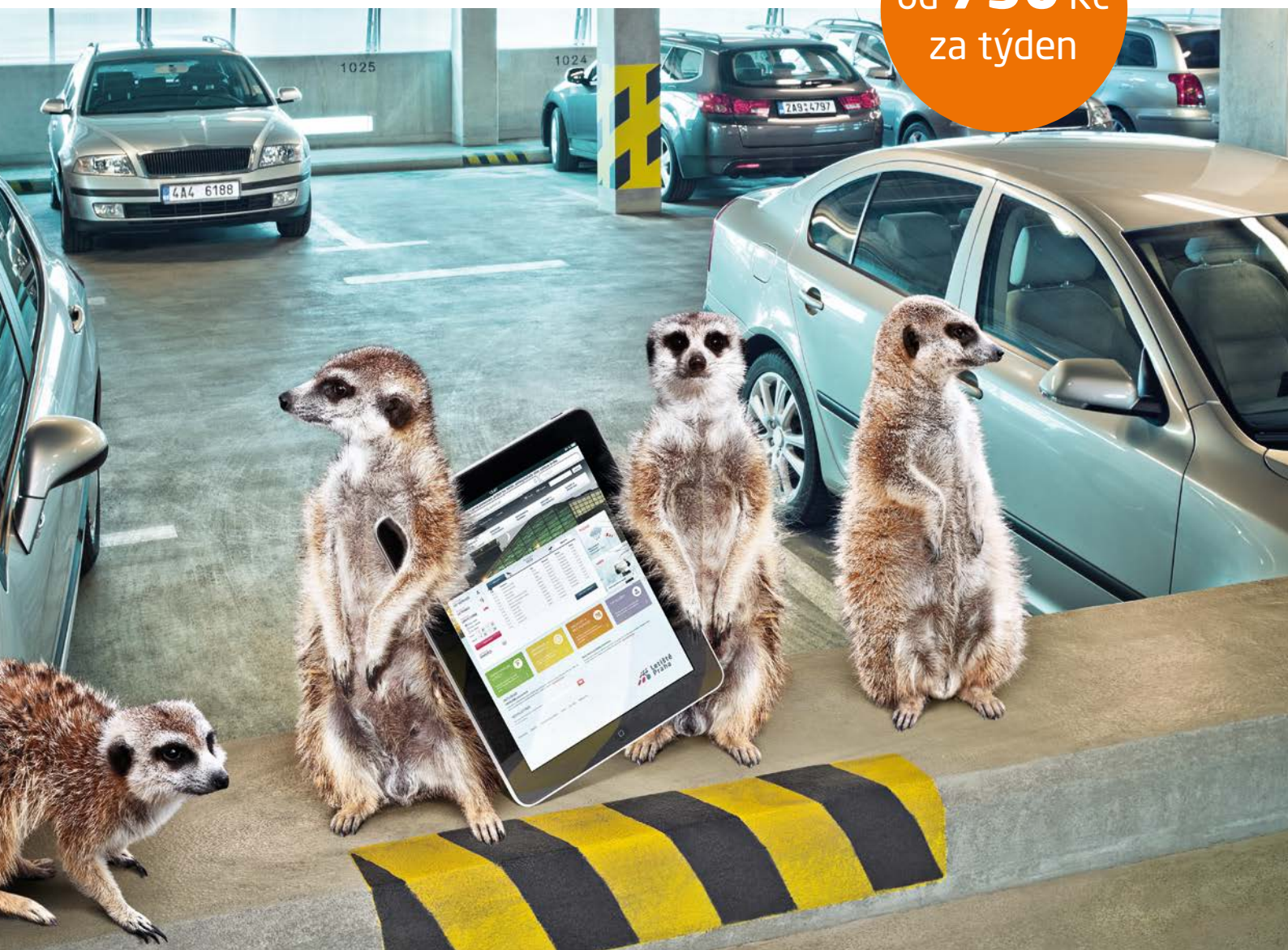
foto: Archiv KŽC

OHLÍDEJTE SI LEVNĚJŠÍ PARKOVÁNÍ

ONLINE REZERVACE
NA WWW.PRG.AERO

Parkujte pohodlně a bezpečně přímo na letišti. S rezervací online jsou vám naše krytá parkoviště k dispozici za velmi výhodnou cenu.

od **750 Kč**
za týden

Svět na dosah